

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

**ВІДТВОРЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОГО СУДОВОГО ДИСКУРСУ В
УКРАЇНСЬКОМУ ДУБЛЬОВАНОМУ ПЕРЕКЛАДІ СЕРІАЛУ
“АМЕРИКАНСЬКА ІСТОРІЯ ЗЛОЧИНІВ”**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ОС «магістр»
студентки II року навчання
галузь знань 03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.041 «Германські мови
та літератури (переклад включно), перша
– англійська)»,
ОПП «Художній переклад з англійської
мови, літературне редагування та
менеджмент перекладацьких проєктів»

Анни РОСЬ

Науковий керівник:

к.філол.н., доцент кафедри
теорії і практики перекладу з англійської
мови

Наталія ГАЧ

«Допущено до захисту»

Протокол № 8 кафедри

теорії і практики перекладу з англійської мови

ННІФ від 07.04.2023

Завідувач кафедри _____ **Людмила СЛАВОВА**

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВІДТВОРЕННЯ СУДОВОГО ДИСКУРСУ В ПЕРЕКЛАДІ	7
1.1. Дискурсивний підхід до перекладу	7
1.2. Специфіка американського судового дискурсу та способи його відтворення	12
1.3 Відтворення судового дискурсу в аудіовізуальному перекладі	23
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	33
РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЇ ТА ТАКТИКИ ВІДТВОРЕННЯ СУДОВИХ СЦЕН В АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ “АМЕРИКАНСЬКА ІСТОРІЯ ЗЛОЧИНІВ”)	35
2.1 Аналіз судових сцен та особливості їх перекладу українською мовою	35
2.2 Відтворення засобів мовного вираження.	44
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	54
РОЗДІЛ 3. ВІДТВОРЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ В ДУБЛЬОВАНОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ “АМЕРИКАНСЬКА ІСТОРІЯ ЗЛОЧИНІВ”)	56
3.1 Переклад культурних посилань	56
3.2 Відтворення судових лексичних одиниць	66
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	78
ВИСНОВКИ	80
SUMMARY	84
БІБЛІОГРАФІЯ	87
ДОДАТКИ	100

ВСТУП

У сфері судочинства кожне слово, фраза та вислів мають значення. Судова промова — це окремий мовний жанр зі своїми унікальними особливостями та нормами, а його переклад є складним і делікатним процесом, який вимагає ретельного врахування низки чинників. Останніми роками вивчення юридичного дискурсу загалом та судового як його підвиду зокрема зумовлене переосмисленням важливості мови у судочинстві та її впливу на результати судових процесів. Серед англомовних дослідників вивченню мови та викликів перекладу судового дискурсу присвячені праці С. Берк-Селігсон [39], Р. Бернса [40], А. Бетсі Едвардс [48], В. Ф. Васкес [83], А. Вітгер-Мерітью [87], Р. Д. Гонсалес [54], Л. Гріффін [55], Е. М. де Йонг [46], Дж. Коттерілл [45], Дж. Лербергера [61], А. Матисяк [63], Д. Мейнард [64], І. Мейлі [62], Х. Міккельсон [66; 67; 68], Дж. Олссона [73], Дж.Свіфта [79], М. Тарелл [80]. Роботи окремих науковців аналізують судовий дискурс власне в контексті аудіовізуального дискурсу, зокрема Р. Антоніні та Д.Кьяро [33], А. Лаудізіо [60], Дж. Педерсен [74].

Становлення України як суб'єкта міжнародного права та процес її інтеграції до світової правової системи зумовлює необхідність у кращому розумінні традицій судового дискурсу та кваліфікованому перекладі матеріалів судової тематики, серед яких, зокрема, і аудіовізуальні. Відповідно інтерес українських науковців до дослідження лінгвістичних та культурних аспектів судової мови, а також специфіки його відтворення, стрімко зростає, що демонструють праці К. Георгієвської [3], І. Гумовської [2], О. Деркач [4], О. Діомідової [5], О. Доценко [6], М. Зайцевої [7; 8; 9; 10; 11; 12; 90; 91; 92; 93; 94; 95], Н. Іщенко [13], І. Клименко [14], О. Кобзевої [15; 16], Н. Коваль [17; 18; 19; 21], Ю. Лободи [20; 21; 26], С. Радецької [22], Л. Роєнко [23], І. Рудневої [24], О. Ходаковської [28].

Актуальність теми зумовлена зростанням ролі судового дискурсу в світі, інтенсивним розвитком фахової мови судочинства, інтересом до цієї тематики науковців, і, як наслідок, необхідністю дослідження його специфіки та

перекладацьких стратегій і тактик, використовуваних для відтворення ключових рис судового дискурсу українською мовою.

Новизна роботи полягає в специфіці матеріалу та тематики дослідження, позаяк сьогодні проблематика відтворення судового дискурсу в українському перекладі, зокрема аудіовізуальному, досліджена недостатньо, а також в окресленні перекладацьких стратегій і тактик відтворення судових елементів в аудіовізуальному перекладі українською мовою.

Об'єкт дослідження — американський судовий дискурс у серіалі “Американська історія злочинів”.

Предмет дослідження — стратегії і тактики відтворення специфіки судового дискурсу США українською мовою.

Матеріалом дослідження є оригінальна та дубльована версії першого сезону судової драми “Американська Історія Злочинів: Народ проти О. Джея Сімпсона”.

Мета дослідження полягає в перекладацькому аспекті аналізу мовно-стильових, культурних та комунікативних особливостей американського судового дискурсу, специфіці його відтворення в українській дубльованій версії серіалу, виокремленні ключових завдань і викликів, з якими стикаються перекладачі.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- дослідити та визначити поняття американського судового дискурсу, окреслити його ключові риси;
- класифікувати стратегії і тактики відтворення лексико-стилістичних та культурних одиниць американського судового дискурсу в перекладі, визначити проблематику їх відтворення;
- проаналізувати та порівняти вихідну та цільову версії елементів судового дискурсу серіалу;
- визначити та охарактеризувати перекладацькі стратегії та тактики, які використовуються у дубльованому перекладі американського судового дискурсу у досліджуваному матеріалі, оцінити їх ефективність.

У ході дослідження використовувалися такі **методи**:

- **метод аналізу та синтезу** для огляду теоретичного доробку наукових праць з досліджуваної теми, вивчення та трактування поняття “судовий дискурс”;
- **метод лінгвостилістичного аналізу** для виокремлення основних стилістичних рис судових матеріалів;
- **метод дескриптивного та інтерпретативного аналізу** для впорядкування та аналізу специфіки перекладацьких стратегій і тактик, застосовуваних для відтворення ключових елементів судового дискурсу;
- **компаративний метод** для порівняння перекладу вихідного та цільового матеріалу, ефективності та доцільності застосування окремих способів у перекладі;
- **статистичний метод** для підрахунку відсоткового співвідношення використаних перекладацьких трансформацій.

Теоретичним підґрунтям дослідження слугує доробок праць обраної проблематики великої кількості українських та зарубіжних дослідників, серед яких М. Бейкер [35; 36], С. Вей [87], Р. Водак [95], М. Гальдія [50], Е. Гутт [56], Р.Деліль [47], М. Зайцева [11; 12; 13], І. Клименко [14], Дж. Колін [44], Ю. Лобода [20; 21], Дж. Мандей [71], С. Мілс [73], Л. Олссон [74], Д. Робінсон [47], Д. Фурт [27], Б. Хатім та І. Мейсон [61], Л. Швелідзе [29], К. Шеффнер [84] тощо. У ході роботи було проаналізовано понад 90 теоретичних джерел.

Теоретична цінність роботи полягає в тому, що дослідження є внеском у вивчення аспектів американського судового дискурсу в перекладацьких студіях, взаємодії судового й аудіовізуального дискурсів, виявляє виклики, пов'язані з процесом перекладу матеріалів судової тематики та окреслює необхідні трансформації, що потрібні для його виконання.

Практичне значення дослідження полягає у можливості застосування отриманих результатів для фахової підготовки перекладачів галузевого перекладу, читанні лекційних курсів з перекладознавства, написанні

студентських наукових робіт, розробці загальнотеоретичних курсів і підручників з теми.

Структура магістерської роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі аргументується актуальність обраної теми, визначаються предмет і об'єкт дослідження, сформульовується мета і завдання, описуються матеріали та методи дослідження, розкривається теоретична і практична значущість проведеного дослідження, а також відзначається його наукова новизна.

Перший розділ присвячено огляду теоретичних засад відтворення судового дискурсу українською мовою, визначенню понять дискурсу, дискурсивного перекладу та судового дискурсу, особливостей судового дискурсу США та проблематики його перекладу українською, виокремленню основних стратегій та тактик для відтворення складових судового дискурсу.

У другому та третьому розділах досліджуються та порівнюються характерні елементи американського судового дискурсу, аналізується специфіка їх відтворення в контексті аудіовізуального перекладу, оцінюється ефективність та доцільність застосування окремих методів.

У висновках підбиваються підсумки проведених досліджень, наводяться результати аналізу стратегій і тактик відтворення судового дискурсу, визначається проблематика перекладу судових одиниць та якість українського перекладу серіалу.

РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади відтворення судового дискурсу в перекладі

1.1. Дискурсивний підхід до перекладу

Дискурсивний переклад зосереджується на відтворенні загального змісту, а не окремих лексичних одиниць, враховуючи контекст, стиль, тональність і призначення тексту [70, с. 39]. Основна ідея такого підходу полягає в тому, що переклад не може бути точним, якщо він ігнорує контекст та мету оригінального тексту [72, с. 14]. Відтак дискурсивний підхід передбачає збереження культурних, соціальних і мовних нюансів оригіналу з метою створення перекладу, функціонально еквівалентного вихідному тексту і прийняттого для цільової аудиторії. Він включає у себе аналіз мовленнєвого дискурсу та спрямований на передачу повної смислової структури тексту. Такий підхід дає перекладачу більшу свободу в тлумаченні оригінального тексту та відтворенні його змісту іншою мовою, що допомагає зберегти його автентичний характер.

Однією з ключових особливостей дискурсивного підходу є аналіз дискурсивних зв'язків між різними елементами тексту. Відповідно перекладач повинен враховувати, як слова використовуються в реченні, як вони пов'язані з іншими реченнями та впливають на загальний контекст. Дискурсивний підхід також вимагає розуміння мовних засобів, які використовуються для передачі відтінків мови та стилю оригінального тексту [72, с. 16].

Важливість дискурсивного підходу до перекладу була відзначена багатьма вченими, серед яких С. Баснет [36; 37], М. Бейкер [35], А. Бєлова [1], Т. ван Дейк [81; 82], О. Деркач [4], Н. Коваль [19], Дж. Мандей [71], М. Мерло [65], С. Радецька [22], О. Селіванова [25], Н. Фейрклаф [49], І. Шевченко [31], К. Шеффнер [78]. Згадані дослідження вивчають різні аспекти перекладу, зокрема, його соціокультурний та ідеологічний виміри, роль перекладу у формуванні культурних стереотипів та національних ідентичностей, а також взаємодію культур та мов. У своїх дослідженнях науковці вказують на те, що перекладацький акт повинен враховувати не лише формальну структуру мови, але й контекст мовлення, дискурсивні особливості та інші фактори, що

впливають на сприйняття тексту. Праці з дискурсивного перекладу спираються на різні методи дослідження, зокрема контрастивний аналіз, аналіз корпусів текстів, дискурс-аналіз, когнітивний аналіз — що дає можливість охопити багато площин перекладу. Наприклад, метод контрастивного аналізу дає змогу порівнювати вихідні та цільові тексти для виявлення різниці в їх стильових та мовних характеристиках. Аналіз корпусів текстів дозволяє вивчити тенденції в перекладі та визначити типові помилки, яких допускають перекладачі. Дискурс-аналіз є ефективним для дослідження відмінностей мовленнєвих контекстів різних культур, що є важливим аспектом перекладу культурно-специфічних текстів.

Серед головних аспектів дискурсивного перекладу, які необхідні для збереження його сенсу та прагматичного ефекту в перекладі, виокремлюють наступні:

- a) Аналіз стильової і жанрової специфіки тексту;
- b) Аналіз дискурсивної структури (структури тексту, логіки та послідовності його викладу);
- c) Аналіз текстового та культурного контекстів;
- d) Аналіз мовних засобів, що використовуються в тексті, таких як засоби виразності, алюзії, риторичні тактики, усталені конструкції [65, с. 54].

Наприклад, в перекладі текстів судової тематики дискурсивний підхід вивчає інтерактивні, комунікативні та соціальні аспекти використання мови в правовому середовищі [38, с. 161]. Він розглядає особливості використання мови для встановлення владних відносин, формування соціальної ідентифікації та правової реальності. Зокрема, дискурсивний підхід досліджує, як юридичні тексти продукуються, інтерпретуються та оцінюються суб'єктами правової системи, а також вплив соціальних, культурних та політичних чинників на ці тексти. Дискурсивний підхід також зосереджується на ролі перекладу в посередництві комунікації через мовні та культурні кордони, а також на тому, як перекладацька практика може впливати на репрезентацію та творення правової реальності [80, с. 72].

Застосування дискурсивного перекладу в судовій сфері допомагає долати культурні та мовні бар'єри, які часто виникають у судовому процесі. Крім того, дискурсивний переклад здатен поліпшити комунікативну складову судових текстів, роблячи більш зрозумілими для цільової аудиторії.

Для кращого розуміння дискурсивного підходу у перекладі є доцільним розтлумачити поняття дискурсу. Серед праць з перекладознавства можна знайти різні визначення дискурсу. Наприклад, Т. ван Дейк визначає дискурс як суспільно усталений спосіб використання мови, що передбачає продукування, сприйняття та інтерпретацію тексту і мовлення [81, с. 2]. М. Бейкер трактує дискурс як використання мови в соціальному контексті, передусім для досягнення певної мети чи ефекту [35, с. 219]. А на думку К. Шеффнер дискурс можна розглядати як тип використання мови, який формується під впливом різних контекстуальних чинників і слугує певним соціальним цілям [78, с. 2].

Українські дослідниці дискурсу, зокрема І. Шевченко та О.І. Морозова під поняттям дискурс розуміють мовлення в контексті мисленнєвої та соціальної діяльностей. Відповідно до такого тлумачення, дискурс є цілісним явищем, що стосується комунікативної діяльності, яка відбувається у соціальному та культурному контекстах. Він є результатом та процесом, якому притаманні безперервність та діалогічність [31, с. 22].

Дослідниця О. Селіванова пропонує зведення визначень дискурсу до чотирьох найбільш уживаних. Вона розглядає дискурс як:

- текст або висловлювання, які спираються на конкретний соціокультурний контекст;
- мовленнєву подію;
- комунікативну ситуацію, яка пов'язує текст з іншими складовими;
- комунікативно-прагматичний різновид мовленнєвої поведінки, яка відбувається у певній соціальній сфері [25, с. 35].

У більш загальному значенні термін дискурс позначає широку категорію, яка охоплює сукупність текстів, пов'язаних між собою певним контекстом. Він

включає в себе всі аспекти мовлення, зокрема мовну поведінку, жанрову специфіку, тематику, способи мовлення та інші.

Праці Н. Фейрклаф [49], Т. ван Дейка [81] та К. Норд [72] серед основних лінгвістичних характеристик дискурсу виокремлюють: 1) зв'язність: забезпечується використанням когезійних засобів, таких як займенники, сполучники та лексичні одиниці, які пов'язують ідеї та сегменти тексту; 2) цілісність: дискурс характеризується логічністю та послідовністю викладу інформації; наведені тези є узгодженими, несуперечливими та відповідають темі або меті; 3) інтертекстуальність: дискурс формують інші тексти, посилання на які можуть бути прямими або опосередкованими; 4) контекстуальність: дискурс залежить від контексту, в якому він продукується та інтерпретується; сюди входять культурні, соціальні та історичні чинники; 5) жанрова специфіка: кожен тип дискурсу відрізняється характерними рисами, які відображають його мету, призначення, цільову аудиторію та мовні норми.

Відповідно дискурсивний підхід до перекладу підкреслює важливість аналізування мови поза межами окремих речень, оскільки розглядає мову як соціально обумовлене явище, що відображає і формує наше розуміння світу. У рамках такого підходу переклад розглядається як соціальна діяльність, що передбачає узгодження сенсу та передавання інформації в конкретних дискурсивних контекстах. Він зазначає, що використання мови — це не лише питання граматики та синтаксису, але й владних відносин, культурних цінностей та соціальних норм, які лежать в основі дискурсу [57, с. 7]. Відтак дискурсивний підхід до перекладу охоплює усі тонкощі використання мови та процесу комунікації в певному контексті, а також з'ясовує, як переклад залежить від дискурсу, до якого належить, і як він впливає на цей дискурс.

Переклад дискурсивних текстів може спричинити низку труднощів, пов'язаних з:

- 1) Культурною специфічністю, оскільки дискурсивні тексти формуються під впливом культурних чинників і норм, які можуть суттєво відрізнятися в мовах оригіналу та перекладу;

- 2) Особливостями реєстру та стилю, що слід враховувати при перекладі.
- 3) Ідіоматичністю. Ідіоматичні вирази дискурсивних текстів неможливо перекласти дослівно, що ускладнює передачу змісту повідомлення.
- 4) Термінологією, яка не завжди має еквіваленти в мові перекладу.

С. Басснет [36], М. Бейкер [34] та А. Честерман [42] серед основних перекладацьких трансформацій, які використовуються в дискурсивному перекладі, виокремлюють такі:

- **Транспозиція:** Передбачає зміну граматичної структури вихідного тексту відповідно до вимог цільової мови. Трансформація використовується, якщо в структурі речень мов оригіналу та перекладу існують суттєві відмінності.
- **Модуляція:** Зміна акцентів або точки зору на подання інформації під час відтворення тексту. Використовується для збереження загального змісту вихідного тексту, адаптуючи його до цільової культури та мови.
- **Культурна еквівалентність:** Передбачає пошук еквівалентного поняття або виразу в цільовій мові та культурі для відтворення культурно-маркованої одиниці вихідної мови. Метод використовується для культурної адаптації тексту перекладу та його розуміння цільовою аудиторією.
- **Експлікація:** Спрямована на розкриття маловідомої або неочевидної інформації, закладеної у вихідному тексті, шляхом надання цільовому тексту більшої зрозумілості. Використовується для конкретизації інформації та уникнення двозначності в тексті перекладу.
- **Спрощення:** Полягає у застосуванні більш доступної для цільової аудиторії мови для відтворення вихідного тексту. Трансформація використовується, коли текст оригіналу є занадто складним або технічно насиченим.

У підсумку, дискурсивний підхід до перекладу є важливим інструментом для збереження стилю та характеру тексту, а також відтворення контекстуальної складової мовлення. Якісний переклад дискурсивних текстів можливий за умови

використання різних перекладацьких стратегій та тактик, серед яких транспозиція, модуляція, культурна еквівалентність, експлікація та спрощення, а також розуміння взаємозв'язку між культурами та мовами.

Основною метою дискурсивного перекладу є відтворення мови, тону, регістру, стилю, прагматичного ефекту текстів та способу організації мовлення. Досягнення цієї мети вимагає від перекладача ретельного аналізу основних дискурсивних елементів тексту, до яких входять стильова та жанрова специфіка тексту, його структура та манера викладу, культурно-соціальний контекст, специфічні мовні засоби.

Дискурсивний підхід до перекладу також враховує середовище, в якому буде використовуватися перекладений текст.

1.2. Специфіка американського судового дискурсу та способи його відтворення

Американський судовий дискурс має свої визначені характеристики та стиль, що робить його особливо складним для перекладу. Відтворення судових текстів вимагає від перекладачів знання фахової лексики, синтаксису та граматики, характерних для судового мовлення, а також розуміння правової системи та її мовно-культурних нюансів. Працюючи з судовими текстами, перекладач мусить вміти передавати тон, регістр і стиль мовлення суб'єктів судового процесу, адаптувати вихідний текст до потреб цільової аудиторії й контексту, водночас зберігаючи його цілісність і зв'язність. Перекладознавиця Ю. Лобода, яка вивчає судовий дискурс, зауважує, що його коректне тлумачення неможливе без урахування широкого контексту, який включає елементи екстралінгвістичного та соціокультурного характеру [21, с. 268]. А науковиці А. Матисяк та М. Беленя-Граєвська наголошують, що переклад судових текстів пов'язаний не лише з лінгвістичними проблемами, але й культурними, соціальними та історичними питаннями [63, с. 337].

Насамперед, слід зазначити, що тлумачення судового перекладу в Україні та США відрізняється. Судовий дискурс є підтипом юридичного, що

відображається в його мовних характеристиках, однак і в українській, і в американській традиціях їх розмежують. Дослідниця С. Берк-Селігсон трактує судовий переклад (*court interpreting*) як різновид перекладу, що відбувається в правовому середовищі та спрямований на сприяння комунікації між сторонами, які розмовляють різними мовами [39, с. 20]. Українська лінгвістка та перекладознавиця М.Зайцева визначає судовий дискурс як спосіб вербальної комунікації під час судового процесу, який реалізується з урахуванням соціально-історичного, національно-культурного та конкретного ситуативного контексту, а також намірів та характеристик учасників комунікації [8, с. 67]. Відтак судовий дискурс можна вважати підтипом юридичного, який функціонує та реалізується у формі усного викладення судових рішень, тоді як його письмова форма — стенограми судових процесів — класифікуються як юридичні тексти [9].

Науковиця Х. Міккельсон зазначає, що судовий переклад має здійснюватися неупередженим фахівцем, позаяк судові перекладачі беруть участь у різних правових ситуаціях і відіграють вирішальну роль у забезпеченні рівного доступу до правосуддя для всіх сторін судового процесу [66, с. 13].

Більшість судових перекладів у США відбуваються у формі синхронного перекладу, утім, під час допиту свідків може використовуватись і послідовний [54, с. 156]. Український судовий переклад, на відміну від американської практики, зазвичай пов'язаний із письмовим перекладом правових документів, а не усним перекладом у залі суду, оскільки офіційною мовою судочинства є українська.

Зазначимо, що характеристики американської та української судової мови мають низку спільних рис, деякі з яких виокремлені у працях науковця Дж. Лербергера [61] та української дослідниці О. Доценко [6], а саме: а) Обмежена сфера компетенції (законодавство); б) семантична, синтаксична та лексична обмеженість (напр. використання термінології); в) вживання нестандартних граматичних конструкцій; г) вживання специфічних конструкцій

(напр. формалізованих речень у законодавчих текстах); г) своєрідна структура тексту; д) використання спеціальних символів.

Мовні особливості американського судового дискурсу пов'язані зі характеристиками правової системи США, зокрема складною та ієрархічною судовою системою, чітко визначеними стадіями судового процесу, а також властивими йому змагальністю, перформативністю, прагматичністю та соціальною направленістю [15]. Ці характеристики сприяють використанню спеціалізованої юридичної мови, правової термінології, складних синтаксичних структур та формального реєстру. Крім того, американський судовий дискурс спирається на культурно-соціальні цінності, що знаходить своє відображення у судовій мові шляхом використання гендерно-нейтральної мови та уникненні дискримінаційних формулювань: наприклад, використання словосполучення “*undocumented immigrant*” або “*non-citizen*” замість “*illegal alien*”; “*plaintiff*” або “*defendant*” замість *of* “*victim*” чи “*perpetrator*”.

Дослідниця С. Берк-Селігсон виокремлює 9 лексичних особливостей американського судового мовлення: а) використання спеціальних юридичних термінів (*distrain*, *default*); б) наявність загальноновживаних слів в своєму спеціальному значенні (*assignment* в значенні *the transference of a right, interest or title*, а не звичному *something assigned, a task or duty*); в) використання латинізмів (*insolvent*), а також слів французького (*tort*, *appeal*, *lien*, *plaintiff*, *estoppel*) або давньоанглійського (*hereafter*, *aforsaid*, *hereinabove*) походження; г) багатоскладові слова (*collateral*); г) складні мовні конструкції (*in the event of default* у значенні *if*); д) використання лінгвістичних дублетів — комбінацій слів англосаксонського походження та слів, які прийшли з французької або латинської мов (*will and testament*); е) використання формальних виразів (*shall* замість *will*); ж) вживання церемоніальних та офіційних виразів (*May it please the court*, *I solemnly swear*, *Your Honour*); з) відсутність конкретики (*all the rights and remedies available*); і водночас і) використання надточних виразів і термінів [39, с. 53].

Одним із головних викликів відтворення американського судового дискурсу є велика кількість правових термінів та понять, які мають полісемантичну природу та спираються на юридичний контекст. Р. Деліль зазначає, що судова мова характеризується технічністю, чіткістю, формальністю, складністю та щільністю. Це мова, в якій одне слово може мати кілька значень, а одне поняття може бути виражене різними способами [47].

Дослідники І. Мейлі [62], Й. Олссон [73] та М. Гальдія [50] поділяють судову термінологію США на такі категорії:

- 1) **Юридичний жаргон:** *voir dire, habeas corpus, amicus curiae*.
- 2) **Латинізми:** *prima facie, in camera* та *ex parte*.
- 3) **Фахова мова:** одиниці, пов'язані з конкретними галузями права, зокрема кримінальним, цивільним та патентним право. Сюди входять терміни на кшталт *mens rea, breach of contract*, і *prior art*, які мають специфічне значення в контексті закону.
- 4) **Абревіатури та акроніми:** *DUI (driving under the influence), FOIA (Freedom of Information Act)* та *ADA (Americans with Disabilities Act), C.C.J. (Circuit Court Judge), U.S.D.C. (United States District Court)*.

Зазначимо, що переклад судової лексики представляє особливу складність з огляду на її семантичні відмінності від лексики загального спрямування, специфічну морфологічну структуру, відмінності в правових системах, а також можливу відсутність еквівалентності. Звертаючись до праць Ю. Лободи, можемо виокремити такі способи відтворення судової термінології:

- використання **формальних відповідників** (для присутніх в обох культурах понять: *defendant* — *підсудний/ обвинувачений*, *plaintiff* — *позивач*, *appeal* — *апеляційна скарга*);
- **калькування** (із можливістю додаткового пояснення: *gross negligence* — *груба недбалість*, *state affairs administration* — *управління державними справами*, *public hearing* — *відкриті слухання*);
- **описовий переклад**. Використовується, коли цільова мова не має точного відповідника термінологічної одиниці: *beyond a reasonable doubt* —

доведення провини підозрюваного, *rules of superintendence*» — «правила нагляду за процедурою проведення засідань», *mistrial* — судовий процес, в якому присяжні не ухвалили рішення (одноголосно) (амер.)

- **адаптивне транскодування** (тобто пристосування графічної/звукової форми слова до традиційних форм цільової мови). Використовується, якщо термін містить елементи латинської або давньогрецької мови: *jurisdiction* — юрисдикція, *extraordinary* — екстраординарний, *procedure* — процедура)
- **опущення або додавання слів**. Опущення використовують для уникнення повторів та надлишкових для цільової мови кліше: *Costs and expenses* — витрати, *Null and void* — недійсний; додавання — для забезпечення точності та зрозумілості цільового тексту: *retrial* — нове (повторне) слухання (судової) справи, *remedy* — засіб судового захисту) [26].

Менш поширеними методами відтворення термінології є вживання варваризмів з пояснювальними словами: *force majeure* — форс-мажорні обставини; використання лексичного додавання (для термінів латинського походження: *voir dire* — процедура *voir dire*); застосування українського еквіваленту (якщо одиниця не належить до суто судової сфери: *ex post facto* — після події, *pari passu* – за рівних умов, *pro rata* – пропорційно [21]. Також важливо враховувати відтінки значень деяких термінів, які можуть мати різне тлумачення в залежності від контексту, наприклад, *liable i responsible*.

Інша складність полягає в культурних та інституційних відмінностях американської та української правових системам. Американська судова система базується на загальному праві, тоді як українська — на цивільному, що призводить до відмінностей у правових традиціях, практиках та поняттях [20]. Це ускладнює процес відтворення змісту і нюансів вихідного тексту у спробі забезпечити відповідність і зрозумілість цільового тексту в українському правовому контексті.

Перекладознавець Д. Катан стверджує, що для передачі значення культурних алюзій перекладачеві необхідно розуміти культурне тло та контекст

вихідного тексту, оскільки неточне відтворення безеквівалентної культурної алюзії може позбавити перекладений текст закладеного в нього значення і підтексту [59, с. 24]. На важливості культурної компетентності у перекладі судових текстів також наголошує Е. Варо, зазначаючи, що культурні аспекти юридичного перекладу мають першорядне значення [32, с. 195].

Текстам американського судового дискурсу властиве використання культурних алюзій, які відображають цінності, переконання і традиції американського суспільства. Однак ці посилання можуть створювати труднощі для перекладачів, які повинні орієнтуватися в нюансах і культурних конотаціях вихідного тексту, мати розуміння культурного фону та контексту вихідного тексту, аби точно передати його значення мовою перекладу.

Частим є використання ідіоматичних виразів або юридичних сентенцій, які мають особливе значення в американській правовій системі, однак в українській мові прямі відповідники для більшості з них відсутні: *the best evidence rule*, *pleading the fifth*, *throw the book at someone*, *fruit of the poisonous tree*, *beyond a reasonable doubt*.

Судовий дискурс США може містити метафоричні вирази та аналогії, які ґрунтуються на культурних та історичних посиланнях та є незнайомими для української культури: “*the Constitution does not protect a right to keep and bear arms for private purposes unrelated to the preservation or efficiency of a well-regulated militia*” (метафоричне згадування Конституції як щита правозахисту, в якому концепція “добре регульованої міліції” є ключовим елементом) [98]; “*the First Amendment has erected a wall between church and state*” [99]; “*the Fourth Amendment acts as a shield against unreasonable searches and seizures*” [104]; “*the government has a legitimate interest in protecting the health and safety of its citizens*” [103] (фраза спирається на аналогію, згідно якої уряд порівнюється з опікуном, який відповідає за добробут громадян).

Іншою характерною особливістю американського судового дискурсу є посилання на законодавчі акти, законопроекти та назви судових справ для аргументування або заперечення певного правового рішення: *Roe v. Wade*, *the*

Patriot Act, the Affordable Care Act (також відомий як Obamacare), Miranda v. Arizona та пов'язаний із ним вислів Miranda warning — перелік положень, які поліція зобов'язана зачитати підозрюваному перед його затриманням для проведення допиту [139].

Складнощі виникають під час відтворення імпліцитних культурних понять, таких як *jury nullification, due process*. Сюди ж можна віднести і алюзії до американської історії (*the Boston Tea Party, the Civil Rights Movement, and the 9/11 terrorist attacks*); соціальні норми та згадки відомих діячів (“*You can assassinate John Kennedy or a Martin Luther King, but the problems remain*” [105], які можуть бути інтегровані в дискурс, що ускладнює сприйняття змісту цільовою аудиторією.

Нерідко під час судових процесів можуть використовуватися алюзії на філософські, художні та літературні твори: “*You can crucify a Jesus, you can poison a Socrates*” [105]. Частими є алюзії на притчу про Давида та Голіафа (*David and Goliath*) для опису ситуації, коли слабша сторона перемагає сильнішого опонента [140]: *even the least of us deserves the protections of the Davidian slingshot*” [100], “*David V Goliath: The Court Of Appeal On Litigation With Self-Represented Parties*” [102]; або персонажа *Аттікуса Фінча* з роману Гарпер Лі “Убити пересмішника” — ім'я використовується в судовому дискурсі для підкреслення професійних навичок чи дотримання етичних норм адвокатом: “*I am always looking for lawyers with the qualities of Atticus Finch*” [96]. Перекладачі повинні враховувати ці культурні референції та відповідним чином адаптувати свій переклад до культурного контексту цільової мови.

Звертаючись до праць Н. Коваль [19], І. Клименко [14], І. Шумило [30] та А. Лаудізіо [59] можна виокремити такі способи перекладу культурних алюзій в судовому дискурсі:

- 1) Відтворення культурної одиниці шляхом використання *еквівалентного виразу* (якщо вихідне поняття має культурний еквівалент в мові перекладу).

- 2) **Додавання культурологічних приміток або виносок** (застосовується для тлумачень алюзій на юридичні прецеденти, важливі судові процеси, законодавчі акти або імпліцитні культурні поняття).
- 3) Використання **більш загального виразу** в цільовій мові замість вихідного культурно-специфічного виразу. Може застосовуватися, коли вихідна культурна одиниця не несе занадто важливого значення для загального сенсу.
- 4) **Описове відтворення**. Може застосовуватися, коли культурна алюзія не є ключовою для розуміння тексту або не несе конкретного правового значення.
- 5) Використання **функціонального еквіваленту** (пошук еквівалентного терміну або словосполучення в мові перекладу, яке виконує ту саму функцію, що й вихідна культурна одиниця).
- 6) **Культурне заміщення** (пошук культурного еквівалента в мові перекладу та використання його для заміни алюзії тексту оригіналу). Може використовуватися для відтворення літературних, біблійних та деяких історичних референцій (наприклад, заміна алюзії — аналогічною з української історії чи фольклору).
- 7) **Транслітерування**. Здебільшого використовується для відтворення власних імен або назв, які стали широко відомими в цільовій культурі.
- 8) **Компенсація** (використання іншого мовного засобу в мові перекладу для передачі того ж значення, що й вихідна культурна одиниця). Найчастіше використовується для відтворення метафоричних алюзій або аналогій.

Наступна особливість судового дискурсу стосується специфіки його мовного стилю та манери викладу інформації. Сучасному американському судовому дискурсу, як і українському, характерні структурованість, логічність, та напруженість. Однак на відміну від судового мовлення України, мова суду США вирізняється експресивністю та видовищністю. Американський судовий дискурс спирається на низку правил і процедур, якими спричинене використання специфічних риторичних стратегій, прийомів аргументування та складних

підрядних конструкцій. Такі прийоми виконують функції а) емпфування; б) створення емоційної атмосфери в залі суду; в) досягнення ефективного розподілу когнітивних ресурсів; г) збільшення інформаційного навантаження висловлювання [10, с.50].

О. Кобзева стверджує, що судовому дискурсу США властивий високий ступінь символізму та ритуальності, а також регламентованість та трафаретність, ступінь вираження яких в мові судочинства України буде значно нижчим [16, с.66]. Варто зазначити, що мовна специфіка учасників судового дискурсу відрізняється відповідно до їх ролей в судовому процесі. Дослідниця М. Зайцева пропонує власну категоризацію суб'єктів судового дискурсу: елітарна (судді, сторони захисту та обвинувачення) та егалітарна (позивач, відповідач, свідок). Для першої категорії властиві мовна домінантність, провокативність та інфліктивність, для другої — субмісивність [8, с. 154]. Кожна сторона намагається вибудувати своє мовлення таким чином, аби переконати іншу, відповідно вдаючись до різних тактик.

Мовна специфіка суддівського дискурсу суттєво відрізняється від специфіки сторін захисту та обвинувачення, що пов'язано із авторитетністю судді. Її основними характеристиками є використання мовних засобів, що передають владну/домінантну тональність: *“The Judge holds sole and exclusive authority over all legal matters ..”* та апелювання до етосу — тобто учасників судового процесу [12], наприклад *“As a nation founded on principles of law and justice, we uphold the value of diversity in thought and opinion”* [101].

В дискурсі суддів можна спостерігати висловлювання, які поєднують акцентування на своїй авторитетності з вираженням шани до присяжних: *“Thank you for being prompt this morning so we can start as schedule, I will provide you with some initial guidance that will aid in your comprehension of the proceedings and enable you to follow the case”* [97]. Також суддівському дискурсу характерне підкреслення рівності сторін, що виражається у запитально-відповідальній формі проведення засідання [11, с. 67].

Мовлення сторони захисту характеризується замаскованою впливовістю на аудиторію та провокативністю. Його ключовими характеристиками є апелювання до емоцій, взаємодії, ірраціонального, та логіки зворотного впливу [95, с.170]. Як зазначає Ю. Лобода, в американських судових процесах риторика адвокатів відіграє особливу роль, оскільки саме вони проводять судовий допит, і відтак має прагматичний та маніпулятивний ефекти. Звідси витікає використання риторичних, аргументативних та маніпулятивних прийомів, що змінює реєстр промови та викликає труднощі у перекладі [20].

Провокативність адвокатської риторики спонукає реципієнтів замислитися, що потрібно для того, аби посіяти сумнів. Їй характерні мовна динамічність та напруженість. Відповідно, адвокати часто використовують мовні конструкції, спрямовані на вираження сумніву/недовіри, для чого вживаються умовний спосіб та іронія [8, с. 300] — *“I wished I had a tape recorder during the summation to play back the opening statement at the end. Mr. Waples forgot to mention that the four predators had surrounded Bernhard Goetz with the intention to rob him on the subway”* [109].

Так само як і судді, адвокати вдаються до стратегії апелювання до етосу, звертаючись, наприклад, до біблії: *“I want to share with you a quote from the book of St. Matthew that goes, Do not judge others, or else you will be judged”* [108].

Щоб привернути увагу адресанта та залучити до взаємодії адвокати використовують експресивну лексику та фатичну комунікацію [8, с. 303]. За Якобсоном, фатична комунікація є функцією мови, яка допомагає забезпечити зв'язок між співрозмовниками [58, с. 5]: *“I believe in approaching this case that I do it with a great feeling of responsibility”; “What we are looking for is a witness who saw Hauptmann doing something related to the murder”* [106]; *“Folks, we meet today during the most tragic and hostile of circumstances”* [97]. У промовах сторони захисту бачимо і вживання повторів для апелювання до емоцій слухача: *“It's about a 16-year-old boy at the time. It's about a 16-year-old high school student with below average cognitive abilities..”; “This summer it will be 22 years... and they*

charged Steven Avery with rape and attempted murder on that Manitowoc beach, 22 summers ago” [107].

Дискуру сторони обвинувачення притаманна персуазивність, що необхідно для впливу на присяжних та суддів. Прокурори намагаються не лише переконати реципієнта у своїй позиції, а й спонукати до винесення звинувального вироку. Риторика сторони обвинувачення базується аргументованості та підкресленні своєї переваги, оскільки прокурор представляє державу [9, с. 320]. Мовленню прокурорів характерні одноманітність, апелювання до етосу, інтелекту, розсудливості та логіки.

М. Зайцева визначає наратив прокурорів як інфліктивний, метою якого є модальність впевненості та звинувальна тональність [8, с. 264] Для цього використовуються дієслова admit/admission, теперішній час (Present Simple) для опису подій в минулому: *“by the defendant’s own **admission**, tape recorded **admission...**”*; *“...the defendant **admit** that”*, а також евфемізми — *“**very much under the influence of liquor**”* замість ***drunk***, метафори, порівняння та гіперболи — *“like a **self-appointed vigilante**”*; *“**answerable only to a higher cause**”*; *“you are here to decide whether the idea of equal justice under the law for all people is **a reality**, or is an empty dream”* [107].

Стороні обвинувачення властиве використання біблійних алюзій для переконання та впливу: *“**Judge not, lest ye be judged**”* [108]. А задля апелювання до логіки слухачів прокурори звертаються до аргументації: *“I don’t **pretend to be able to show**”*; *“it is **impossible to tell**”*, особливостями якої є вживання контекстуальних синонімів: *“..we do not **know**, but we **presume**”*; та мовне створення образу позивача/ відповідача — *“**innocent prisoners in the custody of the law**”* [9, с. 198]. Окрім того, властивим для дискурсу прокурорів є вживання номіналізації, що надає висловлюванню більшої офіційності: *“this mission of crime; the actual **perpetration of the offence**; a **scintilla of evidence**”* [90, с. 307].

Відтак процитуємо науковицю Е. Йонг, яка описує залу суду як поле бою, де адвокати, свідки та підсудні задіюють усю свою риторичну майстерність та інтелектуальні ресурси, намагаючись переконати суддю та присяжних у власній

правоті [46, с. 17]. Виходячи з цього, переклад має зберігати структуру судового виступу, зокрема, порядок викладу аргументів, використання прийомів логіки, риторики, експресивних елементів. Відтворення особливостей судової мови вимагає від перекладача збереження регістру та тону, семантичного змісту та персуазивності висловлювання, а також емоційного та прагматичного ефектів. Недотримання будь-якої з цих вимог матиме негативний вплив на перебіг судового слухання.

Отже, переклад судового дискурсу є непростим завданням через лексичну, граматичну, синтаксичну та стилістичну складові його природи. Юридична мова США та України характеризується специфічністю граматичних конструкцій, своєрідною структурою, лексичною, семантичною та синтаксичною обмеженостями.

Американському судовому дискурсу, як і українському, властиві термінологічна щільність, формальність, точність та структурованість. Відмінними особливостями судової мови США є аргументованість, культурна насиченість, використання риторичних стратегій, маніпулятивних та персуазивних прийомів, апелювання до емоцій і логіки реципієнтів, що роблять його відтворення складним завданням для перекладачів. Переклад судового дискурсу вимагає розуміння мовних, культурних та правових нюансів цільової та вихідної мов, а також дотримання стилю та прагматичного ефекту тексту. Основними тактиками відтворення елементів судового дискурсу США є використання прямих відповідників, транскодування, калькування, описовий переклад, опущення або додавання, компенсація та культурне заміщення.

1.3 Відтворення судового дискурсу в аудіовізуальному перекладі

Аудіовізуальний переклад, зокрема дублювання, є комплексним процесом, який вимагає від фахівця не лише лінгвістичних знань, а й глибокого розуміння культурного та соціального контексту вихідної та цільової мов. Згідно з дослідником І. Гамб'єр, аудіовізуальний переклад передбачає відтворення вербальних і невербальних елементів вихідного тексту — в цільовому [53, с. 23].

Аудіовізуальний переклад містить низку знакових кодів, які беруть участь у створенні смислу. Саме ці закодовані елементи сприймаються аудиторією та перекладачем під час перегляду аудіовізуального матеріалу. Вони організовані таким чином, що вибудовують загальний сенс кінострічки чи серіалу шляхом поєднання значень кожного елемента чи семіотичного коду [52, с. 64].

Аудіовізуальний переклад вимагає вивчення потреб глядачів, їхніх уподобань та рівня сприйняття матеріалу, а оцінювання його якості охоплює декілька характеристик, зокрема: прийнятність (охоплює відповідність мовним нормам цільової аудиторії, стилістичні особливості, риторичні стратегії та лексичну специфіку); розбірливість (для субтитрованого перекладу — визначається читабельністю шрифту, розташуванням субтитрів та швидкістю субтитрування); читабельність (включає швидкість читання тексту та його складність, смислове навантаження, зміну кадрів, швидкість мовлення); синхронність (для дубльованого перекладу та закадрового озвучення — визначається відповідністю озвученої репліки руху губ актора, відповідністю висловлювання невербальним елементам вихідного продукту (тобто репліки — візуальному супроводу); доречність — критерій враховує, яку інформацію слід зберегти, вилучити, додати або уточнити, аби не збільшувати когнітивних зусиль, пов'язаних із прослуховуванням або читанням [51].

Для перекладу аудіовізуального матеріалу вкрай важливим є врахування складності та динаміки процесу формування смислу в кінопродукті та розуміння його мультисеміотичності.

Окрім культурних відмінностей вихідної та цільової аудиторії, на процес перекладу впливають і деякі технічні обмеження, адже тривалість дубльованої репліки має дорівнювати тривалості оригінальної та максимально відповідати руху губ актора [33, с. 148]. Такі вимоги зумовлюють використання низки тактик, до яких мусять вдаватися перекладачі, а саме:

- вилучення елементів, які не мають суттєвого впливу на сенс репліки;
- адаптування продукту, тобто заміщення або опущення таких мовних компонентів, як діалекти, сленг або табуйована лексика;

- конденсація (стискання) синтаксису оригіналу [43, с. 148].

Основною проблемою перекладу аудіовізуального продукту є його насиченість культурно-зумовленими елементами, які не обмежуються мовними одиницями. Зокрема, дослідник аудіовізуального перекладу Педерсен відносить до екстралінгвістичних культурних елементів позамовні одиниці, які включають власні назви (імена людей, назви місць, установ, страв або звичаї, з якими цільова аудиторія може бути незнайома, навіть якщо володіє мовою оригінального матеріалу [74, с. 30]. Визначення є близьким до тлумачення «культурно-специфічного матеріалу», запропонованого Рам'єром, а саме — будь-який вербальний знак, який є властивим вихідному соціокультурному контексту аудіовізуального продукту і тому викликає труднощі в перекладі, оскільки не існує в цільовій культурі [75, с. 154].

Сучасні дослідження зосереджуються на більш специфічних аспектах культури і відносять до культурних елементів не лише посилання на поняття і термінологію мови оригіналу, але й засоби виразності, наприклад, паронوماзію, іронію, сатиричні або «політично некоректні» жарти, табуйовану лексику [41] і навіть компліменти та привітання [76]. Такі наукові розвідки окреслюють можливі перекладацькі рішення культурно-обумовлених проблем перекладу аудіовізуальних матеріалів, зокрема зміни синтаксичної структури речення, лексичні модифікації, часткові та повні опущення).

Кьяро категоризує типи перекладацьких труднощів, з якими стикаються аудіовізуальні перекладачі. Він виокремлює а) культурно-специфічні алюзії (наприклад, топоніми, згадування спортивних подій, свят, відомих людей, грошових одиниць, установ); б) мовно-специфічні особливості (форми звертання, табуйована лексика); в) мовно-культурні елементи (пісні, вірші, жарти) [43].

Розглядаючи проблеми, пов'язані з культурними розбіжностями аудіовізуального перекладу, варто згадати запропоновані Венуті [84, с. 19-21] стратегії очуження та одомашнення. Аналізуючи відносини між читачем (цільової культури/мови) і текстом (перекладу), Венуті виділяє дві протилежні

стратегії: перша робить зміст тексту «зрозумілим читачеві цільової мови» і наближає його до читача (одомашнення), а друга — зберігає мовні та культурні особливості оригіналу і ознайомлює реципієнта з «чужою» культурою [85].

Цей підхід був також описаний Рам'єром, який зазначає, що “нейтралізацію” та “опущення” складно віднести до стратегій одомашнення чи очуження, оскільки вони, по суті, викреслюють будь-які відсилання до іншої культури, таким чином, оминаючи проблему культурного бар'єру [75].

Відтворення англomовного судового дискурсу в аудіовізуальному перекладі створює особливі труднощі через його своєрідний стиль мовлення, а також лінгвістичні відмінності англійської та української мов, які необхідно враховувати. Судовий дискурс містить лексичні одиниці розмовного стилю, використання яких зумовлене конкретним інституційним контекстом, та характеризується специфічною динамікою й особливостями спілкування в залі судових засідань. Відповідно, його переклад є складним і відповідальним завданням, що вимагає глибокого розуміння правової системи, юридичної мови та культурно-специфічних концептів.

Одним із ключових завдань відтворення судового дискурсу є збереження точності юридичних понять і стилістики мови оригіналу. Іншим викликом є передача тональності та регістру вихідного тексту мовою перекладу. Судовим виступам притаманне використання формальної та фахової лексики, яку складно відтворити засобами мови з відмінними лінгвістичними нормами та традиціями. Крім того, перекладачі мають враховувати тонкощі правової системи як мови оригіналу, так і мови перекладу, а також культурні особливості, що можуть вплинути на сприйняття аудиторією певних юридичних термінів або виразів [60]. Також переклад має враховувати ритмічні та інтонаційні особливості висловлювань оригіналу, специфіку комунікативної ситуації та ролі учасників судового процесу.

Судові драми акцентуються на спеціалізованій галузі права та юридичній професії, тобто їх сюжет та персонажі визначаються специфічним професійним середовищем і залежать від нього. З точки зору фахового перекладу юридична

драма є прикладом “жанрового інкорпорування”, за якого певна жанрова форма використовується як шаблон для створення іншої [60]. Тобто ціла низка жанрів, запозичених зі сфери юриспруденції, вбудовується в структуру телесеріалу. Такі запозичення зумовлюють використання великої кількості культурно-специфічних посилань, пов'язаних з судовим дискурсом.

У серіалах судової тематики часто можна зустріти посилання на державні та урядові інституції, а також інші культурно-специфічні посилання, пов'язані з етапами судового процесу. В аудіовізуальному перекладі такі одиниці здебільшого відтворюються за допомогою культурного заміщення. Антоніні та Кьяро [33, с.39] пропонують класифікацію культурних елементів, яка зосереджується на інституційних посиланнях, зокрема правової сфери, і, таким чином, може бути застосована до серіалів судової тематики:

- 1) Топоніми: *Cook County* — *округ Кук* [The Good Wife, ep. 1];
- 2) Грошові одиниці, включно з розмовними варіантами: *50 grand* — (в українському перекладі експліковано у *50 тисяч* [The Good Wife, ep. 2];
- 3) Літературні твори, фільми та телепрограми, наприклад, *CSI: New York* — *серіал “Місце злочину: Нью-Йорк”* (в перекладі додається уточнювальна одиниця, оскільки серіал може бути невідомим українському глядачу [The Good Wife, ep. 18]; *The New York Times* — *Нью-Йорк Таймс* — відтворюється транслітеруванням, оскільки назва знайома цільовій аудиторії [The Good Wife, ep. 19];
- 4) Видатні особистості та персонажі: I say *Atticus Finch* makes a good speech here, but this is a fender-bender, not a multimillion-dollar lawsuit. — Скажу, що *Аттікус Фінч* пишався б ним, але це ДТП, а не мільйонний позов — відтворюється транслітеруванням [The Suits, ep. 5, 00:21:09,083 → 00:21:10,784].

5) Інституційні посилання (судові, поліцейські, військові), а саме:

- Судові вирази: наприклад, *All rise* — *Усім встати*; *Motion is granted/denied* — *Клопотання задоволено/відхилено*; *Objection overruled/sustained* — *заперечення (протест) прийнято/відхилено*; як

правило відтворюються за допомогою еквівалентних або схожих виразів правової системи цільової культури правовій системі;

- Форми звертання в залі суду: *Your Honour* — *Ваша честь*; *Ladies and Gentlemen of the jury* — *Пані та панове присяжні*;
- Юридичні одиниці: *Grand Jury* — *Велике журі, або суд присяжних*; *Criminal Investigation Command* — *Управління карного розшуку* [The Good Wife, ep. 2], *DOJ / Міністерство юстиції* [The Suits, ep. 6], *Internal Affairs (report)* — *звіт по внутрішньому розслідуванню* [The Good Wife, ep. 18].

У більшості випадків юридичні одиниці відтворюються дослівно або шляхом використання стандартизованої кальки (*велике журі* — вживається рідше, ніж суд присяжних). Втім в деяких ситуаціях можуть вживатися більш конкретні терміни (*Internal Affairs (report)* — *звіт по внутрішньому розслідуванню*).

- Суб'єкти судового процесу: *District Attorney* — *окружний прокурор*, *State's Attorney* — *прокурор штату* (здебільшого перекладаються використанням словникового еквіваленту).

До цієї категорії також можна віднести загальні іменники на позначення учасників судового процесу (напр. *Plaintiff*), відтворення яких може варіюватися залежно від контексту. *Plaintiff* переважно перекладається українською за допомогою прямого відповідника *позивач*: *Plaintiff's counsel has an ongoing relationship with the expert witness.* — *Адвокат позивача перебуває у стосунках із експертним свідком* [The Good Wife, ep. 23, 00:21:58,326 → 00:22:02,062]

Однак у деяких репліках дубльований переклад може відтворювати термін за допомогою контекстуального еквівалента: *The plaintiff's motion for retesting is denied.* — *Прохання **номернілого** про повторний тест відхилено* [The Good Wife, ep. 23, 00:00:41,548 → 00:00:50,589].

Утім наведена класифікація не охоплює категорію правових процедур, які існують виключно в одній культурі. Такі терміни здебільшого стосуються державних установ і включають типи або етапи судових процесів, а також

процедури в залі судових засідань, властивих правовій системі США, а отже, їх можна вважати культурно-специфічними: *Bench trial* — *суд без участі присяжних* [The Good Wife, ep. 13]; *pretrial release* — *звільнено до суду* [The Good Wife, ep. 1]; *Pretrial motions* — *nonпередні слухання* [The Good Wife, ep. 16]; *Voir dire* — *співбесіда* [the Good Wife, ep. 4]; *Summations* — *підсумкові промови* [the Good Wife, ep.4]; *Cross-examination* — *перехресний допит* [The Good Wife, eps. 8, 11].

Хоча відтворення деяких з цих термінів є дуже стандартизованим (в більшості випадків *Cross-examination* перекладається як *перехресний допит*, а *bench trial* — як *суд без участі присяжних*, переклад інших із зазначених понять може відрізнятися (прикметник *pretrial* калькується як *досудовий* або відтворюється гіперонімом *nonпередній*). А незнайомі цільовій аудиторії терміни, що не мають прямих еквівалентів, можуть передаватися гіперонімом *співбесіда*.

Відповідно, для відтворення культурної специфіки судового жанру в аудіовізуальному перекладі, дослідник Ранцато [76, с. 224], виокремлює такі стратегії:

1) Калькування, тобто дослівний переклад неіснуючого в цільовій культурі терміна: *Well, for a reasonable doubt, we just need to give the jury another suspect, so let's find somebody.* — *Щоб посягти аргументовані сумніви, треба дати присяжним ще одного підозрюваного, знайдімо його* [00:07:52,490 → 00:07:56,793, *The Good Wife, ep. 15*]; стратегія також передбачає використання лапок та переклад великих за обсягом уривків слово в слово;

2) Використання прямого відповідника: — *That might work with the Illinois Supreme Court, but not here.* — *Це могло спрацювати у Верховному суді, але не тут* [The Good Wife, ep. 9, 00:19:03,761 → 00:19:05,095];

3) Перефразування: *And should he be granted a pretrial release, are you prepared to have him at home?* — *Якщо його випустять до суду, ви готові його прийняти?* [the Good Wife, ep. 8, 00:30:40,522 — 00:30:45,559].

4) Експлікація, тобто відтворення специфічної одиниці за допомогою пояснення, додавання інформації, включаючи застосування загальноживаних

або узагальнюючих термінів, наприклад, експлікація абревіатур: — *Then what did you find him doing? Applying CPR. То ж що він робив? — Він робив штучне дихання* [The Good Wife, ep. 15, 00:07:25,227 → 00:07:27,896].

This isn't a DUI. — Ви не були п'яні [The Good Wife, ep. 9, 00:33:30,243 → 00:33:31,610]

5) Генералізація за допомогою гіпероніма, тобто заміна вихідної одиниці одним або кількома словами більш загального значення: *I have a signed affidavit from ASA Alex Phelan stating that Peter Florrick has asked him to influence Your Honor into granting bail. — Я маю свідчення помічника прокурора Алекса Фейлана про те, що Пітер Флорік просив його вплинути на Вашу честь, аби ви дозволили заставу* [The Good Wife, ep. 8, 00:40:53,937 — 00:41:01,945].

6) Конкретизація, тобто уточнення загального поняття за допомогою гіпоніма; — *The plaintiff is seeking damages in the amount of \$50,000. — Позивач вимагає відшкодування збитків у розмірі 50, 000 доларів* [The Good Wife, ep. 8, 00:15:32,702 → 00:15:34,503].

7) Культурне заміщення: *And the third is now covered by attorney-client privilege. — А третій має додержуватися адвокатської таємниці* [The Good Wife, ep. 9, 00:34:03,342 → 00:34:06,344].

8) Лексичне відтворення, тобто створення неологізму;

9) Компенсація;

10) Опущення, коли вихідна культурна одиниця не відтворюється в цільовій мові: *No, they can't. Double jeopardy. He's been tried, cleared — Ні, не можуть. Суд вже був — і його виправдали* [The Good Wife, ep. 2, 00:07:25,227 → 00:07:27,896]; через часові обмеження репліки перекладач вирішив не використовувати еквівалентний український термін (*повторне притягнення до кримінальної відповідальності за один і той же злочин*). Опущення може бути частковим, напр. у словосполученнях, перекладених одним словом: — *Mr. Willoughby's material omission gives Life State the right to render this contract null and void. — Цей недогляд містер Віллобі дає право Лайф Стейт вважати договір недійсним* [The Good Wife, ep. 17, 00:23:20,552 → 00:23:24,655].

11) Авторське додавання, тобто суб'єктивне рішення перекладача, що сприяє експлікації культурного елементу, або створенню гумористичного ефекту: *Your Honor, we would argue the evidence is inadmissible* — *Ваша честь, доказ не може бути прийнятий до розгляду* [The Good Wife, ep. 9, 00:20:21,224 — 00:20:24,659].

Калькування використовується для збереження особливостей вихідного продукту (стратегія очуження), тоді як **генералізація**, **культурне заміщення** та **експлікація** мають за мету одомашнити перекладений матеріал. Тактики повного та часткового **опущення** з одного боку можна віднести до одомашнення, оскільки їх застосування вилучає незнайомі для цільової аудиторії поняття. Та водночас вони вилучають і частину інформації з оригінального тексту.

Найбільш властивою для аудіовізуального перекладу є тактика **культурного заміщення** [74], що має на меті усунути розбіжність між значенням оригіналу та значенням перекладу (наприклад, полісемантичність англomовного поняття *defendant*, який залежно від контексту може мати еквіваленти **відповідач, підсудний, обвинувачений**).

Нерідко фахові терміни перекладаються 1) словами загального значення (*felony* — **злочин**) 2) термінами, що мають відмінні значення (*affidavit* — **свідчення**) або навіть неологізмами [60, с. 150].

Більшість фахових судових одиниць відтворюються за допомогою спеціальних адаптованих відповідників, які стають дедалі більш стандартизованими й уможливають «автоматизувати» та прискорити процес перекладу [60, с. 152]. Така тактика є компромісом між одомашненням та очуженням матеріалу, оскільки дає змогу зберегти вихідне значення специфічної одиниці та передати її в цільовій мові. Водночас аудіовізуальному перекладу властиве використання знайомих для цільової аудиторії термінів (хоча й певною мірою некоректних), або введення нової термінології, яка з часом закріплюється в цільовій мові.

У підсумку зазначимо, що аудіовізуальний переклад вимагає від перекладача врахування потреб цільової аудиторії та дотримання критеріїв

прийнятності, розбірливості, читабельності, синхронності і доречності. Аудіовізуальні перекладачі застосовують стратегії очуження, одомашнення, нейтралізації та опущення для подолання труднощів, пов'язаних із відтворенням культурної специфіки оригіналу.

Для відтворення судового дискурсу в аудіовізуальному перекладі необхідно мати розуміння правової термінології, законодавства, правил та норм судової практики вихідної та цільової культур, а також зберігати тон та стиль мовлення учасників судового процесу. У судових серіалах часто зустрічаються специфічні посилання на державні та урядові інституції, літературні твори, телепрограми, видатних особистостей та інші елементи, пов'язані зі судовим процесом, для перекладу яких використовуються тактики калькування, експлікації, генералізації, перефразування, культурного заміщення, конкретизації, компенсації, авторського додавання та опущення.

Більшість судових понять в аудіовізуальному перекладі відтворюються за допомогою стандартизованих адаптованих відповідників, однак можливим є і введення нової термінології.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У розділі розглянуто теоретичні засади відтворення судового дискурсу в перекладі. Визначено поняття дискурсу, судового дискурсу, дискурсивного перекладу, окреслено основні характеристики судового дискурсу США та виклики, пов'язані з його відтворенням в аудіовізуальному перекладі. Перелічено перекладацькі стратегії та тактики, які використовуються у перекладі текстів та серіалів судової тематики.

Зокрема, під терміном дискурс розуміють використання мови в специфічному контексті для досягнення певної мети та ефекту. Він охоплює різні аспекти мовлення, серед яких мовленнєва поведінка, жанрова специфіка, тематика та способи мовлення.

Дискурсивний підхід до перекладу зосереджується на відтворенні загального змісту повідомлення, а не окремих лексичних одиниць. Його метою є збереження культурно-соціальних та мовних нюансів вихідного тексту. До перекладацьких трансформацій, які застосовуються у дискурсивному перекладі, належать: а) транспозиція; б) модуляція; в) використання культурних еквівалентів; г) експлікація; г) спрощення.

Судовий дискурс є підвидом юридичного. Його визначають як вербальну комунікацію, що використовується під час судових процесів та охоплює соціально-історичний, національно-культурний, ситуативний контексти, а також наміри учасників комунікації.

Українському та американському судовому мовленню властиві використання спеціалізованої юридичної мови, складних синтаксичних конструкцій і формального реєстру. Утім, на відміну від традицій судочинства України, судовий дискурс США вирізняється змагальністю, перформативністю, ритуальністю, символізмом та прагматичністю. Основним викликом під час перекладу судового дискурсу США українською мовою є відтворення юридичної термінології, яка є полісемантичною та спирається на правовий контекст. Серед способів її відтворення можна виокремити: використання формальних відповідників, калькування, описовий переклад, адаптивне

транскодування, опущення та додавання. Труднощі для перекладачів створюють і культурні алюзії, до яких належать ідіоматичні вирази, юридичні сентенції, метафори та аналогії, посилання на законодавчі акти, законопроекти та назви судових справ. Для їх відтворення застосовують: - культурні еквівалентні вирази; - додавання культурологічних приміток; - вирази більш загального значення; - описове відтворення; - функціональні еквіваленти; - культурне заміщення; - транслітерування; - компенсацію. Мовний стиль судового дискурсу США характеризується структурованістю, логічністю, експресивністю та персуазивністю, з чого витікає використання риторичних стратегій, прийомів аргументації, маніпулятивних тактик, експресивних елементів, апелювання до емоцій та логіки.

Серед стратегії перекладу аудіовізуальних матеріалів судової тематики виокремлюють очуження, одомашнення, нейтралізацію та опущення; а ключовими тактиками є: 1) запозичення; 2) використання еквівалентних відповідників цільової мови; 3) калькування; 4) експлікація; 5) генералізація; 6) конкретизація; 7) культурне заміщення; 8) створення неологізмів; 9) компенсація; 10) повне або часткове опущення; 11) авторське додавання.

Загалом можна зазначити, що відтворення судового дискурсу в українському перекладі вимагає врахування контексту, стилю мовлення, відтінків значень спеціалізованої термінології, культурних особливостей та специфіки правових систем мови України та США.

РОЗДІЛ 2. Стратегії та тактики відтворення судових сцен в аудіовізуальному перекладі (на матеріалі серіалу “Американська історія злочинів”)

2.1 Аналіз судових сцен та особливості їх перекладу українською мовою

Аудіовізуальний переклад є надважливою складовою світової кіноіндустрії та передбачає кропіткий процес відтворення й адаптування фільмів та серіалів до потреб цільової аудиторії. Якість такого перекладу є запорукою збереження унікальності та цілісності оригінального продукту. Аудіовізуальний переклад вимагає від фахівця лінгво-культурологічних знань, розуміння технічних вимог і творчого підходу, оскільки охоплює відтворення жанрових особливостей та атмосфери продукту, прагматичного ефекту, специфіки нарації, точності передачі змісту матеріалу, водночас забезпечуючи природність його звучання.

Судові драми належать до одного із найбільш популярних телевізійних жанрів, який висвітлює механізм функціонування системи правосуддя. Завдяки поєднанню елементів кримінальної хроніки та судочинства серіали судової тематики протягом десятиліть привертають увагу глядачів. Характерним аспектом судових драм є їхня здатність порушувати актуальні правові проблеми реального життя — від жорстокості поліції до корумпованості влади.

Яскравим прикладом жанру судової драми є серіал-антологія “Американська історія злочинів”, перша частина якого присвячена сумнозвісному судовому процесу над О.Джеєм Сімпсоном — американським футболістом, звинуваченим у вбивстві своєї колишньої дружини та її коханця. Серіал розкриває тонкощі перебігу судових слухань, демонструючи стратегії, до яких вдаються сторони обвинувачення та захисту, медійний резонанс навколо справ, а також расові питання, що супроводжують їх розгляд. Драма стала надзвичайно популярною у США і відтоді транслювалася в багатьох країнах світу. Дубльований переклад “Американської історії злочинів” для українського глядача виконала студія *НеЗупиняйПродакшн*.

Виступи персонажів серіалу у залі суду насичені юридичними поняттями, культурними посиланнями, згадуванням специфічних судових процедур США, відрізняються динамічністю та конфронтативністю діалогів, а також — маніпулятивністю та мовною образністю, відтак їх аудіовізуальний переклад ставить перед фахівцем одразу декілька викликів. Дублювання судових сцен потребує врахування не тільки юридичних нюансів та особливостей судових систем вихідної та цільової культур, а й технічних характеристик реплік, зокрема ритму, часових обмежень та ліпсинку, що суттєво впливає на рішення перекладача.

Розглянемо декілька прикладів. Наведений нижче фрагмент взятий зі судової промови сторони захисту:

- *An additional 17 extracts where Detective Fuhrman speaks, with personal experience, about **police misconduct, planting of evidence, commission of perjury, and the presentation of cover-ups and false testimony in court proceedings.***
- *Також представимо 17 додаткових моментів, де Фурман на власному прикладі розповідає про **неправомірні дії поліції, фальсифікацію доказів, приховування фактів, способи уникнення відповідальності і лжесвідчення у судових слуханнях [EP 9, 00:26:29,455 → 00:26:48,547].***

Складність відтворення цієї репліки включає одразу декілька факторів, зокрема 1) велику кількість складних юридичних понять, частина з яких не має прямих відповідників у мові перекладу; 2) темп, який слід відтворити в дублюванні, чітко передавши кожен фрагмент інформації; 3) емоційний тон, який впливає на загальну напруженість репліки; 4) мовно-стильові особливості, характерні для судового мовлення, а саме формальність, лаконічність та прямолінійність. Відповідно спостерігаємо декілька розбіжностей в перекладі, одна з яких пов'язана з відтворенням вихідних понять *perjury* і *false testimony*. Зазначимо, що в деяких правових системах поняття є практично тотожними, однак в судочинстві США *perjury* стосується саме свідомого надання неправдивих свідчень під присягою, тоді як *false testimony* може позначати

ненавмисне надання неправдивої інформації під присягою, що може бути спричинене неправильним розумінням питання [148]. Передати ці нюанси в перекладі непросто, оскільки в правовій системі України відповідників для розмежування концептів не існує. Навіть словники пропонують однаковий переклад для обох термінів — *неправдиве свідчення, лжесвідчення під присягою* [116]. Ймовірно, перекладач вирішив використати **авторські відповідники** термінів та відтворити *commission of perjury* як *приховування фактів*, а *false testimony* як *лжесвідчення*, аби уникнути повторень та розмежувати ці два поняття. Інша відмінність стосується емотивного навантаження термінів *cover-up* та його відповідника *способи уникнення відповідальності*. В американській правовій системі *cover-up* має більш негативний відтінок та означає навмисну і підступну дію, спрямовану на приховування злочину чи правопорушення від розголошення або розкриття [124]. На противагу цьому, його контекстуальний відповідник *способи уникнення відповідальності* має більш **нейтральне** значення, не обов'язково вказуючи на серйозне правопорушення. Загалом зазначимо, що дубльована репліка передає ключові елементи вихідної, зберігає її стилеві особливості, зміст та прагматичний ефект. Відмінності стосуються точності відтворення юридичних понять та емоційного тону репліки. Також через особливості української мови цільова репліка є дещо довшою і детальнішою, що впливає на її тривалість, ритм та темп.

Розбіжності у перекладі сцен судового дискурсу часто пов'язані з відсутністю еквівалентних українських термінів, які б передавали ті ж нюанси та конотації, що й оригінал. Перекладач має враховувати цільову аудиторію продукту, рівень її обізнаності з юридичними поняттями, а також — відповідність довжини цільової та вихідної реплік, що впливає на вибір конкретних мовних засобів. Проаналізуємо:

- *What is your idea? Another **plea bargain**?*
- *If Marcia Clark **cross-examines** him, it will be an unmitigated disaster, and you know it.*

- *What if we do a **mock-cross**? See how he handles it.*
- *А які в тебе ідеї? Домовлятися?*
- *Якщо Марсія Кларк влаштує йому **допит**, це буде повна катастрофа, і ти це знаєш.*
- *А що як влаштувати **перевірку**? Глянути, як він впорається*
[Ер. 8, 00:34:03,241 → 00:34:13,181]

Бачимо, що термінологічні одиниці оригіналу відтворені неточно. Поняття *plea bargain* означає угоду підсудного і сторони захисту зі стороною обвинувачення, згідно з якою в обмін на визнання підсудним своєї провини в менш тяжкому злочині сторона обвинувачення відмовляється від встановлення обставин справи, а також від обвинувачення підсудного в більш тяжкому злочині [139]. Перекладач застосовує тактику **генералізації** та відтворює термін дієсловом загального значення *домовлятися*, який *може* використовуватися в судовому контексті для позначення угод про визнання вини, однак не передає нюансів англійського терміну.

Аналогічно, у другому вихідному реченні бачимо термін *cross-examine*, що означає допит свідка однієї сторони — протилежною [139]. Прямий український відповідник терміна — *перехресний допит* [116]. Однак в перекладі його відтворено іменником “*допит*”, який має більш загальну **конотацію** та не передає того ж значення, що й вихідна одиниця.

Неточність у відтворенні спостерігаємо і з судовим поняттям “*mock-cross*”, що пов’язане із терміном *cross-examine* та позначає проведення стороною захисту перехресного допиту свідка перед підготовкою до судового процесу [133]. Поняття є поширеним в правовій системі США, однак не має відповідника в українській мові. Вжитий перекладачем нетермінологічний **гіперонім** *перевірка* не передає значення американського поняття, що може призвести до хибного тлумачення або нерозуміння змісту репліки глядачем. Таким чином, хоча загальний зміст розмови в перекладі збережено, юридичні нюанси, передані конкретними вихідними термінами, в перекладі втрачено.

Наведемо декілька прикладів діалогів, що демонструють зазначену на початку розділу динамічність спілкування сторін під час судового засідання:

- *Nicole just acted like... like it was normal, like she was used to that kind of treatment*
- **Objection. Calls for speculation.**
- **Overruled.**
- *Ніколь поводила себе, ніби це нормально, ніби вона звикла до такого ставлення.*
- **Протестую. Це спекуляція.**
- **Відхилено [EP 6, 00:02:30,440 → 00:02:39,820].**

Та:

- *Then tell the court, please, why you refuse to investigate any other possible suspects?*
- **Objection. Asked and answered. Argumentative.**
- **Sustained.**
- *Розкажіть суду, чому Ви відмовляєтесь розглянути інших потенційних підозрюваних?*
- **Протестую. На питання вже відповіли. Аргументовано.**
- **Прийнято [EP 7, 00:02:33,200 → 00:03:21,650].**

Основною складністю відтворення діалогів є їх швидкий темп та мовна лаконічність деяких реплік персонажів, що вимагає ретельного підбору хронометражу та синхронізації перекладу з рухами губ акторів. Зважаючи на те, що українській мові характерні довші формулювання, ніж англійській, бачимо коригування перекладу відповідно до аудіовізуальних обмежень: 1) використання коротших речень та **опущення** неважливих для загального змісту слів репліки (в першому діалозі **опущені повтори** вихідної репліки в перекладі (*Nicole just acted like... like it was normal* — *Ніколь поводила себе, ніби це нормально*); в другому — **опущені** слова *then* та *please* в питанні сторони обвинувачення (*Then tell the court, please, why you ...* — *Розкажіть суду, чому Ви...*); 2) використання максимально відповідних за довжиною вихідним

одинацям слів (*calls for speculation* — це спекуляція; *asked and answered. Argumentative* — на питання вже відповіли. Аргументовано). Тут прокоментуємо деякі конотативні розбіжності, які спричинені такими рішеннями. *Calls for speculation* є відомим поняттям в судочинстві США та однією з передумов, яка дозволяє висловити протест щодо запитання або твердження, яке спонукає свідка вдаватися до припущень або здогадок, а не фактичних знань, або спирається на такі [129]. В англійській мові слово *speculation* зазвичай означає припущення, що ґрунтуються на відсутності або неповноті інформації та часто не мають вагомих доказів [126]. В українській мові іменник *спекуляція* також одним зі значень має необґрунтовані здогадки або припущення, але здебільшого він використовується для позначення наміру, який ґрунтується на використанні чогось з корисливою метою [114].

Інша згадана фраза (*asked and answered. Argumentative*) так само відсилає до судових концептів, які можуть бути причиною для висловлення протесту: *Asked and answered* позначає, що на питання вже було дано відповідь і його не слід ставити знову; *argumentative* — питання радше наводить аргумент, ніж ставить запитання [129]. Українське речення через специфіку формулювання ніби передбачає, що *аргументовано* стосується відповіді на питання, тобто фразу можна хибно розтлумачити як “свідок надав аргументовану відповідь на поставлене питання”, що змінюватиме сенс висловлювання. Таким чином, можна підсумувати, що динамічність діалогів суттєво вплинула на перекладацькі рішення під час їх відтворення.

Судові сцени серіалу також містять посилання на специфічні поняття американського судочинства або передають особливості звертання у залі суду, які *генералізуються* або *опускаються* в перекладі задля адаптування матеріалу до норм цільової культури:

- *Your Honor, the People will now call Detective Mark Fuhrman.*
- *Your Honor, may counsel approach the bench? We have a situation. An incredibly urgent matter.*
- *Ваша честь, звинувачення викликає детектива Марка Фурмана.*

- *Ваша честь, чи можна до Вас підійти. У нас виникла проблема. Справа дуже важлива [EP 6, 00:19:10,930 → 00:19:18,470].*

У контексті судового процесу поняття *the People* зазвичай вказує на окремий штат або уряд загалом, які виступають стороною обвинувачення у кримінальній справі [144]. Поняття підкреслює, що справа порушується в інтересах суспільства і що інкримінований злочин стосується не лише потерпілого і підсудного, а порушення закону, яке зачіпає суспільство в цілому. Відповідно концепція *the People* в американській системі правосуддя відображає ідею того, що уряд діє від імені всього суспільства, аби забезпечити справедливість і верховенство права [144]. В українському судочинстві альтернативне поняття, яке б відображало схожу ідею, відсутнє, тому в дубльованій репліці концепт відтворюється іменником-гіперонімом, що не передає ідею, закладену у вихідному понятті, та лише відтворює його загальний зміст. Порівняймо з перекладом поняття *the People* у назві серіалу (*the People Vs O.J. Simpson — Народ проти О. Джея Сімпсона*).

Інша складність полягає у формальності звертань в залі суду, яка властива судовому дискурсу США. Термін *the bench* в судовій мові стосується саме фізичного місця, де суддя та інші учасники судового процесу сидять під час розгляду справи [144]. Фраза *may counsel approach the bench* є звичною в суді та використовується адвокатами, щоб запитати дозволу на конфіденційну бесіду з суддею. Відзначимо, що формулювання є дуже формальним та має низький рівень персоналізованості звертання, що є характерним для судового дискурсу США. Відтак *опущення* слова *counsel* в дубльованій репліці, а також *заміщення the bench* словом *Вас* надає репліці більш прямого і особистого характеру, підкреслюючи, що адвокат звертається безпосередньо до судді, а не суду як інституції.

Схожу ситуацію спостерігаємо і в такому прикладі:

- *A concern has been raised regarding the Court's ability to be fair and impartial. It could be argued that the Court would not want the court's wife to be embarrassed.*

- Виникли сумніви щодо здатності суду до об'єктивності і неупередженості. Безсумнівно, жоден суддя не хотів би, щоб його дружину принижували [EP 9, 00:18:19,957 → 00:18:47,092].

Використання у перекладі **контекстуальних еквівалентів** суддя замість *the Court* та його дружину замість *the Court's wife* робить цільову репліку більш персоналізованою. Це пов'язано з тим, що українському судовому дискурсу зокрема та українській мові загалом властивий вищий рівень конкретизації, в той час як судова мова США тяжіє до вживання абстрактних виразів. Також використання присвійного займенника *його* замість означеного артикля *the* підкреслює рівень особистої причетності та зв'язку мовця з висловлюванням.

Розбіжності у перекладі судових висловлювань можуть бути спричинені і відмінностями в стильових нормах судочинства країн. Судова мова США є більш урочистою та сповненою канцеляризмів, ніж судова мова України. Крім того, в деяких випадках переклад **спрощує** вихідні репліки, аби зробити матеріал легшим для сприйняття аудиторією:

- *Why don't we **adjourn** for the day. Court will resume at 9:00 a.m. tomorrow. We now stand in recess.*
- *Що ж, на сьогодні все. **Продовжимо** завтра о дев'ятій ранку. **Оголошую перерву*** [EP 5, 00:34:04,360 → 00:34:16,900].

Лексична одиниця **adjourn** є формальним юридичним терміном, використання якої обмежується залом судових засідань, тоді як вислів *що ж, на сьогодні все* є розмовною фразою, яку можна застосувати і в повсякденних ситуаціях. В цільовій фразі бачимо вживання займенника першої особи множини *we*, що може стосуватися будь-кого з присутніх у залі суду. Акцент робиться на дії, а не особі, яка її виконує. В українському перекладі дієслово *оголошую* стоїть у формі першої особи однини і надає реченню відтінок владності. І знову ж цільова фраза звучить більш персоналізовано та менш стандартизовано через заміну *Court will resume* **контекстуальним відповідником** *продовжимо*, що вказує на учасників судового процесу, а не правову систему загалом.

Виступам у суді характерна маніпулятивність, до якої сторони захисту і обвинувачення звертаються, аби вплинути на присяжних або суддю. Цей фактор теж варто враховувати під час відтворення реплік в перекладі. Розглянемо вступну промову до присяжних одного з персонажів серіалу:

- *We've watched O.J. Simpson win the Heisman Trophy. We've watched him in movies and commercials. We think we know him. But what we've been seeing is a public face, the face of the athlete, the actor. But like many public men, he also has a private side. The O.J. Simpson you've never met. **The face of a batterer. The abuser. The murderer.***
- *Ми бачили, як О.Джей Сімпсон отримує премію Хейсмана. Ми бачили його у фільмах і рекламах. Нам здається, ніби ми знаємо його. Та раніше ми бачили лише публічне обличчя. Обличчя атлета та актора. Та як і у всіх публічних людей, у нього є особисте життя. Це той О.Джей, якого ви не знаєте. **Це обличчя кривдника, негідника, убивці** [EP 5, 00:29:01,990 → 00:29:39,110].*

Для створення маніпулятивного ефекту висловлювання сторона обвинувачення вдається до декількох стратегій: протиставлення публічного образу Сімпсона і його приватного життя (контраст підкреслює повторення слова *face*), що наштовхує реципієнтів на думку, що їх обманули; використання емотивної і провокативної лексики, а саме слів із сильною негативною конотацією (*batterer, abuser, murderer*), що мають на меті викликати емоційний відгук і почуття морального обурення.

Перекладач намагається відтворити репліку максимально наближено до оригіналу, як на лексичному, так і на синтаксичному рівні. Відтак у дубльованій версії маніпулятивний ефект збережено. Автор передає контраст між публічним і приватним життям Сімпсона, а також використовує емоційно забарвлену лексику (*кривдник, негідник, убивця*). Проте варто зазначити, що слова *batterer i abuser* несуть більш конкретне кримінально-правове значення, але водночас не вказують на суб'єктивну думку мовця та лише констатують наявні факти. Вони чітко вказують на скоєні правопорушення, а саме завдання фізичної та/або

психологічної шкоди партнеру. На противагу, їх **контекстуальні відповідники** *кривдник і негідник* виражають вищий рівень суб'єктивності та упередженості, описуючи особу загалом, та не мають прямого відношення до домашнього насильства чи жорстокого поводження, через що не передається ступінь серйозності вчинених підсудним дій. Також слово *abuser* в англійській мові має більш негативну конотацію, ніж *негідник* — в українській. Однак через полісемантичність слова відтворити його в контексті української репліки і запобігти неправильному тлумаченню аудиторією — не просто, тому автор перекладу вирішив використати схожий за емоційним відтінком та значенням **контекстуальний еквівалент**.

2.2 Відтворення засобів мовного вираження.

Як було зазначено у першому розділі роботи, судовому мовленню США властива метафоричність та образність. Використання засобів мовного вираження під час судових промов здебільшого націлене на маніпулювання аудиторією та робить виступи учасників судового процесу емоційними, виразними, перформативними, що сприяє кращому закарбовуванню реплік у пам'яті реципієнтів та впливає на їх рішення під час винесення вердикту. Тропи та стилістичні фігури створюють особливий тон та стиль промови, посилюють ефект сказаного, тому вміння їх відтворити у перекладі важливе для збереження емотивного навантаження речення, його експресивності та прагматичного ефекту. Труднощі перекладу тропів та стилістичних фігур спричинені неможливістю їх дослівного відтворення та потенційною відсутністю в цільовій мові образу, на якому базується фігуративний вираз. Відповідно завданням перекладача є пошук влучного аналогу, який передаватиме значення вихідної одиниці, навіть якщо і ґрунтуватиметься на відмінному образі.

У судових виступах персонажів серіалу спостерігаємо використання ідіоматичних та метафоричних одиниць, стилістичних фігур та риторичних стратегій. Останнім властивий певний ступінь образності. Проаналізуємо:

- *This seems to be some **fantasy woven by the defense**, for which there is no factual or logical basis. It's as dishonest as any number of Mr. Bailey's tactics have been.*
- *Схоже, захист розвиває якусь дивну фантазію, яка не має жодного фактичного чи логічного обґрунтування. Це одна із багатьох нечесних тактик містера Бейлі [EP 6, 00:42:24,380 → 00:42:33,590].*

Риторичний ефект вихідної репліки базується на метафоричному порівнянні створення наративів сторони захисту із тим, як майстриня тче тканину. Риторика посилюється запереченням фактичного чи логічного підґрунтя для такого наративу, ніби це тканина, яку виготовлено без використання матеріалу. Дубльована репліка відтворює вихідну максимально близько до контексту, що знову ж спричинене необхідністю мінімізувати можливі розбіжності у довжині вислювлень та ліп-синку. В результаті, український переклад частково втрачає ступінь метафоричності оригіналу. Крім того, цільова фраза не має жодного фактичного чи логічного обґрунтування та передає більший ступінь категоричності заперечення, ніж вихідна. Відтак робимо висновок, що адаптування матеріалу до вимог аудіовізуального перекладу обмежує перекладача під час відтворення образності та риторики. Утім, загалом цільова репліка передає той самий зміст, що й оригінал з деякими несуттєвими відмінностями.

Іншим прикладом використання мовної образності є репліка Марсії Кларк під час суперечки зі стороною захисту. Порівняємо її з українським перекладом:

- *Mark Fuhrman consulting on a screenplay has no bearing on a murder trial. This is just more of the defense **throwing conspiracy mud at the wall and seeing what sticks**.*
- *Oh, it'll stick. It'll stick with the jury, it'll stick with the public.*
- *Інтерв'ю Марка Фурмана зі сценаристкою не має жодного відношення до справи про вбивство. Це лише ще одна спроба захисту відвернути увагу від фактів.*

- *Присяжні оцінять ці факти, а також громадськість [EP 8, 00:11:31,079 → 00:11:38,277].*

Знову бачимо **нейтралізування** образності репліки оригіналу у перекладі. Для опису тактики сторони захисту Марсія використовує ідіоматичний вираз *throwing mud at the wall and seeing what sticks*, що означає пробувати різні стратегії в надії, що деякі з них будуть дієвими, не переймаючись питанням порядності або якості цих ідей. Йдеться про безсистемний або необдуманий підхід до вирішення проблем чи відстоювання своїх поглядів [144]. Адаптувати вислів українською мовою, зберігаючи його образність та загальний тон дуже важко, тому в перекладі використано **неідіоматичний вираз**, який контекстуально підходить репліці за сенсом, але змінює її тональність. Крім того, використане *conspiracy* у вихідному реченні несе негативну конотацію та наводить на думку про злий умисел з боку сторони захисту, тоді як українська версія висловлювання звучить більш **нейтрально**. Остання фраза також містить повтор для посилення ефекту фрази (*it'll stick. It'll stick with the jury, it'll stick with the public*), який **опущено** в українському перекладі.

Вживання персонажами ідіоматичних виразів під час судових виступів прослідковується в серіалі дуже часто:

- *Mr. Shapiro, you said in the beginning that race would not be a determining part of this case, and you would not **play the race card**. The **race card** was surely **played**.*
- *Містер Шاپіро, на початку Ви заявили, що расова належність не має жодного відношення до цієї справи, і Ви не **розіграватиме расову карту** — та Ви з нею **успішно зіграли** [EP 10, 00:55:51,443 → 00:56:00,998].*

Ідіома **to play the race card** використовується для опису ситуації, коли одна зі сторін судового процесу навмисно використовує питання раси або пов'язані з нею упередження для отримання переваги та дискредитування обвинувачення [127]. Вислів є поширеним в американському дискурсі, однак може бути незрозумілим для українського глядача. Оскільки ідіома не має українського ідіоматичного відповідника, автор перекладу відтворює вислів

дослівно. Відповідник передає загальний сенс фрази, однак може звучати неприродно для української аудиторії та частково втрачати свій прагматичний ефект, оскільки питання раси та пов'язана з нею проблематика не постають настільки гостро в цільовій культурі.

Розглянемо ще декілька прикладів:

- *We've all got witness problems.*
- *Yes, Marcia, and I look forward to you **parading out** your witness problems. Your Honor, I don't know how we don't have grounds for a mistrial.*
- *Your Honor, this is silly. They're just trying to **kill my momentum**.*
- *У нас у всіх проблеми зі свідками.*
- *Так, Марсіє, і Ви теж можете **оголосити** про свої проблеми. Ваша честь, може перенести засідання?*
- *Ваша честь, це безглуздя. Вони хочуть **зіпсувати наш виступ** [EP 6, 00:19:42,530 → 00:19:52,640].*

Конфронтативний діалог між сторонами захисту та обвинувачення містить одразу два ідіоматичні вирази — *to parade out* та *kill the momentum*. Перший стосується показового або претензійного способу висвітлення певних питань, зазвичай, з метою справити враження або привернути увагу [144]. Українською вираз можна відтворити фразеологічною одиницею **виставляти напоказ**, вживання якої, утім, не буде влучним в цьому діалозі, зважаючи на стиль та контекст. Автор перекладу вирішує **нейтралізувати** метафоричність вихідного виразу та відтворити його дієсловом ширшого значення **оголосити**, що надає перекладеній репліці більшої формальності та змінює стиль і тон оригінального вислову. Друга ідіома *to kill the momentum* означає заважати комусь у досягненні прогресу, сповільнювати його [143]. Знову ж спостерігаємо **нейтралізування** ідіоматичності виразу та відтворення його словосполученням загального значення. Зауважимо, що такий підхід у перекладі міг бути обраним автором не лише через відсутність еквівалентних виразів у цільовій мові, а й через вищий ступінь формальності та стандартизованості судового мовлення в Україні.

Наведена нижче репліка так само є частиною діалогу між сторонами під час судових дебатів:

- *The truth, Ms. Clark, they have a right to know. This isn't a **smoking gun** in the Simpson case. This is **a smoking gun** for the United States.*
- *Правда, міс Кларк. Вони мають право знати. Це не просто **ключ до вироку** О.Джею Сімпсону. Це **ключ до вироку** усім Сполученим Штатам [EP 9, 00:11:44,860 → 00:11:53,877].*

Бачимо вживання ідіоми **smoking gun**, яка означає беззаперечний доказ злочину або правопорушення. Фігуративність метафоричного виразу побудована на образі пістолета, з якого щойно вистрілили і котрий продовжує куритися, тим самим слугуючи неспростовним доказом його застосування [128]. Прямих відповідників, які б передавали сенс вислову та базувалися на схожих образах, в українській мові немає, і ідіома зазвичай відтворюється описово або за допомогою генералізації: *пістолет, який куриться (у руці вбивці); (будь-який) явний доказ* [131]. У дублюванні вираз **адаптується** та відтворюється як **ключ до вироку**, що частково зберігає його ідіоматичність, втім використовує фразу, яка базується на зовсім іншому образі. Відповідно частково втрачається метафоричність і конотативні відтінки оригінальної одиниці. Крім того, цільовий вираз є нейтральнішим та не передає того ж рівня нагальності, що й вихідний.

Відтворення тропів за допомогою використання **нефігуративних фраз** прослідковуємо і в прикладі нижче:

- *We will show that it is **impossible** for a black man **to get a fair shake** with the LAPD.*
- *Ми покажемо, що у Департаменті поліції **немає справедливості** до чорних [EP 3, 00:21:25,870 → 00:21:31,460].*

Розмовний ідіоматичний вираз *a fair shake*, що означає рівне та неупереджене ставлення до когось [128], у поєднанні зі заперечним словом **impossible** передає ідею систематичного несправедливого ставлення поліції Лос-Анджелеса до темношкірих. Оскільки еквівалентного виразу в українській мові

не існує, перекладач відтворює вислів за допомогою неїдіоматичної фрази, яка передає загальний сенс вихідної одиниці.

Відзначаємо використання у судових сценах серіалу і стилістичних прийомів, зокрема алітерацій, що має на меті посилити інтонаційну виразність повідомлення. Проілюструємо на прикладі звернення сторони захисту до судді під час засідання:

- *Your Honor, it is **important**, it is **imperative**, it is... **indispensible** that we return them to California.*
- *There's no need for... gratuitous **alliteration**.*
- *Ваша честь, це **важливо**. Це **необхідно**. Це ... **першочергово**, щоб ми повернули їх до Каліфорнії.*
- *Містере Кокран, немає потреб у невиправданому **красномовстві** [EP 9, 00:09:26,869 → 00:09:44,339].*

Алітерація вихідної репліки базується на повторенні звука *i* на початку прикметників *important*, *imperative*, та *indispensable*, що створює ритмічний ефект. В українській репліці стилістичний прийом **опускається**, оскільки перекладач вирішує зосередитися на відтворенні денотативних значень задля збереження сенсу повідомлення. Звичайно відсутність стилістичного прийому в перекладі впливає на ефект репліки, оскільки робить її менш запам'ятовуваною і виразною, а також частково змінює її тональність.

Розглянемо ще один приклад, взятий зі звернення до суду сторони захисту, який містить алітерацію:

- *We will reveal that the evidence collected by the LAPD was **contaminated... compromised... and corrupted**.*
- *Ми доведемо, що докази, зібрані поліцією, були **підмасовані, пошкоджені та притягнуті за вуха** [EP 5, 00:25:20,140 → 00:25:35,440].*

У англійській репліці бачимо алітерацію в словах *contaminated*, *compromised* та *corrupted*, які однаково починаються з префіксів *co-*, мають однакову форму та схоже звучання. Крім того, відтінки значення вжитих слів створюють ефект градації, який підкреслює серйозність порушень поліції під час

роботи із доказами. У перекладі спостерігаємо спробу відтворити стилістичний прийом за допомогою **контекстуально еквівалентного** ряду дієприслівників, які мають однакову початкову приголосну “П”, що створює ефект звукової схожості. Однак алітерація в українській репліці є менш вираженою порівняно з оригіналом, оскільки префіксальні частини цільових відповідників та їх звукова схожість відповідно не є однаковими. До того ж, конотативні нюанси використаних в дублюванні слів не мають аналогічної прогресії значення, через що може послаблюватися риторичний ефект репліки.

Наступне висловлювання, яке належить прокурорці Марсії Кларк, ілюструє комплексність засобів мовного вираження, вживаних у серіалі. Порівняємо з перекладом:

- *Your Honor, can we **curtail this performance piece**? The witness has already made clear that he will not answer any further questions.*
- *Ваша честь, може **час вже давати завісу**? Свідок явно дав зрозуміти, що не відповідатиме на жодне питання [EP 9, 00:45:58,084 → 00:46:04,500].*

У вихідному реченні бачимо метафоричний вислів *performance piece*, що порівнює процес допиту свідка з театральною виставою. Словосполучення водночас є частиною перифразу *curtail this performance piece*, тобто вираженні певної ідеї непрямим способом [144]. У контексті репліки переносне значення фрази стосується прохання припинити допит. Український переклад відтворює засоби мовного вираження за допомогою усіченої форми **еквівалентного метафоричного виразу** *давати завісу*, зберігаючи водночас образність вихідної репліки та природність її звучання.

Схожу ситуацію спостерігаємо і в прикладі нижче, який демонструє відтворення метафоричної одиниці шляхом використання знайомого цільовій аудиторії **еквівалентного цільового виразу**, що базується на тому ж образі:

- *Do you feel that you've **turned over every possible rock** in search for the real killer in this case before rushing... to charge my client?*

- Ви впевнені, що зазирали під кожен лежачий камінь, перш ніж висунути звинувачення моєму клієнтові [EP 7, 00:01:32,185 → 00:01:47,800].
- Водночас зазначимо, що додавання слова *лежачий* в перекладі метафори певною мірою *одомашнює* її, роблячи більш культурно характерною для глядача.
- Звернення сторін до присяжних також часто спираються на мовну образність, зокрема використання тропів:
- *We are in **perilous waters**. The prosecution can manipulate this situation. The People are in trouble, their case is **dying**. Suddenly, they **get thrown a life preserver**, Peggy York on tape. So they **game** it.*
- *Ми — у **небезпечних водах**. Сторона обвинувачення в халепі, їхня справа **вмирає**. Раптом їм **кидають рятувнє коло** — Пеггі Йорк на плівках. Вони **це використовують** [EP 9, 00:16:50,476 → 00:17:03,430].*

Вихідне висловлювання містить мовні засоби майже у кожному реченні, метою вживання яких є маніпулювання реципієнтом. Метафора *perilous waters* використовується для опису ситуації, яка вказує на серйозні ризики або небезпеку та припускає, що речі можуть піти не за планом [144]. В українському перекладі одиниця зазвичай відтворюється **нефігуративними виразами** *бути у небезпечному становищі* або гіперонімом *небезпека* [131]. Бачимо, що автор перекладу намагається зберегти образність вислову і відтворює метафору **дослівно**, завдяки чому цільове речення **очужується** та фраза звучить дещо неприродньо. Аналогічно, вихідна метафора *their case is dying*, яка вказує на те, що стратегія обвинувачення зазнає невдачі, відтворюється **дослівно**, що зберігає фігуративність та стилістику виразу. У цьому випадку використана тактика є влучною, позаяк формулювання є поширеним в цільовій мові. Ідіома *to throw a life preserver*, яка означає отримати несподівану допомогу у складній ситуації, має **прямий** відповідник в українській мові, що базується на тому ж образі. Його використання допомагає відтворити репліку максимально близько до оригіналу, зберігши конотативні нюанси вихідного виразу. Нарешті, вихідна розмовна

фраза *to game it*, вжита у переносному значенні, вказує на те, що обвинувачення використовує ситуацію для власної вигоди. Автор вирішує відтворити вираз дієсловом **загального значення**, що **нейтралізує** його фігуративність та частково втрачає маніпулятивний елемент, який містить оригінальна фраза. Можливим варіантом перекладу могло бути дієслово *обігрувати*, що в переносному сенсі вживається в значенні вмілого використання чого-небудь з корисливою метою [115] та відповідно передає ідею вихідної фрази ближче до оригіналу.

Судовому мовленню персонажів серіалу властиве і використання гри слів, відтворення якої в перекладі потребує творчого підходу. Порівняємо перекладацькі рішення автора на таких прикладах:

- *Ladies and gentlemen, remember these words: if it doesn't fit, you must acquit.*
- *Леді та джентельмени, запам'ятайте ці слова: рукавичка замала — не доведена вина [EP 10, 00:15:43,027 → 00:15:52,107].*

Англійська фраза *if it (the glove) doesn't fit, you must acquit* набула популярності під час судового процесу над О.Джеєм Сімпсоном і стала своєрідним слоганом його команди захисту. Йдеться про ситуацію, коли сторона обвинувачення представила в якості доказу рукавичку, яку Сімпсон нібито використовував під час вбивства. Фразу промовив у заключній промові адвокат захисту Джонні Кокран, запропонувавши присяжним виправдати Сімпсона, оскільки рукавичка виявилася замалою для його долоні [134]. Вислів є грою слів, яка ґрунтується на подібності звучання дієслів "*fit*" і "*acquit*". У перекладі спостерігаємо намагання перекладача створити **аналогічний каламбур** в українській мові, який передавав би ту ж ідею. Загалом можна зазначити, що дублювання відтворює гру слів, хоча римкування частин українського виразу може бути дещо менш вираженим.

Коротка репліка нижче промовляється присяжними після винесення остаточного вердикту Сімпсону. Як і попередній приклад, вислів демонструє вживання гри слів:

- *Let the Juice loose!*

- *Джусові волю!* [EP 5, 00:14:42,020 → 00:14:42,800].

Каламбур базується на римунанні прізвиська Сімпсона *Juice* [150] та дієслова *loose*, що в контексті вислову означає *виправдовувати*. Також вихідний вислів містить алітерацію, через що фраза легко запам'ятовується. В українському перекладі гра слів та алітерація не зберігаються через неможливість адаптувати або замінити прізвисько героя — еквівалентним. Відповідно автор перекладу робить фразу схожою за звучанням на слоган, що зберігає її стислість та влучність, однак змінює ритм та робить менш виразною.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Аудіовізуальний переклад є комплексним завданням та ключовим аспектом процесу адаптування кінопродукції до потреб глядача, який ставить перед фахівцем низку викликів і вимагає перекладацької майстерності та творчого підходу. Метою такого перекладу є збереження унікальних рис та прагматичного ефекту вихідного продукту з урахуванням мовних норм цільової культури. Специфікою перекладу аудіовізуальної продукції є технічні обмеження, які впливають на перекладацькі рішення під час відтворення матеріалу.

Аудіовізуальні матеріали судової тематики залишаються одними із найбільш популярних серед глядачів завдяки висвітленню актуальних правових проблем сучасності. Судовому мовленню персонажів “Американської історії злочинів” характерна динамічність, конфронтативність, маніпулятивність, метафоричність та образність, що забезпечуються вживанням юридичних понять, риторичних стратегій, емоційно-зabarвленої лексики, тропів та стилістичних фігур. Відтак дубльований переклад судових сцен потребує врахування юридичних нюансів та норм судочинства США та України, експресивності та емотивного навантаження реплік, їх мовно-стильових характеристик, а також вимог аудіовізуального перекладу, які охоплюють збереження тону і темпу висловлювань, ліп-синку та відповідності тривалості перекладеного елемента — вихідному.

У відтворенні судових сцен автор перекладу переважно вдається до тактик *генералізації, часткового опущення*, лексичного та граматичного *заміщення*, використання *динамічних еквівалентів*. Менш частотними трансформаціями є *спрощення* та *дослівне відтворення* специфічних елементів. Перекладач здебільшого використовує стратегію *нейтралізації* задля адаптування матеріалу до рівня цільової аудиторії та зменшення когнітивних зусиль, потрібних для розуміння сенсу репліки. Застосування стратегії *очуження* переважно прослідковуємо у відтворенні культурного контексту окремих елементів.

Засоби мовного вираження, наявні у судових виступах персонажів, відтворюються за допомогою тактик *генералізації*, використання *неідіоматичних виразів* (у випадку, якщо метафоричний образ відсутній у цільовій культурі), використання *культурно-еквівалентних фігуративних виразів*, заснованих на *іншому образі*, використання повних та усічених форм *метафоричних відповідників, що базуються на аналогічному образі*. Рідше прослідковуємо вживання *контекстуальної еквівалентності, дослівного перекладу* вихідної одиниці із можливим *частковим лексичним заміщенням* окремих слів, *опущення* та застосування *авторських відповідників* (для відтворення каламбурів). У більшості випадків образність реплік *нейтралізується*, менш властивими стратегіями є *одомашнення* та *очуження*, які застосовуються приблизно з однаковою частотністю.

Підсумовуючи, зауважимо, що необхідність відтворення реплік максимально наближено до оригіналу, продиктована специфікою дубльованого перекладу та його часовими обмеженнями відіграє одну з ключових ролей у процесі перекладу матеріалу, обмежує та значною мірою впливає на вибір автором способів перекладу.

РОЗДІЛ 3. Відтворення культурних елементів в дубльованому перекладі (на матеріалі серіалу “Американська історія злочинів”)

3.1 Переклад культурних посилань

Як було зазначено у теоретичному розділі роботи, американський судовий дискурс значною мірою спирається на культурний контекст, який формує його мовно-стильову специфіку. Відтворення культурної складової судового дискурсу США українською є непростим завданням для перекладача через тісний зв’язок таких одиниць з історично-соціальним контекстом американської правової системи. У дослідженні ми розглядаємо серіал “Американська історія злочинів” як приклад судового дискурсу, що дозволяє вважати присутні в ньому культурні елементи як такі, що належать до судового дискурсу США.

Ретельний аналіз культурних референцій, використаних у серіалі, необхідний для розуміння їх впливу на загальний наратив. Для того, аби переклад передавав зміст і прагматику вихідної культурної одиниці, кваліфікований фахівець має враховувати її контекст, культурну значущість та рівень обізнаності з певним явищем цільової аудиторії. Способи перекладу культурно-маркованих виразів можуть включати використання подібних каламбурів, аналогічних культурних елементів, які є зрозумілими для цільової аудиторії, або їх адаптацію відповідно до мовно-культурних норм цільової мови.

Оскільки серіал “Американська історія злочинів” базується на реальній історії судового процесу, в ньому присутні згадування людей та подій, місць, інституцій та правових органів, назв відомих судових процесів та вердиктів, а також питання расової дискримінації та пов’язаних з ним упереджень, що є властивим для американської культури.

Розглянемо декілька прикладів:

- *Repeat of the 1992 Rodney King trial, the scenes of violence the LAPD feared might result from the verdict have failed to materialize thus far.*
- *Побоювання поліції Лос-Анджелеса щодо повторення наслідків процесу Родні Кінга у 92-му році — актів насилля після оголошення вироку — поки не справдилися [Ep 10, 00:39:40,030 → 00:40:26,339].*

1992 Rodney King trial є культурною алюзією, що відсилає до гучного судового процесу над чотирма офіцерами поліції Лос-Анджелеса, які були зафільмовані під час побиття чорношкірого громадянина США, Родні Кінга, в 1991 році. Справа завершилася виправданням трьох офіцерів і судовим процесом, в якому присяжні не ухвалили одноголосного рішення стосовно четвертого, що спричинило масові заворушення в Лос-Анджелесі в 1992 році [151]. Перекладач намагається передати основний сенс репліки, відтворивши культурне посилання **дослівно** та встановивши наслідкові зв'язки між судовим процесом і протестами, спричиненими ним. Утім, англійське словосполучення *scenes of violence* в цьому контексті є юридичним терміном. Фраза вказує на можливість масових та хаотичних проявів агресії з боку громадськості. Український переклад використовує вислів *акти насильства*, який має дещо іншу конотацію і може означати, що насильство є цілеспрямованим або навмисним.

Наступна алюзія — абревіатура *LAPD (The Los Angeles Police Department)* — Департамент поліції Лос-Анджелеса, правоохоронний орган міста [141]. Поліція Лос-Анджелеса має суперечливу історію, особливо у питаннях расизму та жорстокості під час затримання підозрюваних. Оскільки український глядач навряд знайомий із правоохоронним органом, автор перекладу **розшифровує абревіатуру** та відтворює її повну форму за допомогою **прямого відповідника**. Однак проблемою в цьому випадку є неможливість пояснити цільовій аудиторії суперечливу історію органу стосовно расових питань. Можна зазначити, що перекладач намагався зберегти зміст оригінального тексту, зробивши його культурно прийнятним для цільової аудиторії. Однак прагматичний ефект репліки частково втрачається в дублюванні, оскільки культурні елементи є незнайомими українському глядачеві та потребують додаткових контекстуальних пояснень, що неможливо забезпечити в аудіовізуальному перекладі, який має часові обмеження.

Проаналізуємо інший приклад:

- *Daryl Gates and his nefarious chokehold, guns drawn on Olympic legend Al Joyner, the Rodney King verdict, as affirmed by an all-white jury. Of course we rioted. The LAPD's war against African-Americans has got to be stopped.*
- *Деріл Гейтс та його огидні методи, тицяти зброєю в легенду Олімпійських ігор Алана Джойнера, вердикт Родні Кінгу, який винесли виключно білі присяжні. Авжеж ми повстали. Війну копів проти афроамериканців треба припинити [EP 8, 00:34:38,356 → 00:34:52,769].*

Окрім вищезагаданих алузій до судового процесу над Родні Кінгом та LAPD, ця репліка також згадує *Деріла Гейтса* — колишнього начальника поліції Лос-Анджелеса в період заворушень, пов'язаних зі справою Родні Кінга. Гейтс вважається неоднозначною фігурою через свої суперечливі погляди та схвалення застосування жорстокості під час затримання, зокрема прийомів удушення [151]. Варто зазначити, що ім'я не матиме такого ж культурного значення в Україні, як у Сполучених Штатах. Тому для української аудиторії, яким не відома постать Гейтса і його роль в обговорюваних подіях, потрібен додатковий контекст або пояснення. Наступне посилання — термін *chokehold* позначає різновид борцівського захвату, який обмежує приплив крові та кисню до мозку, що часто призводить до втрати свідомості [151]. Перекладач вдається до тактики **генералізації** та відтворює його словом *методи*, яке не передає значення вихідної одиниці. Фраза *війна поліції Лос-Анджелеса проти афроамериканців має бути припинена* містить конкретну політичну позицію. У перекладі для опису дій поліції Лос-Анджелеса проти афроамериканців використовується фраза *війна копів*, тоді як оригінальна одиниця стосується всього правового органу, а не його окремих ланок. Така різниця у формулюваннях може потенційно вплинути на тон культурної референції. Згадування реального інциденту з олімпійським чемпіоном Елом Джойнером в англійській репліці також є прикладом жорстокого поведіння поліції Лос-Анджелеса з афроамериканцями. Згідно зі статтею в Los Angeles Times, Ела Джойнера і його дружину затримала поліція Лос-Анджелеса. Коли Джойнер вийшов з машини, щоб пояснити офіцерам ситуацію, вони наставили на нього зброю [123].

Використання виразу *олімпійська легенда* наголошує на статусі Джойнера як шанованого та успішного спортсмена, ще більше підкреслюючи жорстокість дій поліції. У дубльованому перекладі прагматичний ефект референції частково втрачається, оскільки інцидент може бути невідомим українській аудиторії. Однак використання словосполучення *тицяти зброєю* передає рівень агресії з боку поліції Лос-Анджелеса та зберігає ідею жорстокого поводження з афроамериканцями. Загалом можна зробити висновок, що перекладач намагався передати культурні одиниці якомога точніше, однак деякі відмінності у формулюваннях можуть потенційно зменшити прагматичний ефект реплік на аудиторію. Крім того, оригінальні репліки матимуть сильніший емоційний вплив на вихідну аудиторію через її обізнаність зі згадуваними подіями та культурними посиленнями, тоді як український переклад більше спирається на використання мовних засобів з відповідними конотаціями, аби передати основну думку оригіналу.

Серіал має багато посилань на відомі судові процеси США та пов'язаними із ними поняттями, які, знову ж, навряд нестимуть аналогічне значення для цільової аудиторії. Наприклад:

- *God forbid a celebrity should do a perp walk.*
- *It's always the big cases that melt down. McMartin. Twilight Zone. Menendez.*
- *Не дай боже, щоб багатія показали в наручниках.*
- *І завжди кому під хвіст саме зіркові справи: МакМартін. Твайлайт Зоун. Менендес [Ep 2, 00:02:28,200 → 00:02:35,200].*

Словосполучення *perp talk* використовується для опису поширеної в США практики, коли поліція, беручи підозрюваного під варту, виводить його в наручниках перед камерами, що вказує на шалений ажіотаж у ЗМІ, яким часто супроводжується подія затримання відомої особи [146]. Вихідна репліка має саркастичний відтінок і вказує на особливе ставлення до знаменитостей в системі правосуддя. Український переклад відтворює буквальне значення фрази, однак зміщує акцент з ідеї виняткового ставлення до відомих осіб, оскільки замінює одиницю *celebrity* іменником більш загального значення *багатій*.

Репліка також відсилає до гучних судових процесів, зокрема справ *McMartin* (судовий процес 1980-х у Каліфорнії, пов'язаний зі звинуваченнями в сексуальному насильстві над дітьми [151]); *Twilight Zone* (стосується трагічної загибелі актора В. Морроу та двох дітей-акторів на зйомках фільму «Сутінкова зона» у 1982 р. [151]); *Menendez* — судовий процес над братами Менендесами за вбивство батьків у 1989 р. [151]), що стали загально відомими в США та привернули значну увагу ЗМІ. Культурні референції можуть бути незнайомими українській аудиторії, що потенційно впливає на прагматичний ефект відтвореної репліки. Оскільки надати пояснення референцій в дубльованому перекладі неможливо через часові обмеження, автор **транслітерує** їх назви, вдаючись до стратегії **очуження**. Однак незрозумілим є рішення **транслітерувати** назву серіалу *Twilight Zone*, яка має офіційний український переклад (*Сутінкова зона*) [151], тим самим ще більше унеможливаючи розуміння посилання українським глядачем. Крім того, фраза *зіркові справи* може хибно наштовхнути аудиторію на думку, що всі згадані процеси стосувалися відомих осіб, а не просто стали гучними. Однак рішення **одомашнити** розмовну ідіоматичну фразу *melt down* українським колоквиальним виразом *коту під хвіст* вважаємо досить вдалим, що частково компенсує стратегію очуження в попередній репліці.

Зустрічаємо в оригінальному матеріалі і посилання на специфічні методи, які широко застосовуються в процесі судового слідства під час слухання кримінальних справ. Одним із таких понять є **zone of comparison exam**. Проаналізуємо наведений приклад:

- *I administered Mr. Simpson a zone of comparison exam.*
- *Я здійснив перевірку відповідей містера Сімпсона на поліграфі [Ep 1, 00:39:02,849 → 00:39:05,984].*

В контексті судового процесу *zone of comparison exam* стосується конкретного типу тесту на поліграфі для проведення психофізіологічної експертизи, під час якої до підсудного застосовуються словесні подразники емоцій, які допомагають виявити приховану чи неправдиву інформацію, що

стосується предмету експертизи [120]. Оскільки в українській судовій практиці такі тести проводяться значно рідше, поняття не має усталеного відповідника. В деяких статтях бачимо дослівне відтворення оригінальної назви процедури — *тест (або методика) комплексного порівняння зон* [119]. Однак такий переклад вихідного поняття буде незрозумілим глядачу, тому автор вирішує вдатися до тактики *генералізації* та відтворити вираз зрозумілим цільовій аудиторії словом *поліграф*. Звичайно що таке рішення призводить до часткової втрати інформації в перекладі, втім оскільки згадана методика навряд знайома аудиторії та не є ключовою для загального розуміння сцени, перекладач передає її зміст простою мовою.

Наведені нижче репліки є протилежними за значенням та передають культурну специфіку судової системи США:

- *We're gonna have a **downtown jury**, which means **heavily black**.*
- *У нас будуть **центрові присяжні**, а отже, **переважно чорні** [EP 4, 00:21:26,646 → 00:21:28,746].*

Та:

- *And they could move the trial back to **Santa Monica**, get a **white jury**.*
- *І суд може відбутись у **Санта-Моніці**, де будуть **білі присяжні** [EP 9, 00:17:11,165 → 00:17:13,804].*

В обох вихідних репліках йдеться про расовий склад потенційних присяжних судового процесу. Труднощі відтворення прикладів пов'язані з культурно-історичними конотаціями топонімів та їхнім зв'язком із расою та класом. У контексті судового процесу над О.Джеєм Сімпсоном расовий склад присяжних набував важливого значення через расові розмежування в Лос-Анджелесі. Поняття *downtown jury* стосується присяжних з центральної частини Лос-Анджелеса, де переважає темношкіре населення. Команда захисту вважала, що такі присяжні будуть більш прихильними до темношкірого Сімпсона і з меншою ймовірністю винесуть йому обвинувальний вирок. З іншого боку, спроба сторони обвинувачення перенести місце розгляду справи до Санта-Моніки, району із переважно білим населенням, могла означати, що білі

присяжні з більшою вірогідністю визнали б Сімпсона винним. Відповідно вихідні репліки підкреслюють важливість расового фактору в системі правосуддя [137]. І хоча переклад вірно відтворює сенс речень, різниця у їх прагматичному ефекті відображає розбіжності в культурних контекстах. Репліки оригіналу підкреслюють расові та класові упередження у правовій системі, тоді як **калькування** поняття *downtown jury* в українському дублюванні не матиме культурного підтексту вихідних одиниць та може бути хибно розтлумаченим цільовою аудиторією через конотативну неоднозначність слова *центровий*, оскільки прикметник не обов'язково стосується центральної частини міста, на що вказує оригінальна одиниця. Однак в цьому випадку рішення перекладача обгрунтовані труднощами під час дублювання, які б спричинив описовий переклад слова *downtown*.

В серіалі також присутні згадки специфічних американських організацій, деякі з яких не мають усталених відповідників в українській мові:

- *Miss Geraldine Washington, president of the local NAACP, Mr. John Mack, head of the Urban League, Mr. Danny Bakewell of the Brotherhood Crusade, and the esteemed Reverend Frank Higgins of the Baptist Ministers Conference.*
- *Міс Джеральдіна Вашингтон, президент Місцевої асоціації сприяння чорному населенню, містер Джон Мек, голова Міської Ліги, містер Денні Бейквелл з Братства Хрестового походу та шанований отець Френк Хіггінс, представник Об'єднання Баптистських церков [EP 9, 00:24:01,012 → 00:24:16,774].*

У перекладі переважно спостерігаємо дослівне відтворення назв (*the Urban League* — *Міська Ліга*, *the Brotherhood Crusade* — *Братство Хрестового походу*). Абревіювана форма **NAACP розшифровується** в перекладі та відтворюється **дослівно** з **опущенням** окремих слів (*the local NAACP* — *National Association for the Advancement of Colored People*) — *Місцева асоціація сприяння чорному населенню*. Усталеним перекладом назви організації є *Національна асоціація сприяння прогресу кольорового населення* [151], втім оскільки асоціація незнайома цільовій аудиторії та не є

ключовою для розуміння сенсу репліки, автор пропонує **власний** — коротший **варіант перекладу**, що пояснюється часовими обмеженнями репліки. Нарешті, *the Baptist Ministers Conference* перекладач відтворює за допомогою **динамічного еквіваленту**.

Посилання на правоохоронні органи, наявні у серіалі, переважно відтворюються за допомогою **прямого еквіваленту**, наприклад:

- *However, there are a number of **Highway Patrol units** and sheriff's vehicles sitting on the side of the road. And we are told by the **California Highway Patrol** that O.J. Simpson is in that car, holding a gun to his head.*
- *Однак попереду кілька **патрульних машин** та авто шерифів стоять обабіч дороги. У **дорожній поліції Каліфорнії** повідомили, що О. Джей Сімпсон знаходиться в машині. Він приставив пістолет до своєї голови [Ep 2, 00:15:17,100 → 00:16:25,600].*

Проте *Highway Patrol units* (дослівно — підрозділи дорожньо-патрульної служби) відтворюється за допомогою **генералізації**.

Втім назви підрозділів правоохоронних органів США можуть також **одомашнюватися** та відтворюються за допомогою **генералізації**:

- ***SWAT's taking over.***
- ***Спецназ на місці** [Ep 2, 00:20:22,800 → 00:20:24,000].*

SWAT (Special Weapons and Tactics), спеціалізований підрозділ поліції, який задіюється в ситуаціях підвищеного ризику, що потребують особливих навичок та виходять за рамки можливостей поліцейських [151]. Український термін **спецназ** є більш загальним, оскільки може застосовуватися в різних контекстах і не обмежується лише правоохоронними органами. Рішення перекладача обгрунтоване часовими обмеженнями репліки та намаганням зберегти сенс вихідної репліки.

В окремих випадках посилання на правоохоронні органи перекладаються **дослівно**:

- *A.D.A. Darden, **Special Investigations Division.***

- Дарден, *Спеціальний слідчий підрозділ* [EP 3, 00:27:25,410 → 00:27:28,380].

Або **опускаються** — залежно від контексту та часових обмежень репліки:

- *When I first started at **SID**, if I had a question, he'd always be my first call.*
- *Коли я тільки **починав**, то з будь-яким питанням в першу чергу телефонував йому [EP 4, 00:29:08,931 → 00:29:14,234].*

Під час судових процесів персонажі серіалу нерідко посилаються на законодавчі акти США:

- *I, uh, I respectfully **plead the Fifth**.*
- *З усією повагою я **користуючись конституційним правом мовчати** [EP 1, 00:49:38,534 — 00:49:43,604].*

У наведеному прикладі бачимо посилання відповідачем на *П'яту поправку* Конституції США, що надає особі право зберігати мовчання та не свідчити проти себе [139]. Посилання на *П'яту поправку* є добре відомою юридичною концепцією в США, однак українська аудиторія може бути незнайома з поняттям. Таким чином, в перекладі використовується тактика **описового відтворення** задля збереження сенсу та прагматичного ефекту висловлювання. Втім, виникає суттєва різниця в довжині вихідної та цільової реплік, що викликатиме потребу адаптування ритму дубльованого фрагменту під час озвучення.

Серед культурних алюзій серіалу зустрічаються і такі, що відсилають до літературних творів:

- *76% of African-Americans do not believe Darden was doing a good job, often, at times, referring to the ADA as **an Uncle Tom?***
- *76 відсотків афроамериканців впевнені, що виступ Дардена був провальний, часто називаючи помічника окружного прокурора **дядьком Томом** [EP 5, 00:22:08,830 → 00:22:19,700].*

Та:

- *He utters every racial slur known to man.*
- *Yes, that is all true, but there's sort of an **O. Henry twist**.*

- Він вживає всю расистську лайку, відому людству.
- Це правда, але тут **поворот у стилі О. Генрі** [EP 9, 00:14:40,029 → 00:14:45,200].

Обидва посилання загалом відомі українському глядачу і відтворюються в перекладі дослівно (*Uncle Tom — дядько Том*) або з **незначною експлікацією** (*O. Henry twist — поворот у стилі О. Генрі*). Проте варто зазначити, що прагматичний ефект вихідних реплік буде відрізнятися від перекладених. Ім'я дядька Тома є знаковим в афроамериканській культурі і вживається на позначення темношкірих, які зрікаються власної раси, підтримуючи інтереси або підпорядковуючись нормам білого населення. Для української аудиторії персонаж дядька Тома хоча і є знайомим, однак матиме іншу культурну конотацію, оскільки його історія та контекст будуть не такими, як в США. Загалом дядька Тома можна розглядати як приклад культурної референції, яка не може бути повністю відтворена в цільовій культурі, оскільки не матиме такого ж емоційної складової, як у вихідній мові.

Аналогічну ситуацію прослідковуємо і в згадуванні творчості О. Генрі. Для аудиторії, добре знайомої із більшістю робіт письменника, зрозуміти сенс репліки буде неважко, однак середньостатистичному глядачеві порівняння може здатися незрозумілим. О. Генрі — американський письменник, відомий своїми неочікуваними сюжетними поворотами, та в Україні його ім'я не буде настільки ж культурно значущим, як в США, що впливатиме на сприйняття репліки цільовою аудиторією.

Не можемо не згадати і прізвисько команди захисту головного героя серіалу О.Джея Сімпсона — *The Dream Team*, яке в свою чергу базується на культурній алузії, пов'язаній зі сферою спорту:

- **“Dream team”?** Give me a break.
- **Команда мрії, хай їм грець** [EP 3, 00:13:57,970 → 00:13:59,960].

The Dream Team — умовна назва чоловічої баскетбольної команди США, що перемогла на Олімпійських іграх 1992 року. До складу команди входили одні з найвидатніших баскетболістів усіх часів: Майкл Джордан, Меджік Джонсон і

Ларрі Берд [125]. Відтоді вислів почав використовуватися для позначення групи людей, які вважаються найкращими у своїй сфері [144]. Команду захисту Сімпсона прозвали the Dream Team, оскільки вона складалася з найбільш відомих адвокатів того часу.

У перекладі культурна референція відтворюється **дослівно**, що передає суть репліки, але не зберігає її культурно-історичний контекст, оскільки походження вислову може бути невідомим українському глядачу.

3.2 Відтворення судових лексичних одиниць

Культурні елементи судових драм включають не лише посилання на конкретні судові справи, закони, згадування відомих американському глядачу імен, інституцій чи висловів, що може ускладнити розуміння аудіовізуального продукту цільовою аудиторією. Відповідно до згаданої раніше класифікації культурних елементів за Антоніні та Кьяро [33, с. 39], на яку ми спираємося у цьому розділі, такими можна вважати і судову термінологію, жаргон та юридичні процедури, що існують виключно в правовій системі вихідної культури та залежать від традицій системи судочинства.

Судова лексика американського дискурсу включає одиниці іншомовного походження, абстрактні поняття, відтінки значення яких можуть залежати від контексту. Хоча більшість термінологічних одиниць має усталені відповідники, їх вживання в аудіовізуальному перекладі може бути неможливим через суттєві розбіжності в довжині вихідної та цільової одиниць. А відтворення правових понять та юридичного жаргону, які не є універсальними одиницями та знайомі виключно носіям певної культури, потребує ґрунтовних юридичних знань.

Юридичні поняття, якими оперують персонажі серіалу, мають тонкі правові нюанси, від яких залежить їх смислове навантаження. Відповідно відтворення судової лексики в дубльованому потребує застосування різних тактик перекладу. За умови наявності **прямого еквіваленту** відтворення вихідних одиниць не становить суттєвих викликів, однак потребує пошуку

термінології в додаткових джерелах та використання усталених відповідників, закріплених в словниках:

- *We'll just file an emergency appeal.*
- *Ми подамо термінову апеляцію [Ер 9, 00:10:07,298 → 00:10:09,246].*

Або:

- *Jury selection begins tomorrow.*
- *Завтра обиратимуть присяжних [Ер 4, 00:26:07,921 → 00:26:10,054].*

Випадки демонструють відтворення вихідного терміну методом **формальної еквівалентності**. У другому прикладі також бачимо вимушене **перекладання** вихідної одиниці, спричинене специфікою формулювання репліки.

Деякі судові поняття характеризуються специфічністю конотативних значень. Тонкощі таких одиниць непросто передати в перекладі, навіть якщо на перший погляд вони здаються нескладними:

- *They're arresting him, of course, but they're using special circumstances, which means no bail.*
- *Його арештують, ще й з особливими обставинами. Це значить ніякої застави [Ер 1, 00:45:54,014 — 00:45:59,686].*

Калькований переклад поняття *special circumstances* як *особливі обставини* є технічно правильним, утім не передає семантичного значення вихідного терміну. Англійське словосполучення стосується особливих дій обвинуваченого або ситуації, за якої було скоєно злочин, що вимагають призначення більш суворого покарання та дозволяють відмовити у звільненні під заставу [137]. Водночас термін не є тотожним поняттю *обтяжуючі обставини*. Вислів *особливі обставини* має більш загальне значення в українській мові і може використовуватися для різних ситуацій, що розмиває причинно-наслідкові зв'язки речення. Таким чином, переклад передає лише основну ідею репліки, однак не відображає конкретного правового контексту і значення вихідного терміну.

Розглянемо інші приклади:

- *Doesn't Simpson deserve a jury of his peers? You know, rich, middle-aged white men?*
- *Хіба Сімпсон не заслужив, аби його судили такі, як він? Багаті білі чоловіки середнього віку [Ep 1, 00:08:50,500 — 00:08:53,050].*

У цій сцені прокурорка Марсія Кларк вживає юридичний термін *jury of his peers* на позначення групи людей з тієї ж соціальної спільноти, що й обвинувачений, які будуть приймати рішення у справі [128]. Однак в українській правовій системі поняття *суд/колегія присяжних* має відмінне значення та не передає специфіки оригінального терміну. Відповідно в дублюванні словосполучення **генералізується** та **експлікується** задля збереження його сенсу.

Іноді на позначення одного поняття в українському судочинстві існує декілька англійських термінів, відтінки значень яких непросто передати в дубльованому перекладі. Одним із таких є слово *вбивство*. Порівняємо:

- *This is a double homicide in Brentwood.*
- *Подвійне вбивство в Брентвуді [Ep 1, 00:06:00,137 → 00:06:04,002].*

Та:

- *His son pled to manslaughter.*
- *Його сина звинувачували у вбивстві [Ep 1, 00:28:35,050 → 00:28:39,153].*

Основним викликом у відтворенні згаданих термінологічних одиниць є тонкощі їх значень та відмінності в правових системах України та США. Хоча в непрофесійному середовищі поняття *homicide*, *murder* та *manslaughter* часто вживаються як взаємозамінні, у правовій системі США вони розмежовуються. *Homicide* означає акт вбивства (як протиправний, так і ні) однією людиною — іншою, незалежно від того, чи було воно умисним; *murder* передбачає заздалегідь сплановане свідоме позбавлення життя особи з лихим умислом. А поняття *manslaughter* стосується саме вбивства з необережності [149]. У кримінальному кодексі України окремих термінів для такого розмежування не існує, тому для характеризувannya злочину використовують дескриптори *умисний/необережний*. Відтак **словниковий відповідник** *вбивство*, який і використовується в перекладі

обох реплік, охоплює всі три англійські терміни. Однак для відтворення *manslaughter* доцільніше було б використати словосполучення *ненавмисне вбивство; вбивство у стані афекту* [116]. Запропонований автором переклад є технічно правильним, втім зазначимо, що конотативні навантаження вихідної та цільової реплік будуть відрізнятися.

Перекладацькі труднощі виникають і під час відтворення судових понять, які є властивими американській правовій системі, однак відсутні в українському судочинстві. Наприклад:

- *Simpson has a **prior**. Five years ago, he **pleaded no contest** after he beat up Nicole.*
- *У Сімпсона був **умовний термін**. 5 років тому у суді він **не заперечив**, що побив Ніколь [Ep 1, 00:15:58,864 → 00:16:00,732].*

Відмінності в перекладі судових понять цієї репліки стосуються відтворення висловів *to have a prior* та *plead no contest*. Перший є юридичним жаргоном та означає, що головний персонаж має попередню судимість [139]. Використаний в перекладі **авторський відповідник** має більш конкретне юридичне значення, якого вихідний термін не передбачає, та може призвести до хибного розуміння карного минулого героя аудиторією.

Друге поняття є специфічною судовою тактикою в США, яка дозволяє обвинуваченому уникнути прямого визнання вини, однак погодитися із винесеним покаранням за скоєний злочин [124]. В українському судочинстві еквівалентного поняття не існує, тому перекладач відтворює одиницю за допомогою *слова-нетерміна більш загального значення*. Загалом рішення перекладача були зумовлені намаганням *одомашнити* репліку оригіналу, передати її смислові нюанси та адаптувати до потреб цільової аудиторії, однак юридичний контекст повідомлення в цьому випадку зазнає змін.

В серіалі також згадуються правові посади, властиві судовій системі США, які переважно *одомашнюються* в перекладі. Проілюструємо:

- *So I go to the **DA** and explain you cannot prove **premeditation**.*

- *Тож я іду до прокурора і кажу: “Немає доказів, що то було умисне” [Ep 1, 00:28:30,011 → 00:28:35,015].*

Абревіатура *DA (District Attorney)* вживається на позначення державної посадової особи, яка призначається або обирається для представництва держави в кримінальних судових процесах певного судового округу [138]. Прямим відповідником терміна буде словосполучення *окружний прокурор або прокурор округу* [116]. Зазначимо, що в Україні поняття окружної прокуратури з'явилося лише в 2021 р. — на заміну місцевої [121]. Оскільки дублювання серіалу здійснювалося до реформи органів прокуратури, вживання формального відповідника вихідного поняття могло б ускладнити розуміння репліки глядачем. Крім того, труднощі постали б і через невідповідність тривалості англійської та української реплік. Відповідно автор перекладу використовує **гіперонім прокурор**, що полегшує сприйняття речення аудиторією. Зауважимо, що термін охоплює різні категорії прокурорів, серед яких *Генеральний прокурор (U.S. attorney general)*, *окружний прокурор (DA)* та *незалежний прокурор (Independent counsel)*. Утім на загальне значення вихідного речення та його прагматичний ефект це не впливає.

Також коротко прокоментуємо відтворення терміну *premeditation*, який означає акт планування злочину перед його вчиненням [124]. Усталеним українським еквівалентом одиниці є *умисел* або *заздалегідь продуманий намір*. В контексті репліки термін стосується вбивства, тому в дубльованому перекладі спостерігаємо вживання **контекстуального відповідника умисне (вбивство)**. Усічена форма поняття використовується знову ж через часові обмеження репліки, а також задля передання неформального тону бесіди. Хоча терміни не є тотожними, вони пов'язані між собою, що передає ідею того, що злочин не був випадковим.

В окремих репліках серіалу використовуються терміни кримінального права, які неточно відтворюються у перекладі:

- *That's Saul Faerstein. Expert psychiatrist. Just in case.*
- *In case what?*

- *Just in case we need a «diminished capacity» defense.*
- *Це Сол Ферстейн. Експерт психіатр. Про всяк випадок.*
- *Який випадок?*
- *Якщо доведеться використовувати обмежену дієдатність для захисту [Ep 1, 00:48:23,795 → 00:48:32,702].*

У контексті діалогу *diminished capacity* означає стратегію судового захисту у кримінальних справах, коли обвинувачений стверджує, що його спроможність усвідомлювати характер або наслідки своїх дій була обмеженою під час вчинення злочину через психічний стан або хворобу [138]. Таким чином підсудний наполягає, що скоєний злочин був неумисним, що має бути враховано під час визначення покарання. Українським еквівалентом вихідного поняття буде словосполучення *обмежена осудність*, визначення якого закріплене в Кримінальному кодексі України [117]. Використаний в дубльованому перекладі термін *обмежена дієдатність* має дещо інше значення та переважно вживається в Цивільному кодексі на позначення особи, яка страждає на психічний розлад та якій на підставі рішення суду забороняється самостійно укладати правочини, пов'язані з розпорядженням майна [122]. І хоча обидва поняття передбачають наявність в особі психічного розладу та неповне усвідомлення своїх дій, вони належать до різних галузей права та мають відмінні правові значення. Оскільки в цьому контексті йдеться про скоєння вбивства, вважаємо за доцільне відтворити вихідний термін як *обмежена осудність*.

Одним зі складних для українського перекладу термінів є англійське слово **felony**, яке через свою конотативну специфіку та широкий контекст застосування в американській правовій системі зумовлює появу різних відповідників. Розглянемо такий приклад:

- *Mr. Simpson is a fugitive of justice. And if any of you assist him, in any way, you are committing a felony.*
- *Містер О.Джей Сімпсон тікає від правосуддя. Якщо будь-хто з вас надасть йому будь-яку допомогу, ви станете співучасником [Ep 2, 00:04:47,700 → 00:04:57,700].*

У кримінальному праві США термін *felony* стосується тяжкого злочину, який карається ув'язненням на термін понад рік, а в деяких випадках — застосуванням смертної кари [128]. В українських юридичних словниках можна знайти такі переклади *felony*: *кримінальний злочин*; *тяжкий злочин*; *фелонія* [117]. Втім, як було зазначено в теоретичному розділі роботи, в аудіовізуальному перекладі термін переважно відтворюється **гіперонімом** *злочин*. В наведеній репліці автор перекладу вирішує замінити вихідну одиницю терміном іншого значення — *співучасник*. Цільова одиниця є контекстуально влучною та більш властивою для схожих заяв в українській правовій системі. Однак такі зміни впливають на значення оригінального повідомлення, оскільки *співучасник* в кримінальному праві позначає особу, яка допомагає, підбурює або сприяє вчиненню злочину [151], про що не йдеться у вихідній репліці. Крім того, вихідний та цільовий терміни передбачають різний рівень кримінальної відповідальності, оскільки останній не обов'язково належить до категорії тяжких злочинів. Альтернативним варіантом перекладу репліки може бути: *Кожен, хто йому допомагатиме, скоює **тяжкий злочин***.

Іншими складними для відтворення та розуміння цільовою аудиторією судовими поняттями є *mistrial* та *double jeopardy*. Українською мовою вони перекладаються виключно *описовим шляхом*, як *судовий процес, у ході якого допущено порушення закону та дворазове (повторне) притягнення до кримінальної відповідальності за один і той же злочин*, що викликатиме труднощі у дубльованому перекладі реплік та збільшуватиме когнітивні зусилля глядача для розуміння їх сенсу. Відповідно перекладачі мусять винаходити нові способи передачі сенсу термінів. На жаль, іноді це повністю змінює сенс оригінальної репліки та юридичну специфіку термінології. Розглянемо:

- *If it's perceived that we pushed for **mistrial**, it would trigger **double jeopardy**, and in that version, O.J. walks.*
- *Якщо зрозуміють, що ми проитовхуємо **перезапуск**, то це викличе **подвійну увагу**, і тоді О. Джей вийде на волю [EP 9, 00:20:50,304 → 00:20:56,934].*

Англійське речення містить складне юридичне формулювання, яке включає в себе згадані поняття та базується на їх взаємозв'язку: 1) *mistrial* — судовий процес, який не може бути завершеним або результат якого не має юридичної сили, як правило, через допущену процесуальну помилку [132]; 2) *double jeopardy* — правовий принцип, який не дозволяє повторно судити особу за той самий злочин після того, як її було виправдано або засуджено [143]. Перекладач пропонує **власний варіант перекладу** першого терміна — *перезапуск*, який може вживатися в багатьох контекстах, однак не в правовому. Відповідно повністю втрачається юридичний нюанс вихідної одиниці. Аналогічно, **авторський відповідник** *подвійна увага*, використаний замість *double jeopardy*, має зовсім інше семантичне значення та в контексті судочинства не несе жодного смислового навантаження. Перекладацькі рішення ймовірно зумовлені спробою спростити розуміння репліки цільовою аудиторією, а також відсутністю еквівалентних виразів, які б відповідали термінам оригіналу за довжиною. Відтак причинно-наслідкові зв'язки англійського речення розмиваються, втрачається його правовий контекст, але принаймні описаний персонажем результат ситуації залишається зрозумілим.

Наведемо інший спосіб перекладу автором згаданого перед цим терміну ***mistrial***:

- *So, which means she can be called as a material witness, in which case, Ito has to disqualify himself, which means we're looking at a mistrial.*
- *Це значить, що її можуть викликати як свідка, а отже Іто має оголосити про самовідвід, а значить процес почнеться спочатку [EP 9, 00:16:01,296 → 00:16:07,645].*

Зазначимо, що в цьому прикладі переклад *mistrial* хоча й не передає повного юридичного значення терміну, однак відтворює деякі його тонкощі та правові наслідки, одним із яких *може* бути повторний судовий розгляд справи. Тим самим автор частково зберігає правове значення та семантику вихідного поняття, а також *експлікує* його для цільової аудиторії.

Також прокоментуємо незначні розбіжності в поняттях *material witness* та відповідного йому *свідок*. Вихідний термін має конкретне юридичне значення і стосується особи, чиї свідчення мають вирішальне значення для результату справи [145]. У цільовій репліці термін *узагальнюється використанням гіпероніма*, через що втрачається частина його юридичного значення. Втім для цієї репліки таке перекладацьке рішення є доцільним, оскільки зберігається сенс та прагматичний ефект висловлювання, а його деталі можна зрозуміти за контекстом діалогу.

У деяких випадках, відтворюючи американський судовий жаргон, перекладач вдається до тактики *часткового опущення* елементу вихідного поняття, яке не має критичного значення для розуміння сенсу висловлювання, наприклад:

- *When we face the **prelim judge**, we want to come out swinging. If they say the sky is blue, **hearsay**.*
- *На **попередньому слуханні** ми маємо завдати швидкого удару. Кажуть, що небо блакитне — **заперечуємо** [Ep 4, 00:03:06,851 → 00:03:15,791]*

У англійському реченні бачимо неформальний вираз *prelim judge* (*preliminary hearing judge*), який використовується для позначення судді, що головує на попередніх слуханнях у кримінальних справах [142]. Українського словникового відповідника поняттю не існує, і відтворити повну форму одиниці можна лише описово. Автор перекладу вирішує *опустити* згадування судді і передає основну частину словосполучення за допомогою *прямого відповідника* (*preliminary hearing* — *попереднє слухання*). Також проаналізуємо переклад терміну *hearsay* в українській версії репліки. У судочинстві *hearsay* стосується свідчень або доказів, що ґрунтуються на словах інших осіб, а не особистих спостереженнях [143]. Українським еквівалентом терміну буде вираз *свідчення з чужих слів/свідчення, засновані на чутках* [116], який складно застосувати у цільовій репліці, зважаючи на її формулювання. Перекладач відтворює термін дієсловом *загального значення заперечувати*, яке хоча й не є точним еквівалентом терміну, передає його значення в контексті речення.

Латинізми, властиві судовому дискурсу США, переважно відтворюються у дублюванні за допомогою *українських відповідників*, якщо термін не належить виключно до сфери судочинства. Проілюструємо:

- *Your Honor, I anticipate this will be just a **pro forma** request.*
- *Ваша честь, я гадав цей запит буде лише **формальністю** [EP 8, 00:11:53,913 → 00:11:58,015].*

Також в деяких випадках спостерігаємо відтворення поняття латинського походження за допомогою *опущення* або *генералізації*. Наведемо два діалоги, що містять термін **voir dire**, який позначає процес допиту потенційного присяжного з метою визначення його придатності до виконання обов'язків присяжного [139]:

- *How extensive is the **voir dire**?*
- *It's endless! We are asking 294 questions. There are so many moving parts.*
- *Як там **процес із присяжними**? Він безкінечний. Ми задаємо 294 питання. Боже, Кріс, чув би ти їх [EP 4, 00:27:24,128 → 00:27:31,968].*

Перекладацькі словники пропонують *описовий еквівалент* терміну — *опит (заслухування) судом свідка (або кандидата у присяжні засідателі) на предмет з'ясування його неупередженості* [116]. Український глядач, який не розуміється на тонкощах американської правової системи, навряд знайомий із поняттям. Через часові обмеження репліки, перекладач вдається до тактики *генералізації* та вирішує передати значення вихідної одиниці виразом більш загального значення, що змінює семантику терміну та може призвести до хибного тлумачення його аудиторією — як власне *процес судового розгляду за участю присяжних*.

У перекладі наступної репліки спостерігаємо *опущення* терміну **voir dire**:

- *During **voir dire**, she said she once turned an entire jury from 11 to one not guilty to 12-zero for conviction.*
- *Вона розповіла, що якось їй вдалося змінити думку 11-х присяжних, які хотіли голосувати за виправдання [EP 8, 00:23:15,112 → 00:23:21,203].*

Крім того, вихідна репліка містить ідіоматичний вираз *turned an entire jury*, що означає вмовити або переконати **всіх** присяжних змінити свою думку або вердикт. Перекладач зберігає загальний сенс фрази, хоча формулювання *змінити думку 11-х присяжних* не можна вважати ідентичним оригіналу, оскільки воно вказує на конкретну кількість присяжних, чия думка була змінена. Втім це суттєво не впливає на загальний зміст речення.

Іншим терміном латинського походження, вживаного персонажами серіалу, є **affidavit**:

- *Didn't she sign the affidavits?*
- *Хіба вона підписала заяву?* [Ep 9, 00:15:38,890 → 00:15:45,505]

Affidavit означає письмову заяву, складену під присягою і використовувану як доказ у суді [127]. Українською термін може відтворюватися способом *транслітерування (афідавіт)*; або *описово (письмові покази, підтверджені присягою або урочистою заявою)* [116]. В українській репліці автор вирішує використати **гіперонім заява**, оскільки часові обмеження речення не дозволяють застосувати описовий відповідник, а транслітероване *афідавіт* навряд знайоме цільовій аудиторії. І хоча таке перекладацьке рішення передає загальний сенс репліки, цільова одиниця втрачає своє юридичне значення, позаяк слово *заява* може стосуватися будь-якого типу письмової заяви або клопотання. Пропонуємо відтворити термін словосполученням *письмове свідчення* або *заява під присягою* задля збереження його правового нюансу.

Судовий жаргон, який вживають персонажі серіалу, може стосуватися і ролей учасників судового процесу, які є чітко окресленими в судочинстві США. Процедура судового слухання в Україні має свою специфіку, яка відрізняється від американських традицій, відповідно виникають труднощі під час перекладу одиниць, які вказують на особливості організації судового слухання в США. Проілюструємо:

- *What are you saying, Marcia?*
- *Would you like to be **third chair** on O.J.?*
- *До чого ти хилиш, Марсіє?*

- *Хочеш працювати із справою О Джея?* [EP 4, 00:46:29,589 → 00:46:33,291].

Термін *third chair* стосується третього за значимістю в команді захисту або обвинувачення спеціаліста під час судових слухань. Зазвичай він відповідальний за поміч провідному та другорядному спеціалістам у справі під час проведення досліджень, побудові стратегії поведінки в суді. Оскільки поняття відсутнє в українській правовій системі, автор перекладу **опускає** термін та відтворює лише його загальний зміст для кращого розуміння сенсу репліки цільовою аудиторією, що звісно призводить до часткової втрати контекстуальних нюансів вихідного речення.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Мовно-стильові характеристики судового дискурсу США значною мірою залежать від його культурної складової. Соціально-історичне підґрунтя американської правової системи, яке формує культурні елементи судової мови, ускладнює процес відтворення таких одиниць у перекладі. До культурних елементів судового дискурсу відносять згадування відомих вихідній аудиторії назв судових процесів, правових актів, персоналій та інституцій, а також судові поняття і процедури, які є властивими конкретній правовій системі.

Культурні посилання в аудіовізуальних продуктах впливають на загальний наратив та прагматику матеріалу, а отже забезпечення їх точного перекладу потребує від фахівця врахування контексту і ретельного вибору перекладацьких рішень. Серед культурних елементів першого сезону "Американської історії злочинів" присутні відсилання до персоналій, правових органів, судових вердиктів, проблем, пов'язаних із расовою нерівністю, а також специфічних понять судочинства, його термінології та жаргону. Основними викликами відтворення судових лексичних одиниць є їх контекстуальна залежність та правова специфіка, що вимагає від перекладача ґрунтовних юридичних знань.

Культурні посилання серіалу переважно відтворюються за допомогою *дослівного перекладу, генералізації* (іноді із заміщенням фрагменту одиниці *контекстуальним відповідником*), *динамічних еквівалентів*. Менш частотним є застосування *додавання*, часткового або повного *опущення, модуляції*, використання *усталених відповідників, експлікації*. Абревійовані назви правових органів або організацій у всіх випадках розшифровуються та відтворюються за допомогою повної форми. Задля збереження культурної специфіки оригінального продукту автор перекладу переважно використовує стратегію *очуження*. Використання стратегій *одомашнення* та *нейтралізації* є незначним. Переклад судових лексичних одиниць здебільшого забезпечується використанням *генералізації, формальної еквівалентності* (іноді із незначним *перекладом* вихідної одиниці), *контекстуальних відповідників*. Менш властивим є використання *часткових та повних опущень, авторських*

відповідників та *лексичної кальки*. У деяких випадках термінологічні одиниці відтворюються словами-нетермінами. Зважаючи на розбіжності у правових системах цільової та вихідної культур та відсутності ustalених еквівалентів окремих термінів або неможливості їх використання через часові обмеження реплік, більшість юридичних нюансів вживаної термінології *нейтралізуються* або *одомашнюються* у дублюванні, що перш за все націлене на розуміння матеріалу глядачем.

ВИСНОВКИ

Зростання наукового інтересу до вивчення судового дискурсу останніми роками спричинене переосмисленням ролі мови у судових слуханнях та її впливу на винесення судових рішень. Потреба у дослідженні специфіки судового дискурсу серед української наукової спільноти пов'язана з інтеграцією країни у світову правову систему, що вимагає забезпечення якості перекладених юридичних матеріалів, у тому числі й аудіовізуального контенту.

У ході дослідження встановлено, що судовий дискурс належить до підвидів юридичного та стосується вербальної комунікації в судовому середовищі. Він спирається на соціально-культурний та ситуативний контексти і враховує наміри учасників судового процесу. Судовій мові України та США притаманні використання фахової юридичної мови, комплексного синтаксису та високий ступінь формальності. Характерними особливостями судового дискурсу США, що відрізняють його від українського, є змагальність, перформативність, маніпулятивність, прагматичність та високий ступінь ритуальності, трафаретності та урочистості. Відтворення американського судового дискурсу в українському перекладі вимагає врахування контексту, стильових особливостей мовлення, конотативних значень термінології, культурної специфіки та відмінностей правових систем.

Головним викликом перекладу матеріалів судової тематики є відтворення судових лексичних одиниць, які включають термінологію, правові поняття та юридичний жаргон. Полісемантичність судової лексики та її залежність від правового контексту спричиняє необхідність застосування перекладацьких трансформацій, серед яких: а) *використання формальних відповідників*; б) *калькування*; в) *описовий переклад*; г) *адаптивне транскодування*; г) *опущення* та д) *додавання*.

Способи перекладу культурних елементів, до яких належать ідіоматичні вирази, засоби мовного вираження, посилення на правові акти та назви судових справ, передбачають: 1) *використання культурних еквівалентних виразів*; 2) *додавання культурологічних приміток*; 3) *вживання виразів більш загального*

значення; 4) описове відтворення; 5) застосування функціональних еквівалентів; б) культурне заміщення; 7) транслітерування; 8) компенсацію. Американський судовий дискурс тяжіє до використання риторичних стратегій, прийомів аргументації, маніпулятивних стратегій та апелювання до емоцій і логіки реципієнта, що обґрунтовується його структурованістю, логічністю, експресивністю та персуазивністю.

Переклад аудіовізуальних матеріалів судової тематики супроводжується використанням стратегій *очуження, одомашнення, нейтралізації та опущення*; а також тактиками *запозичення, використання еквівалентних відповідників цільової мови, калькування, експлікації, генералізації, конкретизації, культурних заміщень, утворення неологізмів, компенсації, повного або часткового опущення та авторських додавань*.

На прикладі першого сезону судової драми “Американська історія злочинів” досліджено стратегії і тактики відтворення специфіки судового дискурсу США в українському дубльованому перекладі, проаналізовано ефективність їх застосування та оцінено якість українського продукту. Відтак можемо зазначити, що метою аудіовізуального перекладу є збереження характерних рис та прагматичного ефекту вихідного продукту з урахуванням мовних норм цільової культури. Судове мовлення персонажів серіалу характеризується динамічністю, конфронтативністю, маніпулятивністю та образністю. Відтворюючи юридичні поняття, риторичні стратегії, емоційно-забарвлену лексику, тропи та стилістичні фігури серіалу, перекладач фокусується на врахуванні юридичних нюансів вихідних одиниць, емотивного навантаження висловлювань, їх мовно-стильових характеристик, а також технічних вимог аудіовізуального перекладу, зокрема збереження тону і темпу висловлювань, ліп-синку та часових обмежень реплік. Відтворення судових сцен серіалу здебільшого забезпечується використанням тактик *генералізації, часткового опущення, лексичного та граматичного заміщення, динамічних еквівалентів*. До менш частотних трансформацій можемо віднести *спрощення, калькування, дослівне відтворення та транслітерування*. Прослідковуємо

переважання стратегії *нейтралізації* задля полегшення сприйняття матеріалу глядачем.

Мовна образність судових сцен серіалу відтворюється за допомогою тактик *генералізації*, використання *неідіоматичних виразів*, *культурно-еквівалентних фігуративних виразів*, заснованих на *іншому образі*, повних та усічених форм *метафоричних відповідників*, що базуються на *аналогічному образі*. Менш властивими є тактики *дослівного відтворення* вихідної одиниці, *опущення* та застосування *авторських відповідників*. Образність більшості реплік *нейтралізується*, рідше — *одомашнюється* або *очужується*.

Переклад культурних елементів серіалу, до яких належать згадування відомих назв судових процесів, правових актів, персоналій та інституцій, а також понять і процедур американського судочинства, потребує від фахівця врахування контексту, прагматики репліки та правової специфіки. Культурні посилання серіалу найчастіше відтворюються за допомогою *дослівного перекладу*, *генералізації*, *динамічних еквівалентів*. Менш вживаними тактиками є *додавання*, часткове або повне *опущення*, *калькування*, *експлікація*, використання *усталених відповідників* та *описовий переклад*. Спостерігається переважання стратегії *очуження* задля збереження культурної специфіки оригінального продукту.

І навпаки, переклад судових лексичних одиниць переважно спирається на використання *нейтралізації* або *одомашнення* у дублюванні, що пояснюється розбіжностями у правових системах цільової та вихідної культур та відсутністю усталених еквівалентів окремих термінів або неможливості їх використання через часові обмеження реплік. Такі стратегії покликані забезпечити розуміння матеріалу глядачем. Серед основних тактик перекладу судової лексики бачимо використання *формальної еквівалентності*, *лексичної кальки*, *генералізації*, *контекстуальних відповідників* та *спрощення*. Менш властивими є використання *часткових та повних опущень*, *авторських відповідників*.

Отже, суттєвий вплив на вибір перекладацьких рішень автора мали технічні обмеження, продиктовані вимогами аудіовізуального перекладу,

зокрема необхідність відтворення реплік максимально наближено до оригіналу, їх часові обмеження та ліпсінк. Перекладаючи судові сцени серіалу, присутні в них засоби мовної виразності та судові лексичні одиниці, автор надавав перевагу стратегіям *нейтралізації* та *одомашнення*, використання яких націлене на полегшення сприйняття матеріалу українською аудиторією та стилістичне адаптування продукту відповідно до вимог українського кінематографу, збереження ритму вихідної репліки, природності її звучання та забезпечення відповідності перекладу часовим характеристикам оригінальних висловлювань. Недоліками застосування таких стратегій є зміна прагматичного ефекту вихідних висловлювань, втрата їх образності та юридичної специфіки. Переклад культурних посилянь, навпроти, спирається на застосування стратегії *очуження* задля збереження особливостей судового дискурсу США. Втім її використання ускладнює розуміння матеріалу цільовою аудиторією і передбачає можливість хибного трактування деяких фраз.

Підсумовуючи, можемо зауважити, що загалом якість українського перекладу є достатньою для розуміння продукту глядачем, однак може потребувати деяких покращень. Більшість стратегій і тактик, використаних автором перекладу, є вмотивованими та пояснюються специфікою перекладу аудіовізуальних матеріалів.

SUMMARY

The field of court proceedings requires meticulous attention to every word, phrase, and expression. Courtroom speech constitutes a unique genre of language with distinct features and norms. Translating this genre is a complex and delicate process that requires careful consideration of a multitude of factors. In recent years, the study of legal discourse in general and court discourse as its subtype in particular has been influenced by a reevaluation of the significance of language in legal proceedings and its effect on the outcome of trials. The emergence of Ukraine as a subject of international law and the process of its integration into the global legal system necessitate a better understanding of the traditions of court discourse and a qualified translation of court-related materials, including audiovisual ones.

The **topic** of the research is rendering American court discourse in the Ukrainian dubbed translation of the series "American Crime Story".

The **relevance** of the topic is highlighted by the growing importance of court discourse worldwide, the rapid development of technical court language, and the interest of scholars in this area, thus necessitating further research into the specifics of court discourse and identifying translation strategies and tactics to convey its key features into Ukrainian.

The research **aims** to analyze the linguistic, stylistic, cultural, and communicative characteristics of American court discourse and the specifics of its rendering in the Ukrainian dubbed version of the TV series, as well as identify the key tasks and challenges faced by translators.

Foreign and Ukrainian scholars who have studied the language and challenges of translating court discourse include S. Berk-Seligson, A. Edwards, V. F. Vasquez, A. Witter-Merithew, R. D. Gonzalez, L. Griffin, R. Johnson, E. M. de Jongh, J. Cotterill, A. Matysiak, H. Mikkelson, K. Georgievska, I. Gumovska, O. Derkach, O. Diomidova, O. Dotsenko, M. Zaitseva, O. Kobzeva, Y. Loboda, L. Roienko, and I. Rudneva.

Having studied the concept of court discourse, we have concluded that it falls within the category of legal discourse and refers to verbal communication in the

courtroom. This communication is heavily influenced by sociocultural and situational contexts and considers the intentions of trial participants. The court language is characterized by the use of professional legal jargon, intricate syntax, and a high level of formality. Notably, the US court discourse is distinguished from the Ukrainian legal norms by its adversarial, performative, manipulative, and pragmatic nature, as well as high degree of ritualism and solemnity. Translating American court discourse into Ukrainian requires an understanding of the contextual factors, stylistic features of speech, connotative meanings of terminology, cultural nuances, and differences in legal systems.

Given the polysemantic nature of court vocabulary and its dependence on the legal context, its rendering into Ukrainian requires employing various translation techniques, including *formal equivalents*, *calquing*, *descriptive translation*, *adaptive transcoding*, *omission*, and *addition*.

Effectively conveying cultural elements of American court discourse into Ukrainian involves utilizing *culturally equivalent expressions*, *cultural notes*, *expressions with broader meanings*, *descriptive translation*, *functional equivalents*, *cultural substitution*, *transliteration*, and *compensation*.

Translating court audiovisual materials requires the use of *foreignization*, *domestication*, *neutralization*, and *omission strategies*, as well as tactics of *borrowing*, *using equivalent target language units*, *calquing*, *explication*, *generalization*, *specification*, *cultural substitution*, *neologisms*, *compensation*, *full or partial omission*, and *creative additions*. The translation of television series is a complex process that falls under the domain of audiovisual translation and requires careful adaptation of the content to the needs of the target audience. Through analysis and comparison of the original and dubbed versions of the American Crime Story series, we can identify the primary challenges of audiovisual translation, namely, maintaining the original product's style, preserving its pragmatic effect, and ensuring the correspondence of translated fragments to the audiovisual sequence, including lip-syncing. The characters' language in the series is rich in court terminology, cultural references and is characterized by dynamism, confrontational and manipulative nature, and imagery.

When translating legal concepts, rhetorical strategies, emotionally charged vocabulary, tropes, and stylistic devices, the translator prioritizes preserving the legal nuances of the source text, the emotional impact of the statements, and their stylistic characteristics. Rendering court scenes in the series is accomplished through *generalization, partial omission, lexical and grammatical substitution, and dynamic equivalence*. *Neutralization* is primarily employed to facilitate audience comprehension, while figurative language is either *neutralized* or *domesticated*, depending on the context.

The translation of the series' cultural elements, which include well-known legal cases, personalities, institutions, and procedures, necessitates consideration of their context, pragmatics, and legal specifics. Cultural references are usually translated through *literal rendering, generalization, and dynamic equivalents*. The foreignization strategy is typically employed to preserve the cultural specificity of the original, while *domestication* or *neutralization* is used in translating court lexical units, as differences in legal systems between the source and target cultures and the absence of equivalent terms often require such adaptation.

Therefore, technical and time constraints, as well as lip-sync requirements, heavily influence the translator's decisions. The use of *neutralization* and *domestication* strategies facilitates comprehension of the material by the Ukrainian audience and stylistic adaptation of the product to the requirements of Ukrainian filmmaking. However, this results in a loss of the pragmatic effect and imagery of the original phrases. The use of a *foreignization* strategy to translate cultural references while retaining the specificity of US court discourse may result in audience misinterpretations.

Overall, the Ukrainian translation is sufficient for the viewer to comprehend the material, but improvements are possible. The strategies and tactics employed by the translator were influenced by the requirements of audiovisual translation.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Белова А. Поняття “стиль”, “жанр”, “дискурс”, “текст” у сучасній лінгвістиці. Вісник КНУ імені Т. Шевченка. Іноземна філологія: Випуск № 32-33, 2002, 12 с.
2. Гумовська І. Англійська юридична термінологія у судовому дискурсі. Праці Міжнар. конф. Прикладна лінгвістика, Львів, 2003. 240 с.
3. Георгієвська, К. Лінгвістичні особливості англомовного юридичного дискурсу. Записки з романо-германської філології, № 2 (43), 2019. С. 103- 8.
4. Деркач, О. Дискурсивний переклад як складова прагматики перекладу. Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика, 10, 2016. С. 19-24.
5. Діомідова, О. Еволюція мовного дискурсу в судових промовах видатних юристів ХІХ – ХХ ст. Харків: “Друкарня Мадрид”, 2015.
6. Доценко, О. Жанрова специфіка українського судового дискурсу. Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. праць, вип. № 24, ч.1, Київ, 2008. С. 269–80.
7. Зайцева М. О. Еволюція судового дискурсу США: когнітивно-комунікативні аспекти: монографія. Запоріжжя-Харків: Факт, 2021. 388 с.
8. Зайцева, М.О. Когнітивно-комунікативні параметри англомовного судового дискурсу в діяхронії (кінець ХІХ – початок ХХІ століть): дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 “Германські мови”, Запорізький національний університет, 2018. 503 с.
9. Зайцева М.О. Специфіка українського перекладу в галузі професійної комунікації (на матеріалі англійського юридичного дискурсу). Збірник наукових праць. Система і структура східнослов'янських мов. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. Вип. № 6. С. 245– 251
10. Зайцева М. О. Судовий дискурс: мовленнєві стратегії і тактики, мовні засоби вираження конфлікту. Перспективні напрямки розвитку сучасної науки. Київ: Перший незалежний науковий вісник, 2016. 74 с.

11. Зайцева М. О. Specificity of Persuasion in American Court Discourse (based on advocates' and prosecutors' speeches). Актуальні проблеми філології та перекладознавства. Хмельницький, 2021. Вип. № 21. Том 2. С. 64 – 70.
12. Зайцева М., Пелепейченко Л. Специфіка наративу в судовому дискурсі США. Лінгвостилістичні студії, вип. № 14, 2021. С. 46–60.
13. Іщенко Н., Гончарова В. Юридичний переклад як складова юридичного дискурсу. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. № 43, Т. 2, 2021. С. 168–172.
14. Клименко І. М., Зоренко І. С. Юридичний текст в аспекті перекладу. Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2016. Вип. № 14. С. 81–90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2016_14_11.
15. Кобзева О.О. “Стратегії та тактики судді в американському судовому дискурсі”: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. «Германські мови»; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Харків, 2017. 21 с.
16. Кобзева О. О. Типологія стратегій судді в американському судовому дискурсі. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2012. № 1022. С. 64–68.
17. Коваль Н.Є. Інтердискурс у юридичному дискурсі Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія “Філологічні науки”. Мовознавство. № 2, 2014.
18. Коваль Н.Є. Комунікативні та номінативно-синтаксичні особливості англомовних законодавчих та судових текстів: зіставний аналіз. Проблеми семантики слова, речення та тексту, 2002, 141 с.
19. Коваль Н.Є. Комунікативно-прагматичні аспекти юридичного дискурсу. Викладання англійської мови як мови фаху в контексті глобалізації університетської освіти, 2006. 97 с.

20. Лобода Ю. А., Власюк А. О. Сучасний стан та перспективи розвитку судового перекладу в Україні. *Science and Education a New Dimension. Philology*, VI (49), 166, 2018. С. 27-3.
21. Лобода Ю.А. Судовий дискурс у перекладознавчому аспекті. Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. 23, 2013. С. 267-273.
22. Радецька С. Юридичний дискурс та переклад: вплив сучасних тенденцій на встановлені норми. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 35(7), 2021. С. 142-147.
23. Роєнко, Л., Горлатова, О., Редько, С. Особливості перекладу юридичних текстів. *Актуальні питання іноземної філології*, 15, 2021. С. 91–96.
24. Руднева, І. С. Юридичний дискурс як модель інституційного дискурсу. *Вісник ХНУ імені В. Н Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*, (87), 2018. С. 85–91.
25. Селіванова О. А. Основи лінгвістичної теорії тексту і комунікації: монографічний навчальний посібник. ЦУЛ "Фітосоціоцентр", 2002. С. 35- 42.
26. Сушина О, Лобода Ю. Специфіка перекладу судових рішень європейського суду з прав людини українською мовою. «Південний архів» Збірник наукових праць. Філологічні науки. LXXVIII, 2019. С. 116-120.
27. Фурт Д. В. Способи перекладу термінів українською мовою з англійської. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 17, 2018. С. 272-281.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2018_17_26.
28. Ходаковська О. О. Стратегії перекладу англomовного юридичного дискурсу. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. Вип. № 13. Том 3. С. 61- 65. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/13/part_3/13.pdf.
29. Швелідзе Л. Д., Мельник П. В. Юрислінгвістика: українсько-англійські еквіваленти юридичних термінів. *Вчені записки ТНУ імені В. І.*

- Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Том 30 (69) № 1. Ч. 1. 2019. С. 168–174.
30. Шумило І., Сніца Т. Особливості перекладу юридичних текстів. Філологічний дискурс. 2016. Вип. 4. С. 266–272. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/fild_2016_4_30.
 31. Шевченко І. С., Морозова О. І. Дискурс як мисленнєво-комунікативна діяльність. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен. Харків: Константа. 2005. С. 21–29.
 32. Alcaraz Varó, Enrique. “Legal Translation and Cultural Transfer.” Translation Studies: Theories and Applications. Ed. Ebru Diriker and Saliha Paker. Istanbul: Bogaziçi University Press, 2002. pp. 191-203.
 33. Antonini R. and D. Chiaro. The quality of dubbed television programmes in Italy: the experimental design of an empirical study. In M. Bondi and N. Maxwell (eds), CrossCultural Encounters: Linguistic Perspectives. Roma: Officina, 2005. pp. 33-44.
 34. Baker, M. In other words: A coursebook on translation. Routledge, 1992. pp. 152-164.
 35. Baker, M. In Other Words: A Coursebook on Translation (2nd ed.). Routledge, 2011. 211 p.
 36. Bassnett, S., & Lefevere, A. Constructing Cultures: Essays on Literary Translation. Multilingual Matters, 1998. 143 p.
 37. Bassnett, S. Translation Studies (4th ed.). Routledge, 2014. 190 p.
 38. Beeby, A. Evaluative language in court interpreting: A discourse analysis. The Journal of Specialised Translation, (17), 2012. pp. 158-178.
 39. Berk-Seligson, S. The bilingual courtroom: Court interpreters in the judicial process (2nd. ed.). University of Chicago Press, 2002. 363 p.
 40. Burns, R. P. A Theory of the Trial. Princeton University Press, 1999. 264 p.
 41. Bucaria C. Translation and censorship on Italian TV: an inevitable love affair? Vigo International Journal of Applied Linguistics 6, 2009. pp.13-32.

42. Chesterman, A., Bridge concepts in translation sociology. In: M. Wolf and A. Fukari (eds.). *Constructing a Sociology of Translation*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins, 2007. pp. 171-183.
43. Chiaro D. *Issues in audiovisual translation*. In *The Routledge Companion to Translation Studies*. London: Routledge, 2009. pp. 141-165.
44. Colin J. *Interpreters and the Legal Process*. Waterside Press, 1996. 192 p.
45. Cotterill, J. *Language and Power in Court: A Linguistic Analysis of the O.J. Simpson Trial* (1st ed.). Palgrave Macmillan, 2003. 253 p.
46. De Jongh, E. M. *An Introduction to Court Interpreting: Theory and Practice*. University Press of America, 1992. 362 p.
47. Delisle, R., Lee-Jahnke, H., & Cormier, R. Terminology in knowledge representation and natural language understanding. In E. A. Reilly (Ed.), *Computers and Translation: A translator's guide*. John Benjamins Publishing, 1999. pp. 223-238.
48. Edwards, A. B. *The Practice of Court Interpreting*. John Benjamins Publishing Company, 1995. 192 p.
49. Fairclough, N. *Critical discourse analysis: The critical study of language*, 2nd ed. Routledge, 2010. 608 p.
50. Galdia M. *Legal Linguistics*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2009. 434 p.
51. Gambier, Y., Challenges in research on audiovisual translation. *Translation Research Project* 2, 2009. URL: http://isg.urv.es/publicity/isg/publications/trp_2_2009/chapters/gambier.pdf
52. Gambier, Y., Translation studies, audiovisual translation and reception. In: E. Di Giovanni, Y. Gambier (eds.). *Reception Studies and Audiovisual Translation*. Amsterdam, Philadelphia: Benjamins, 12, 2018. pp. 43-66.
53. Gambier, Y. *Audiovisual Translation*. In M. Baker (Ed.), *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. London: Routledge, 2003. pp. 22-26.
54. Gonzalez R. *Fundamentals of Court Interpretation: Theory, Policy and Practice* / R. Gonzalez, V. Vasquez, H. Mikkelson. Durham, 1992. 645 p.

55. Griffin, L. "Narrative, Truth, and Trial". *The Georgetown Law Journal*, vol. 101, Carolina Academic Press, 2013, pp. 281-335. URL: <https://cutt.ly/AbAenej>.
56. Gutt, E. A. *Translation and relevance: Cognition and context*. Blackwell, 1991. pp. 1-14.
57. Hatim, B., & Mason, I. *Discourse and the translator*. Pearson Education Limited, 1997.
58. Jakobson R. *Linguistics and Poetics*. 1960. URL: https://pure.mpg.de/rest/items/item_2350615/component/file_2350614/content
59. Katan D. *Translating Cultures, An Introduction for Translators, Interpreters and Mediators*. Manchester, St. Jerome Publishing, 2004, 271 p.
60. Laudisio, A. *The Adaptation of Legal Culture-Specific References in Cross-Cultural Rewriting: The Case of Legal Drama*. University of Naples Federico II, 2015. pp. 132-158.
61. Lehrberger J. *Sublanguage Analysis. Analyzing Language in Restricted Domains: Sublanguage Description and Processing*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates. 1986. P. 19 – 38.
62. Maley Y. *The Language of the Law. Language and the Law*. Routledge. 2013. P. 11– 51.
63. Matysiak, A., Bielenia-Grajewska, M. *Challenges and Strategies in Translating Legal Texts*. In M. J. Suárez-González (Ed.), *The Routledge Handbook of Translation and Politics*, Routledge, 2017. pp. 336-352.
64. Maynard D.W. *The problem of justice in the courts approached by the analysis of plea bargaining discourse*. *Handbook of discourse analysis*, Vol. 4: *Discourse analysis in society*, 1985. P. 153 – 179.
65. Merleau, M. *Critical Discourse Analysis and Translation Studies: New Perspectives on Translation and Power*. In M. Baker (ed.), *Critical Readings in Translation Studies*. Routledge, 2010. 254 p.

66. Mikkelsen H. Introduction to Court Interpreting. Translation Practices Explained, 2nd edition UK: Routledge, 2016. 160 p.
67. Mikkelsen H. Court Interpreting at a Crossroads. URL: <https://acebo.myshopify.com/pages/court-interpreting-at-a-crossroads> .
68. Mikkelsen H. The Court Interpreter as Guarantor of Defendant Rights. URL: <https://acebo.myshopify.com/pages/the-court-interpreter-as-guarantor-of-defendant-rights>.
69. Mills, C. Gender, language, and discourse. In The Handbook of Discourse Analysis, Wiley-Blackwell, 2012. pp. 526-541.
70. Mohanty, S. K. Discourse analysis and translation studies. Indian Journal of Applied Linguistics, 27(2), 2001. pp. 37-53.
71. Munday, J. Introducing translation studies: Theories and applications. Routledge, 2012. pp. 159-169.
72. Nord, C. Text Analysis in Translation: Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis (Vol. 9). Rodopi, 2004. 274 p.
73. Olsson, J. Language and communication in the courtroom. In R. M. Coulthard & A, 2008.
74. Pedersen J. How is culture rendered in subtitles? In H. Gerzymisch-Arbogast and S. Nauert (eds), MuTra. Challenges of Multidimensional Translation: Conference Proceedings. Saarbrücken: Advanced Translation Research Center (ATRC) Saarland University, 2005. pp. 1-18. URL: http://www.euroconferences.info/proceedings/2005_Proceedings/2005_proceedings.html.
75. Ramière N. Reaching a foreign audience: cultural transfers in audiovisual translation. JoSTrans 6, 2006. pp. 152-166.
76. Ranzato I. Period television drama: culture specific and time specific references in translation for dubbing. In M. Pavesi, M. Formentelli and E. Ghia (eds), The Languages of Dubbing. Mainstream Audiovisual Translation in Italy. Bern: Peter Lang, 2014. pp. 217-241.

77. Robinson, D. *Translation and Empire: Postcolonial Approaches Explained*. Bloomsbury Academic, 1997.
78. Schäffner, C. *Translation and Discourse*. In C. Millán & F. Bartrina (Eds.), *The Routledge Handbook of Translation Studies*, Routledge, 2013. pp. 1-14.
79. Swift J. W. *Court Interpretation/ J. W. Swift*. URL: <http://cosca.ncsc.dni.us/WhitePapers/CourtInterpretationFundamentalToAccessToJustice.pdf>
80. Turell, M. T.. *Court interpreting and legal translation in the discourse of justice: A critical review of theories of equivalence and power*. *Language and Law/Linguagem e Direito*, 1(1), 2014. pp. 69-90.
81. Van Dijk, T. A. *Discourse as social interaction*. Sage publication, 1997. P. 15-34.
82. Van Dijk, T. A. *Discourse, context and cognition*. *Discourse Studies*, 8(1), 2006. P. 159-177.
83. Vasquez, V. F., Gonzalez, R. D., Mikkelson H. *Fundamentals of Court Interpretation: Theory, Policy and Practice*. Carolina Academic Press, new edition, 2012. 1612 p.
84. Venuti L. *The Translator's Invisibility*. New York: Routledge, 1995. pp 19-21.
85. Venuti, L. *The Translation Studies Reader* (4th ed.). Routledge. 2021. 524 p.
86. Way C., *The Challenges and opportunities of legal translation and translator training in the 21st century*. *International Journal of Communication*, 2016. P. 1009–1029.
87. Witter-Merithew, A., & Johnson, R. R. *Toward best practices in court interpreting*. National Association of Judiciary Interpreters and Translators, 2000.
88. Wodak R. *Disorders of discourse*. L.; N.Y. : Longman, 1996. 236 p
89. Wodak R. *The interaction between judge and defendant*. *Handbook of discourse analysis*. L. etc. Vol. 4: *Discourse analysis in society*, 1985. P. 181 – 191.

90. Zaitseva, M., & Zatsnyi, Y. American courtroom discourse: psycholinguistic aspect. *Linguistics and Culture Review*, Vol. 5 No. 1. P.P. 2021. pp. 305 – 317.
91. Zaitseva M. Features of Persuasiveness and Suggestiveness in Legal Discourse. *Психолінгвістика. Psycholinguistics: Переяслав-Хмельницький. Вип. (23) 2, 2018. С. 81 – 93.*
92. Zaitseva M. O. Specific Nature of Legal Discourse. *Teaching English for Specific Purpose in Context of Modern Educational Paradigm: monograph.* Харків: НІОУ імені Ярослава Мудрого, 2020. С. 30 – 45.
93. Zaitseva M. Linguistic means of expressing ethos in English court discourse. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства. Хмельницький. Вип. 20. 2020. С. 79 – 82.*
94. Zaitseva M.O. Axiologemes in defense vs prosecution English court discourse. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки». № 1 (21), 2021. С. 167– 176.*
95. Zaitseva M.O. Types of Discursive Personalities in American Court. *Волинь філологічна: текст і контекст. Вип. 31: Проблеми інтерпретації тексту/упоряд. Т. Левчук. Луцьк: Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2021. С. 227– 235.*

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

96. Atticus Finch – Alive or dead? A Socio-legal Question | Law in Context. A Socio-legal Journal. *Law in Context. A Socio-legal Journal.* URL: <https://journals.latrobe.edu.au/index.php/law-in-context/article/view/85/163>.
97. Brendt A. Christensen Trial (2019). Central District of Illinois | United States District Court. URL: <https://www.ilcd.uscourts.gov/sites/ilcd/files/Govt%20Ex%2029-TR.pdf>.
98. District of Columbia v. Heller, 554 U.S. 570 (2008). Justia Law. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/554/570/>.
99. Everson v. Board of Education, 330 U.S. 1 (1947). Justia Law. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/330/1/>.

100. Gideon v. Wainwright, 372 U.S. 335 (1963). Justia Law. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/372/335/> .
101. Kevorkian Trial (1999). List of all trial transcripts.
URL: <https://www.lib.jjay.cuny.edu/content/list-all-trial-transcripts>
102. LLP M. G. David V Goliath: The Court Of Appeal On Litigation With Self-Represented Parties - Wills/ Intestacy/ Estate Planning - Canada. Welcome to Mondaq. URL: <https://www.mondaq.com/canada/wills-intestacy-estate-planning/949840/david-v-goliath-the-court-of-appeal-on-litigation-with-self-represented-parties>
103. Roe v. Wade, 410 U.S. 113 (1973). Justia Law.
URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/410/113/> .
104. Sundby, Scott E. ‘Everyman’ ’s Fourth Amendment: Privacy or Mutual Trust between Government and Citizen?” Columbia Law Review, vol. 94, no. 6, 1994, pp. 1751–812. JSTOR, <https://doi.org/10.2307/1123178> .
105. The Chicago 8 Trial (1969 – 1970). Famous Trials.
URL: <https://famous-trials.com> .
106. The Galveston County murder URL: Famous Trials.
URL: <https://www.famous-trials.com/goetz/133-home> .
107. The Kyle Rittenhouse Trial. Famous Trials.
URL: <https://www.famous-trials.com/goetz/133-home> .
108. The Richard Hauptmann (Lindbergh Kidnapping) Trial (1935). List of all trial transcripts.
URL: <https://www.lib.jjay.cuny.edu/content/list-all-trial-transcripts>
109. The Trial of Bernhard Goetz: An Account. Famous Trials.
URL: <https://www.famous-trials.com/goetz/133-home> .
110. “The Good Wife”: Season 1, 2009.
URL: <https://sweet.tv/movie/21039-the-good-wife>
111. “The Suits”: Season 1, 2011.
URL: <https://megogo.net/ua/view/3281761-fors-mazhori-sezon-1.html>
112. “American Crime Story: The People V. O.J. Simpson”, 2016.

URL: <https://www.hulu.com/series/american-crime-story-51a3f442-72b3-4bd0-aeab-2e2c92968c04>

113. “Американська історія злочинів: Народ проти О. Джея Сімпсона”, 2016 (дубльована версія). URL: <https://uasearl.com/download/american-crime-story>

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

114. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/>
115. Горох – онлайн бібліотека словників української мови. URL: <https://goroh.pp.ua/>.
116. Карабан В. І. Англійсько-український юридичний словник. Вінниця : Нова кн., 2004. 1088 с.
117. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. №2341-III : станом на 28 квіт. 2023 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
118. Лист з Бірмінгемської в’язниці. Мартин Лютер Кінг-молодший - Громадянська Освіта.
URL: <https://osvita.khpg.org/index.php?id=946555848>.
119. Методика комплексного порівняння зон (IZCT). Колегія Поліграфологів України. URL: <https://kp-ua.com/statti/nathan-j-gordon-william-l-fleisher-metodyka-kompleksnogo-porivnyannya-zon-izct/>.
120. Мотлях О. І. Поліграфні тести в експертній практиці: правила їх побудови та прийоми застосування. Юридичний науковий електронний журнал. 2015. № 2. С. 343–345
121. Укрінформ. В Україні почали роботу нові окружні прокуратури. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3208443-v-ukraini-pocali-robotu-novi-okruzni-prokuraturi.html>.

122. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 28 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
123. Al Joyner Is Guilty Only of Being Black. Los Angeles Times. URL: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1992-06-27-sp-714-story.html>,
124. The Law Dictionary. URL: <https://thelawdictionary.org/>.
125. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/>.
126. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/>.
127. Collins Online Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/>.
128. Dictionary by Merriam-Webster. URL: <https://www.merriam-webster.com/>
129. Five Common Criminal Court Objections: What Do They Mean? (2022). Varghese Summersett PLLC. URL: <https://versustexas.com/court-objections/>
130. Fredrickson, George M. A Man but Not a Brother: Abraham Lincoln and Racial Equality. The Journal of Southern History, vol. 41, no. 1, 1975, pp. 39–58. <https://doi.org/10.2307/2206706>.
131. Glosbe Dictionary. URL: <https://glosbe.com/>.
132. How Courts Work. American Bar Association. URL: https://www.americanbar.org/groups/public_education/resources/law_related_education_network/how_courts_work/discovery/.
133. How Mock Trial Works. Mock Trial at Johns Hopkins. URL: <https://hopkinstrial.weebly.com/how-mock-trial-works.html>.
134. If the glove does not fit, you must acquit. Maastricht University. URL: <https://www.maastrichtuniversity.nl/blog/2019/04/if-glove-does-not-fit-you-must-acquit>.
135. Jury Selection Could Be Key For Simpson. Washington Post. URL: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1994/09/26/jury-selection-could-be-key-for-simpson/be43580a-e794-440a-a21f-9495ddcfe726/>.
136. LAPD (King Beating). Famous Trials. URL: <https://www.famous-trials.com/lapd>.

137. Legal Dictionary.
URL: <https://dictionary.law.com/Default.aspx?selected=1327>.
138. Legal Encyclopedia. URL: <https://www.nolo.com/>.
139. Legal Information Institute. URL: <https://www.law.cornell.edu/>.
140. Lessons For David: Some Tips For Fighting An Effective David V Goliath IP Battle Y Intellectual Property. URL: <https://www.yiplegal.com.au/lessons-for-david-some-tips-for-fighting-an-effective-david-v-goliath-ip-battle/>
141. Los Angeles Police Department. URL: <https://www.lapdonline.org/>
142. NC Prosecutors' Resource Online. URL: <https://ncpro.sog.unc.edu/>
143. Power Thesaurus. URL: <https://www.powerthesaurus.org/>
144. The Free Dictionary. URL: <https://www.thefreedictionary.com/>
145. United States District Court for the District of Massachusetts. URL: <https://www.mad.uscourts.gov/resources/pattern2003/html/patt4cfo.htm>
146. Urban Dictionary. URL: <https://www.urbandictionary.com/>
147. What's A Tar Heel? The Graduate School of the University of North Carolina at Chapel Hill.
URL: https://gradschool.unc.edu/funding/gradschool/weiss/interesting_place/history/tarheel.html
148. What Is the Difference Between False Testimony and Perjury? Deposition Academy. URL: <https://depositionacademy.com/what-is-the-difference-between-false-testimony-and-perjury/>
149. What's the Difference Between Homicide, Murder, and Manslaughter? Stein & Markus. *Los Angeles Criminal Defense Attorneys*. URL: <https://www.steinandmarkuslaw.com/blog/2019/december/what-s-the-difference-between-homicide-murder-an/>
150. Where Did OJ Simpson's Nickname, Juice, Come From? It Goes Back To His Football Days. *Romper*. URL: <https://www.romper.com/p/where-did-oj-simpsons-nickname-juice-come-from-it-goes-back-to-his-football-days-4857>
151. Wikipedia, the free encyclopedia.
URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page

ДОДАТКИ

Судово марковані елементи у серіалі “Американська історія злочинів”

	Оригінал	Дубльований переклад (“НеЗупиняйПродакшн”)
1.	<i>police misconduct, planting of evidence, commission of perjury, and the presentation of cover-ups and false testimony in court proceedings.</i>	<i>неправомірні дії поліції, фальсифікацію доказів, приховування фактів, способи уникнення відповідальності і лжесвідчення у судових слуханнях</i>
2.	<ul style="list-style-type: none"> - <i>What is your idea? Another plea bargain?</i> - <i>If Marcia Clark cross-examines him, it will be an unmitigated disaster, and you know it.</i> - <i>What if we do a mock-cross? See how he handles it.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>А які в тебе ідеї? Домовлятися?</i> - <i>Якщо Марсія Кларк влаштує йому допит, це буде повна катастрофа, і ти це знаєш.</i> - <i>А що як влаштувати перевірку? Глянути, як він впорається</i>
3.	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Objection. Calls for speculation.</i> - <i>Overruled</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Протестую. Це спекуляція.</i> - <i>Відхилено</i>
4.	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Objection. Asked and answered. Argumentative.</i> - <i>Sustained.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Протестую. На питання вже відповіли. Аргументовано.</i> - <i>Прийнято</i>

5.	<p>- <i>Your Honor, the People will now call Detective Mark Fuhrman.</i></p> <p>- <i>Your Honor, may counsel approach the bench? We have a situation. An incredibly urgent matter.</i></p>	<p>- <i>Ваша честь, звинувачення викликає детектива Марка Фурмана.</i></p> <p>- <i>Ваша честь, чи можна до Вас підійти. У нас виникла проблема. Справа дуже важлива</i></p>
6.	<p><i>It could be argued that the Court would not want the court's wife to be embarrassed.</i></p>	<p>- Безсумнівно, жоден суддя не хотів би, щоб його дружину принижували</p>
7.	<p>Why don't we adjourn for the day. Court will resume at 9:00 a.m. tomorrow. We now stand in recess.</p>	<p>- Що ж, на сьогодні все. Продовжимо завтра о дев'ятій ранку. Оголошую перерву</p>
8.	<p>But what we've been seeing is a public face, the face of the athlete, the actor. But like many public men, he also has a private side. The O.J. Simpson you've never met. The face of a batterer. The abuser. The murderer.</p>	<p>Та раніше ми бачили лише публічне обличчя. Обличчя атлета та актора. Та як і у всіх публічних людей, у нього є особисте життя. Це той О.Джей, якого ви не знаєте. Це обличчя кривдника, негідника, убивці.</p>
9.	<p>May I state first of all what a pleasure it is to be practicing law once again in the great state of North Carolina. My heart gladdens with the promise of</p>	<p>Панове, яке це задоволення знову займатися судовою практикою у величному штаті Північна Кароліна. Моє серце радіє в передчутті</p>

	justice when I stand in one of the original 13 colonies . From the great Smokey Mountains to the Pamlico Sound , I know that fair consideration will be offered to all who set foot in a Tar Heel tribunal .	правосуддя, коли я стою на землі однієї з перших 13-ти колоній . Від Смоукі Маунтінс до Пемліко Саунд , — тобі завжди запропонують чесний розгляд справи, особливо у цій судовій залі .
10.	This trial needs to be pure truth school .	Цей процес має бути максимально прозорим
11.	1) Inflaming the public's passions in an attempt to exert political pressure over His Honor . In an attempt to pressure the court into admitting in the Fuhrman tapes .	Ви розпалюєте емоції людей , аби створити політичний тиск на суддю . Щоб під цим тиском суд виніс потрібне рішення .
12.	2) The defense just wants to inflame the jury so they forget about the facts and vote emotionally.	Захист просто хоче розпалити присяжних , аби вони забули про факти і проголосували на емоціях
13.	Release these tapes. Because this community is a powder keg capable of repeating the actions of 1992.	Оприлюдніть ці плівки, бо наша спільнота — це порохова бочка , готова повторити сценарій 92-го року

14.	<p>There is also an argument that this court, in ruling, might be motivated to punish Detective Fuhrman for making these statements about his wife. So it cuts both ways. This may be a conflict for me, which could trigger a mistrial.</p>	<p>Також хтось може припустити, що суддя забажає покарати Марка Фурмана за подібні висловлювання про його дружину. Тож вибору немає. Цей конфлікт може призвести до перезапуску процесу</p>
15.	<p>Even though he had no idea if O.J. had an iron-clad alibi that would then ruin Furhman's career and land him in jail.</p>	<p>Хоча він (детектив Фурман) і гадки не мав, чи є в О.Джея залізне алібі, яке зруйнувало б кар'єру Фурмана і кинуло його за ґрати</p>
16.	<p>So when the defense comes in with something exotic, it makes the jury sit up and listen, instead of playing tic-tac-toe with themselves. Or flat-out fall asleep.</p>	<p>І коли захист пропонує щось цікавеньке, вони сидять і уважно слухають замість того, аби ґрати у хрестики-нолики або просто засинати</p>
17.	<ul style="list-style-type: none"> - What were your responsibilities? - They were varied. - Lot of hacking D and D's, huh? - What does that mean, Mr. Bailey? 	<ul style="list-style-type: none"> - Які були Ваші обов'язки? - Доволі різні. - Відловлювали П і П? - Що це означає, містере Бейлі? - Це означає арешт п'яниць та порушників

	- Oh. That means arresting drunk and disorderlies.	
18.	Ms. Lopez, we called the airlines. They don't show any reservation for you, at all. Not for yesterday, not for today, not for tomorrow.	Міс Лопес, ми дзвонили в авіалінії. На Вас нічого не заброньовано взагалі. Ні на сьогодні, ні на вчора, ні на завтра
19.	I would like to summarize the results of our evidence from these... heartless slayings.	Я б хотіла підсумувати результати доказів цих... бессердечних вбивств
20.	The-the "N" Word is a dirty, filthy word, Your Honor. It is so prejudicial and inflammatory that the use of it in any situation will evoke an emotional response from any African-American.	Слово на букву Н, Ваша честь, це брудне, лайливе слово. Настільки некоректне та провокуюче, що використання його у будь-якій ситуації викличе емоційну реакцію у кожного афроамериканця.
21.	We're talking about a word that blinds people. When you mention that word to this jury, it will blind them to the truth. They won't be able to discern what's true and what's not.	Ми говоримо про слово, яке засліплює людей. Якщо згада ти це слово перед нашими присяжними, воно засліпить їх на шляху до істини. Вони не побачать різниці між правдою та брехнею
22.	This seems to be some fantasy woven by the defense, for which there is no factual or logical basis. It's as dishonest as any number of Mr. Bailey's tactics have been.	Схоже, захист розвиває якусь дивну фантазію, яка не має жодного фактичного чи логічного обґрунтування. Це одна із багатьох нечесних тактик містера Бейлі

23.	<ul style="list-style-type: none"> - Mark Fuhrman consulting on a screenplay has no bearing on a murder trial. This is just more of the defense throwing conspiracy mud at the wall and seeing what sticks. - Oh, it'll stick. It'll stick with the jury, it'll stick with the public. 	<ul style="list-style-type: none"> - Інтерв'ю Марка Фурмана зі сценаристкою не має жодного відношення до справи про вбивство. Це лише ще одна спроба захисту відвернути увагу від фактів. - Присяжні оцінять ці факти, а також громадськість.
24.	<p>Mr. Shapiro, you said in the beginning that race would not be a determining part of this case, and you would not <i>play the race card</i>. The <i>race card was surely played</i>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Містере Шапіро, на початку Ви заявили, що расова належність не має жодного відношення до цієї справи, і Ви не <i>розігруватиме расову карту</i> — та Ви з нею <i>успішно зіграли</i>.
25.	<ul style="list-style-type: none"> - Yes, Marcia, and I look forward to you parading out your witness problems. Your Honor, I don't know how we don't have grounds for a mistrial. - Your Honor, this is silly. They're just trying to kill my momentum. 	<ul style="list-style-type: none"> - Так, Маршо, і Ви теж можете оголосити про свої проблеми. Ваша честь, може перенести засідання? - Ваша честь, це безглуздя. Вони хочуть зіпсувати наш виступ

26.	The truth, Ms. Clark, they have a right to know. This isn't a smoking gun in the Simpson case. This is a smoking gun for the United States.	Правда, міс Кларк. Вони мають право знати. Це не просто ключ до вироку О.Джею Сімпсону. Це ключ до вироку усім Сполученим Штатам
27.	Your Honor, it is important , it is imperative , it is... indispensible that we return them to California.	Ваша честь, це важливо . Це необхідно . Це ... першочергово , щоб ми повернули їх до Каліфорнії.
28.	We will reveal that the evidence collected by the LAPD was contaminated... compromised... and corrupted.	Ми доведемо, що докази, зібрані поліцією, були підтасовані, пошкоджені та притягнуті за вуха
29.	Your Honor, can we curtail this performance piece? The witness has already made clear that he will not answer any further questions.	Ваша честь, може час вже давати завісу? Свідок явно дав зрозуміти, що не відповідатиме на жодне питання
30.	Do you feel that you've turned over every possible rock in search for the real killer in this case before rushing... to charge my client?	Ви впевнені, що зазирнули під кожен лежачий камінь , перш ніж висунути звинувачення моєму клієнтові

31.	We will show that it is impossible for a black man to get a fair shake with the LAPD.	Ми покажемо, що у Департаменті поліції немає справедливості до чорних
32.	We are in perilous waters . The prosecution can manipulate this situation. The People are in trouble, their case is dying . Suddenly, they get thrown a life preserver , Peggy York on tape. So they game it.	Ми — у небезпечних водах . Сторона обвинувачення в халепі, їхня справа вмирає . Раптом їм кидають рятівне коло — Пеггі Йорк на плівках. Вони це використовують
33.	Ladies and gentlemen, remember these words: if it doesn't fit, you must acquit .	Леді та джентельмени, запам'ятайте ці слова: рукавичка замала — не доведена вина
34.	Let the Juice loose!	Джусові волю!
35.	The prosecution thinks they have the upper hand , but they don't.	Сторона звинувачення вважає, що в них є всі козирі , але це не так
36.	<ul style="list-style-type: none"> - What do you think about the case? - It's pretty bulletproof. Strong. 	<ul style="list-style-type: none"> - Що думаєш про справу? - Непробивна. Залізна

37.	The most famous collection of expensive lawyers in the world trying to buy O.J. out of trouble.	Зібрання найдорожчих адвокатів світу намагається витягти містера Сімпсона з халепи
38.	That's the clock we're fighting	Ось із цим ми боремося
39.	Time after time, the police shoot first, and offer sloppy apologies afterwards.	Раз у раз поліція спочатку стріляє, а потім недбало вибачається
40.	I wouldn't be falling back on the pronouns " me, " " myself, " and " I. " People, when you take these jobs, you have only one role: you are in service to your client.	Я б не робив наголос на займенниках я, моє і мене. Народ, коли беретеся до роботи, у вас є лише одна мета — служити своєму клієнту
41.	Those tapes are today. In a week, they're flotsam over the Stern.	Ними грають сьогодні, а за тиждень — жбурнуть під три чорти
42.	We saw the falling of an American hero, and to some extent I viewed Mr. Simpson the same way.	Ми стали свідками падіння героя Америки. До певної міри я теж так дивився на містера Сімпсона
43.	I've decided to take death penalty off the table.	Я вирішив не просити смертного вироку
44.	I beg of you, Your Honor, act on precedent. Do not let the jurors hear	Я прошу вас, Ваша честь, діяти за прецедентом. Не можна, щоб

	these tapes. I am begging you from my soul.	присяжні чули ці плівки. Я прошу Вас усім серцем
45.	Your Honor, it would be a travesty if these tapes were not allowed into the O.J. Simpson trial.	Ваша честь, було б смішно , якби ці плівки не долучили до процесу над О.Джеєм Сімпсоном.
46.	Your Honor, the prosecution has opened this door - rather deliberately...	Ваша честь, звинувачення добровільно розпочало цю тему
47.	... we embark upon a search for justice. A search for truth. None of us were there on June 12, 1994. We must rely upon the witnesses to get a full picture. But let me talk about those witnesses the prosecution didn't mention. Witnesses who will exonerate O.J. Simpson.	Тому тут ми почнемо із пошуку справедливості. Із пошуку правди. Нікого з нас там не було тоді, 12 червня 94-го. Ми покладаємося на свідків, щоб отримати повну картину. Але дозвольте мені дещо згадати про тих свідків, яких звинувачення не згадало. Це свідки, які реабілітують О.Джея Сімпсона
48.	The blood found on the glove recovered at Rockingham matches the defendant. The blood drops at the Bundy murder scene match the defendant. And the blood found in the Bronco matches a mixture of the	Кров на рукавичці, що була знайдена у Рокінгемі, належить підсудному. Краплі крові на місці вбивства у Банді теж. належать. підсудному. І кров, знайдена у

	defendant, Ron Goldman and Nicole Brown.	Бронко, це кров підсудного, Рона Голдмана та Ніколь Браун
49.	Your Honor, across America, believe you me , African-Americans are offended at this very moment. And so, for a friend that I deeply respect, I would say this was outlandish, unfortunate, and unwarranted. Thank you, Your Honor.	Ваша честь, по всій Америці, повірте мені , афроамериканців ображають кожної хвилини. Тому при всій повазі до мого друга, його виступ був дивний. Невдалий. Та необґрунтований. Дякую, Ваша честь
50.	These statements are racially insensitive and divisive. The question is, why bring 'em up? They're gonna ask him if he made a racial slur or repeated a racial epithet. But why ask? There's no legal purpose for it. But Mr. Cochran and the defense have a purpose for entering this area , and that purpose is to inflame the passions of the jury and to ask them to pick sides.	Ці твердження — неполіткоректні та сіють розбрат. Питання у тому, чому я про них згадав. Вони питатимуть його, чи вживав він некоректні вислови та епітети щодо представників інших рас. Але з якою метою? Для цього немає законних підстав. Але містер Кокран та захист в цілому мають на меті перейти цю межу. Аби розпалити пристрасті серед присяжних і поставити їх перед вибором
51.	Your Honor, counsel's reasoning is flawed and their logic is specious. The defendant's character and prior	Ваша честь, міркування захисту хибні, а їхня логіка лицемірна. У характері підсудного та історії його

	history are the point. Let's do a hypothetical. Let's pretend that we're not even gonna tell the jury that Nicole and Mr. Simpson were married.	вчинків уся суть. Чисто гіпотетично уявімо , ніби ми не розповіли присяжним, що Ніколь та містер Сімпсон були одружені.
52.	Usually people are <i>throwing up every excuse</i> to get out of serving on a long case, but here, I have to wade through the <i>crackpots</i> and the attention-seekers.	Зазвичай доводиться вигадувати безліч відмовок, аби не брати довготривалу справу, а тут доводиться маневрувати між <i>психами</i> і шукачами слави
53.	<ul style="list-style-type: none"> - These tapes have become a matter of national concern. Many entities have asked that they become public. - "National concern"? This is a double homicide, Your Honor, not Iran-Contra! 	<ul style="list-style-type: none"> - Ці плівки викликали всенародне схвилювання. Багато хто вимагає їх оприлюднення. - Всенародне схвилювання? Це подвійне вбивство, а не Іран-Контрас!
54.	Repeat of the 1992 Rodney King trial , the scenes of violence the LAPD feared might result from the verdict have failed to materialize thus far.	Побоювання поліції Лос-Анджелеса щодо повторення наслідків процесу Родні Кінга у 92-му році — актів насилля після оголошення вироку — поки не справдилися.
55.	Daryl Gates and his nefarious chokehold , guns drawn on Olympic legend Al Joyner , the Rodney King	Деріл Гейтс та його огидні методи , тицяти зброєю в легенду Олімпійських ігор Алана

	<p>verdict, as affirmed by an all-white jury. Of course we rioted. The LAPD's war against African-Americans has got to be stopped.</p>	<p>Джойнера, вердикт Родні Кінгу, який винесли виключно білі присяжні. Авжеж ми повстали. Війну копів проти афро-американців треба припинити.</p>
56.	<p>We don't want a Belushi situation. Can't have him learning about this from his TV.</p>	<p>Не повторюємо історію з Белуші — не можна, щоб він дізнався про це з новин</p>
57.	<ul style="list-style-type: none"> - God forbid a celebrity should do a perp walk. - It's always the big cases that melt down. McMartin. Twilight Zone. Menendez. 	<ul style="list-style-type: none"> - Не дай боже, щоб багатія показали в наручниках. - І завжди коту під хвіст саме зіркові справи: МакМартін. Твайлайт Зоун. Менендес
58.	<p>It'll force the black jurors to make a choice: whose side are you on, the Man or the brothers?</p>	<p>Це змусить темношкірих присяжних робити вибір: на чиєму ти боці — з людиною чи зі своїми братами?</p>
59.	<p>Peggy claimed she had no memory of any dealings with Fuhrman. Which seems hard to believe since we learned she reprimanded him for writing «KKK» on a Martin Luther King poster.</p>	<p>Пеггі заявила, що вона ніколи не працювала із Фурманом, незважаючи на те, що вона оголошувала йому догану через те, що він зробив напис «Ку-клукс-клан» на плакаті із Мартіном Лютером Кінгом.</p>
60.	<p>We're gonna have a downtown jury, which means heavily black.</p>	<p>У нас будуть центрові присяжні, а отже, переважно чорні</p>

61.	And they could move the trial back to Santa Monica, get a white jury.	І суд може відбутись у Санта-Моніці, де будуть білі присяжні
62.	As the Bible tells us, « Seek, and ye shall find », and I thank the Lord for helping us to find these terribly troubling tapes.	Як сказано у Біблії: “ Шукайте — і знайдете ”, і я дякую Господу, що допоміг нам знайти ці страшенно хвилюючі плівки
63.	A friend loveth at all times, and a brother is born in adversity.	Друг любить повсякчас, і, як брат, з’явиться під час нещастя
64.	The reverend Dr. Martin Luther King Jr. Said it best: « <i>Injustice anywhere is a threat to justice everywhere</i> ».	Мартін Лютер Кінг молодший висловився якнайкраще: “Несправедливість будь-де становить загрозу справедливості всюди”
65.	Miss Geraldine Washington, president of the local NAACP , Mr. John Mack, head of the Urban League , Mr. Danny Bakewell of the Brotherhood Crusade , and the esteemed Reverend Frank Higgins of the Baptist Ministers Conference .	Міс Джеральдіна Вашингтон, президент Місцевої асоціації сприяння чорному населенню , містер Джон Мек, голова Міської Ліги , містер Денні Бейквелл з Братства Хрестового походу та шанований отець Френк Хіггінс, представник Об’єднання Баптистських церков
66.	However, there are a number of Highway Patrol units and sheriff’s vehicles sitting on the side of the	Однак попереду кілька патрульних машин та авто шерифів стоять обабіч дороги. У дорожній поліції

	road. And we are told by the California Highway Patrol that O.J. Simpson is in that car, holding a gun to his head.	Каліфорнії повідомили, що О. Джей Сімпсон знаходиться в машині. Він приставив пістолет до своєї голови
67.	SWAT's taking over.	Спецназ на місці
68.	A.D.A. Darden, Special Investigations Division.	Дарден, Спеціальний слідчий підрозділ
69.	When I first started at SID , if I had a question, he'd always be my first call.	Коли я тільки починав , то з будь-яким питанням в першу чергу телефонував йому
70.	I, uh, I respectfully plead the Fifth.	З усією повагою я користуючись конституційним правом мовчати.
71.	«76% of African-Americans do not believe Darden was doing a good job, often, at times, referring to the ADA as an Uncle Tom? »	76 відсотків афроамериканців впевнені, що виступ Дардена був провальний, часто називаючи помічника окружного прокурора дядьком Томом
72.	<ul style="list-style-type: none"> - He utters every racial slur known to man. - Yes, that is all true, but there's sort of an O. Henry twist. 	<ul style="list-style-type: none"> - Він вживає всю расистську лайку, відому людству. - Це правда, але тут поворот у стилі О. Генрі.

73.	« Dream team »? Give me a break	Команда мрії, хай їм грець
74.	Yeah, he's great if you smash your Rolls drunk on Mulholland , but he's a plea bargain guy.	Так, він витягне, якщо п'яним розіб'єш Роллс-Ройс на Малхолланд , але він працює визнанням провини .
75.	I don't want to hear the words " Rodney King " or " Simi Valley " ever again.	Я не хочу, щоб згадували Родні Кінга чи Сімі Велі .
76.	Well, how many times you see Jeffrey Dahmer in handcuffs? The black/white double standard endures , brother.	Скажи, скільки разів ти бачив Дамера у наручниках? Подвійні стандарти для чорних та білих живі , брате.
77.	We'll just <i>file an emergency appeal</i> .	Ми <i>подамо термінову апеляцію</i> .
78.	<i>Jury selection</i> begins tomorrow.	Завтра <i>обиратимуть присяжних</i>
79.	They're arresting him, of course, but they're using « special circumstances », which means no bail .	Його арештують, ще й з особливими обставинами . Це значить ніякої застави .

80.	Doesn't Simpson deserve a jury of his peers? You know, rich, middle-aged white men?	Хіба Сімпсон не заслужив, аби його судили такі, як він? Багаті білі чоловіки середнього віку.
81.	This is a double homicide in Brentwood.	Подвійне вбивство в Brentwood.
82.	His son pled to <i>manslaughter</i> .	Його сина звинувачували у вбивстві
83.	Simpson has a prior . Five years ago, he pleaded no contest after he beat up Nicole.	У Сімпсона був умовний термін . 5 років тому у суді він не заперечив , що побив Ніколь
84.	Shapiro's staff messed up and didn't submit 12 of our witnesses into discovery .	Підлеглі Шапіро схибили і не подали 12 свідків на представлення
85.	So I go to the DA and explain you cannot prove premeditation .	Тож я іду до прокурора і кажу: «Немає доказів, що то було умисне »
86.	I administered Mr. Simpson a zone of comparison exam .	Я здійснив перевірку відповідей містера Сімпсона на поліграфі
87.	Just in case we need a « diminished capacity » defense .	Якщо доведеться використовувати обмежену дієздатність для захисту

88.	Mr. Simpson is a fugitive of justice. And if any of you assist him, in any way, you are committing a felony .	Містер О.Джей Сімпсон тікає від правосуддя. Якщо будь-хто з вас надасть йому будь-яку допомогу, ви станете співучасником
89.	If it's perceived that we pushed for mistrial , it would trigger double jeopardy , and in that version, O.J. walks.	Якщо зрозуміють, що ми проштовхуємо перезапуск , то це викличе подвійну увагу , і тоді О. Джей вийде на волю
90.	So, which means she can be called as a material witness , in which case, Ito has to disqualify himself, which means we're looking at a mistrial .	Це значить, що її можуть викликати як свідка , а отже Іто має оголосити про самовідвід, а значить процес почнеться спочатку
91.	Mr. Cochran, please refrain from badgering the witness .	Містере Кокран, утримайтесь, будь ласка, від цькування свідків
92.	They're about to be sequestered for half a year.	Вони ж будуть ізольовані мінімум на півроку
93.	When we face the prelim judge , we want to come out swinging. If they say the sky is blue, hearsay .	На попередньому слуханні ми маємо завдати швидкого удару. Кажуть, що небо блакитне — заперечуємо
94.	Your Honor, I anticipate this will be just a pro forma request.	Ваша честь, я гадав цей запит буде лише формальністю
	How extensive is the <i>voir dire</i> ?	Як там процес із присяжними?

95.		
96.	During voir dire, she said she once <i>turned an entire jury</i> from 11 to one not guilty to 12-zero for conviction.	Вона розповіла, що якось їй вдалося <i>змінити думку 11-х присяжних,</i> які хотіли голосувати за виправдання.
97.	Didn't she sign the affidavits ?	Хіба вона підписала заяву ?
98.	Innocent until proven guilty!	Безвинний, доки вину не доведено
99.	Would you like to be third chair on O.J.?	Хочеш працювати із справою О Джея?
100.	All rise. Court is now in session, the Honorable Lance A. Ito presiding. You may be seated.	Усім встати. Судове засідання розпочинається. Його провадитиме почесний суддя Ленс Іто. Можете сідати
101.	Mr. Simpson. Are you ready to enter a plea at this time?	Містере Сімпсон, Ви готові подати клопотання?

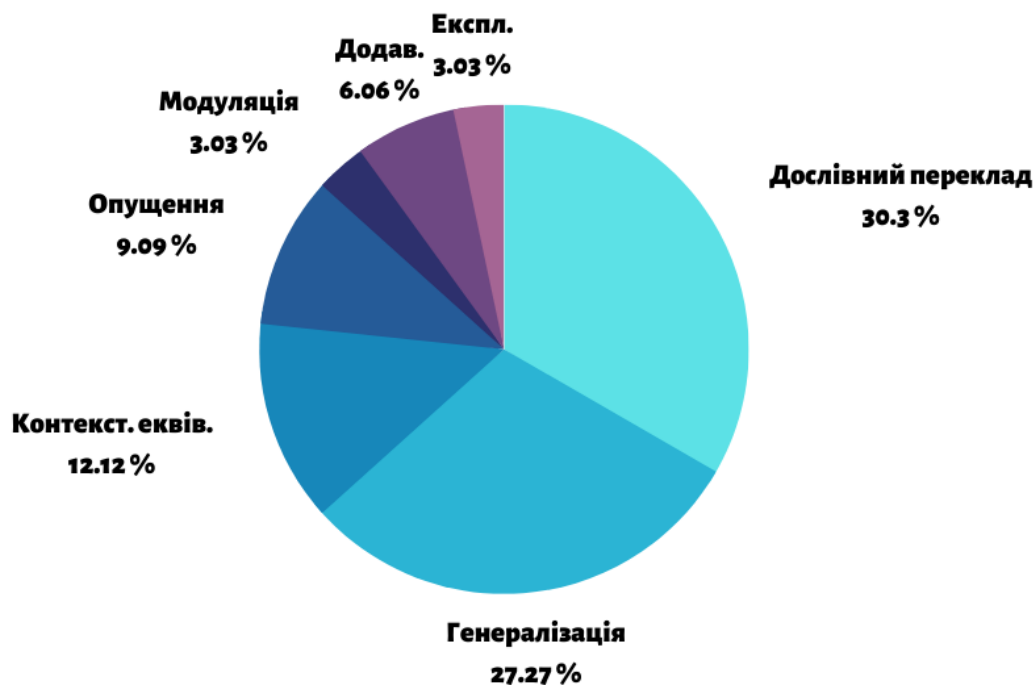
ДОДАТОК 1. ЧАСТОТНІСТЬ ВЖИВАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ВІДТВОРЕННІ СУДОВИХ СЦЕН

ДОДАТОК 2. ЧАСТОТНІСТЬ ВЖИВАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ВІДТВОРЕННІ ЗАСОБІВ МОВНОГО ВИРАЖЕННЯ

ДОДАТОК 3. ЧАСТОТНІСТЬ ВЖИВАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ВІДТВОРЕННІ КУЛЬТУРНИХ ПОСИЛАНЬ

ДОДАТОК 4. ЧАСТОТНІСТЬ ВЖИВАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ВІДТВОРЕННІ СУДОВОЇ ЛЕКСИКИ

